

Sejt és szövetkárosodás, adaptációs zavarok, anyagfelhalmozódás

*Oktatás, kutatás,
gyógyítás: 250 éve az
egészség szolgálatában*

Prof. Dr. Kiss András
Ph.D., D.Sc.

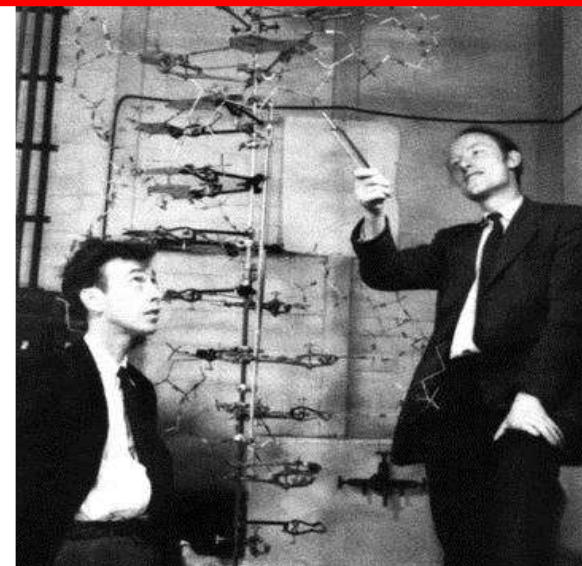
Őszi Szemeszter
2020

Morgagni, 1761
GI betegségek

Virchow, 1858
„Zellularpathologie”

Watson & Crick, 1953
DNS szerkezete

Halál: sejthalál, szövethalál, egyén halála

- ↪ Agyhalál: jogi eljárások
- ↪ Szervhalál: késleltetett
- ↪ Szövet és szervtranszplantáció

- ↪ Túlélő őssejtek
- ↪ Túlélő szövetek.....(csont, cornea, etc.)

HULLAJELENSSÉGEK

- ↪ Rigor mortis (Nysten szabály) - hullamerevség
- ↪ Calor mortis – holtest kihűlése
- ↪ Palor mortis – hullai sápadtság
- ↪ Livor mortis / livores mortuales - hullafoltok
- ↪ cruor postmortalis – hullai véralvadék
- ↪ Adipocere - hullaviasz
- ↪ Mumifikáció
- ↪ Maceratio – felázás
- ↪ Automalacia – hullai önemésztődés
- ↪ Putredo, putrefactio - rothadás

A sejtkárosodás okai

↪ Elégtelen tápanyag- oxigén ellátás

↳ **Ischaemia, hypoxia**

↪ Fizikai hatások

↪ Kémiai hatások

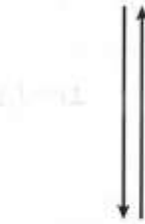
↪ Biológiai ágensek

↪ Genetikai hibák

Adapted myocyte
(hypertrophy)

Normal myocyte

Reversibly injured
myocyte

Cell death

SEJTKÁROSODÁS (CELL INJURY)

- ↪ A sejtkárosodás okai
- ↪ A sejtkárosodás mechanizmusai
- ↪ **Reverzibilis sejtkárosodás**
- ↪ Irreverzibilis sejtkárosodás
  - ↳ Necrosis
  - ↳ Apoptosis

A sejtkárosodás morfológiája (1)

↪ Sejtmembrán károsodások

↪ Lysosoma aktiválódás

- ↪ Primer-secunder ly, fagolysosoma
- ↪ Heterofágia, pinocitózis, autofágia
- ↪ Reziduális test, lysosomalis tárolási betegségek

↪ Sejtváz károsodásai

- ↪ Microtubulusok (20-25nm) : csillók, mitosis, migráció
- ↪ Intermedier filamentumok (10 nm): Mallory test, Alzheimer-kór –p62!, keratin, vimentin, desmin stb

↪ ER károsodások

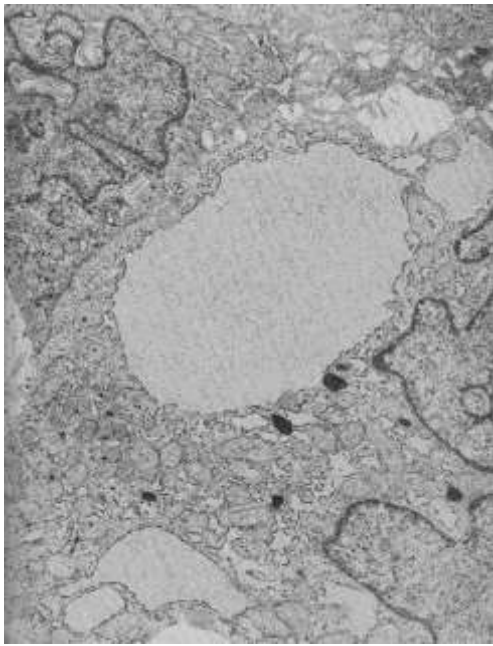
- ↪ Hypertrophia (gysz-P450), ER stressz

↪ Mitochondrium károsodások

- ↪ Szám, nagyság változás (óriás Mi: alkohol, oncocyoma)

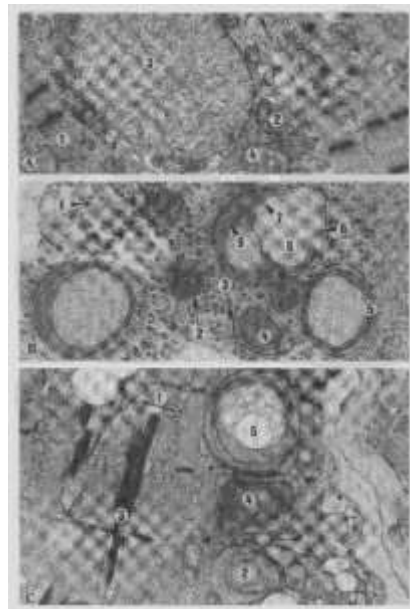

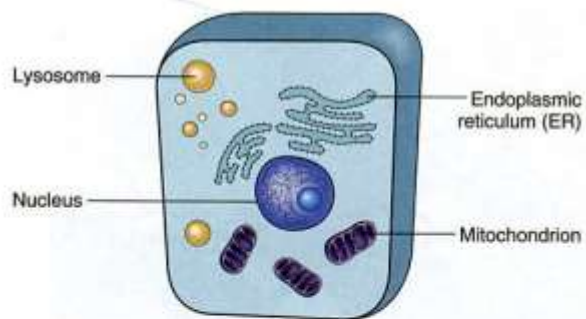
ER

mitochondriumok

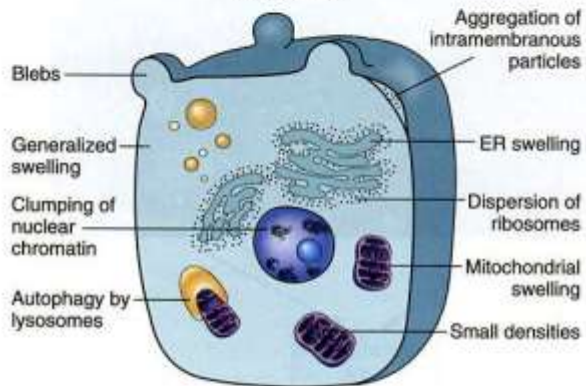

cytoskeleton

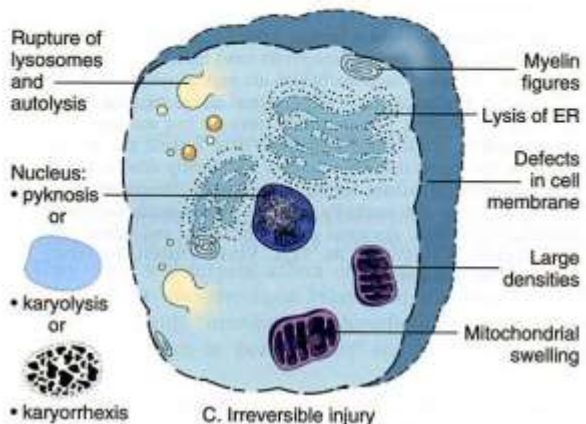

A. Normal cell

B. Reversible injury

C. Irreversible injury

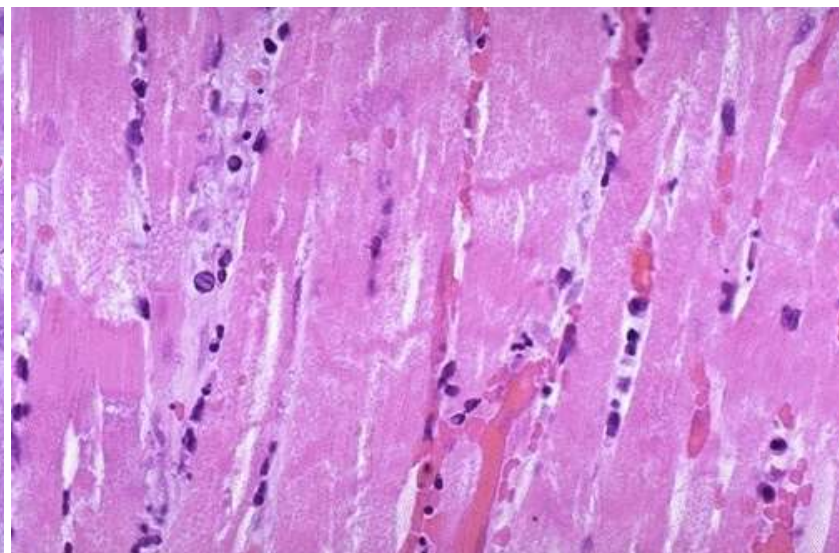
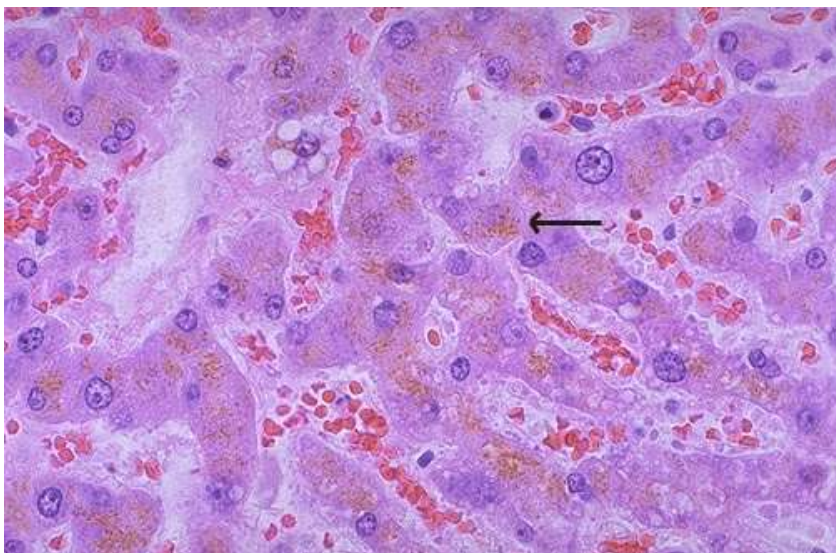
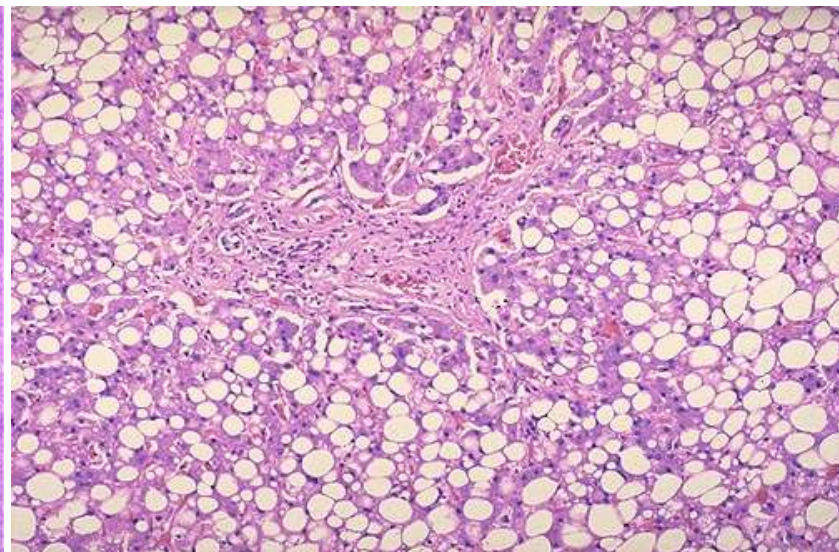
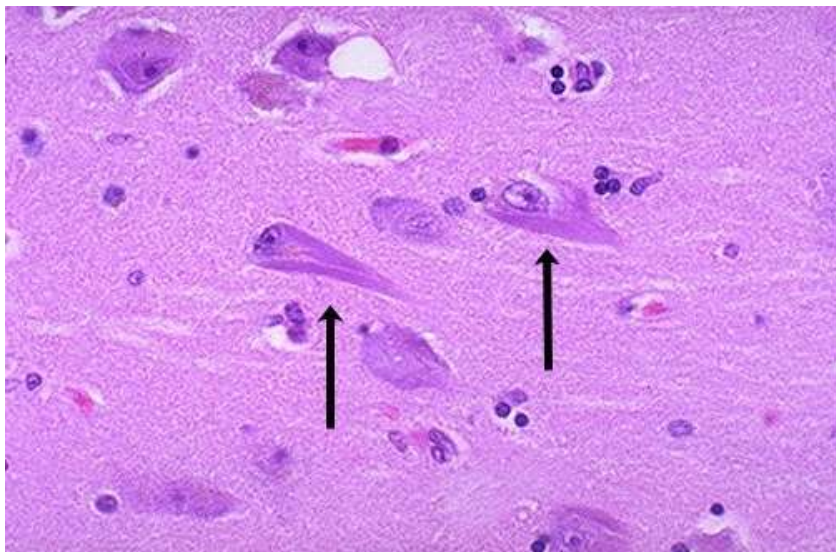
A sejtkárosodás morfológiája (2)

REVERZIBILIS („degeneráció”)

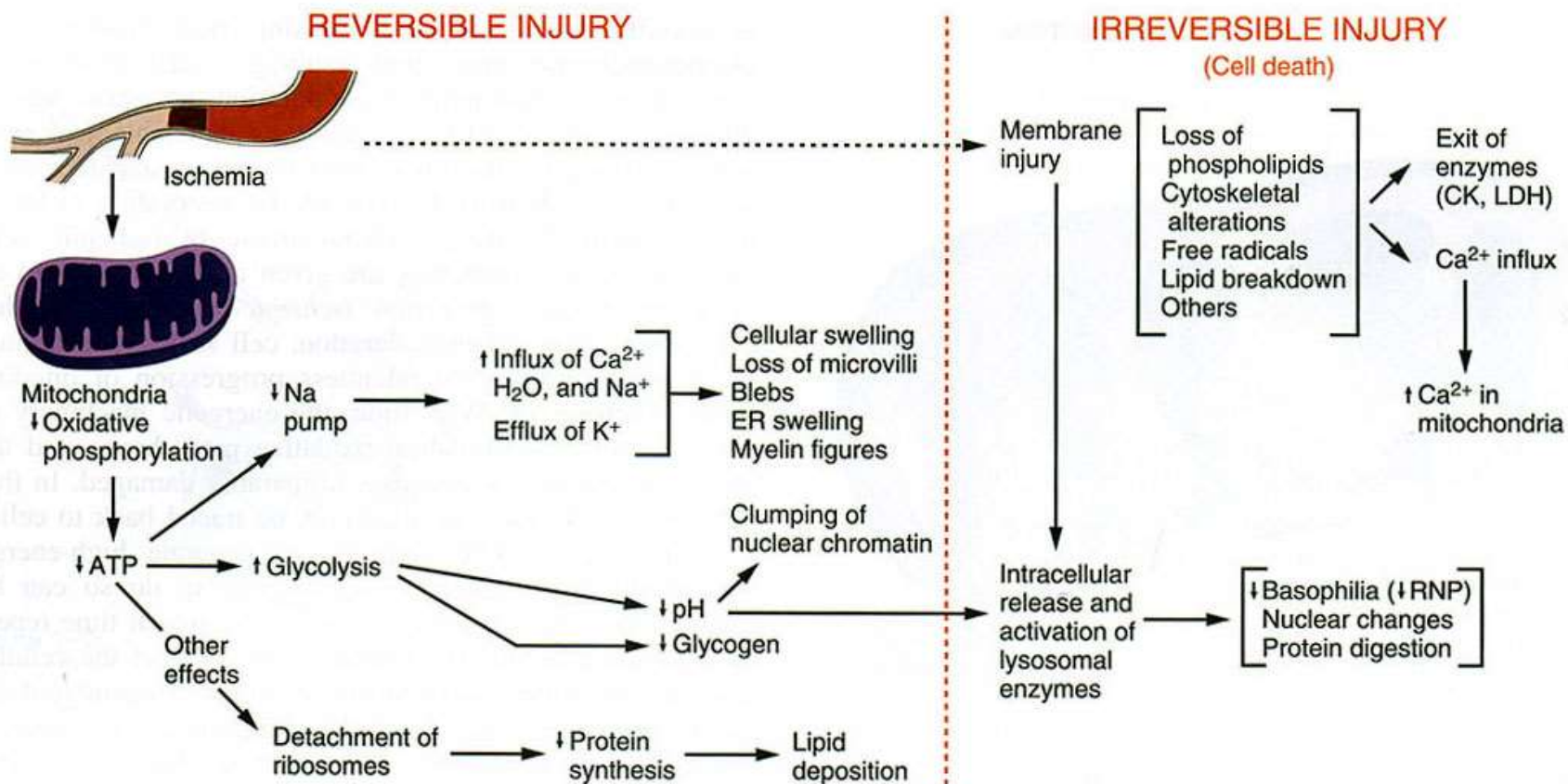
- ↳ Duzzadás : hidropikus, vakuolás
- ↳ Zsíros: mikro- makrovesicularis (pl:máj, szív)
- ↳ Membránváltozások
  - „bleb”, mielin figura
- ↳ Sejtmagelváltozások
  - Duzzadás, pseudinclusio, nucleolus hypertrophia,
  - Alakváltozás, kromatin kondenzáció változás

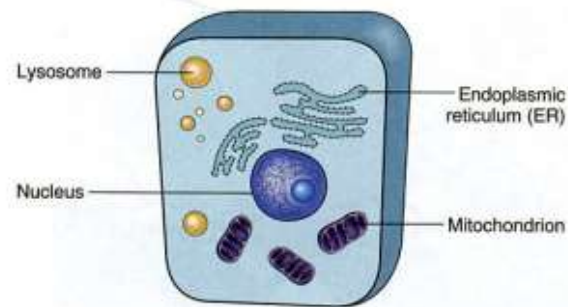

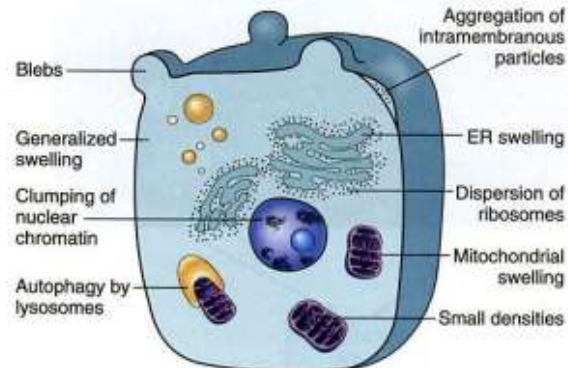

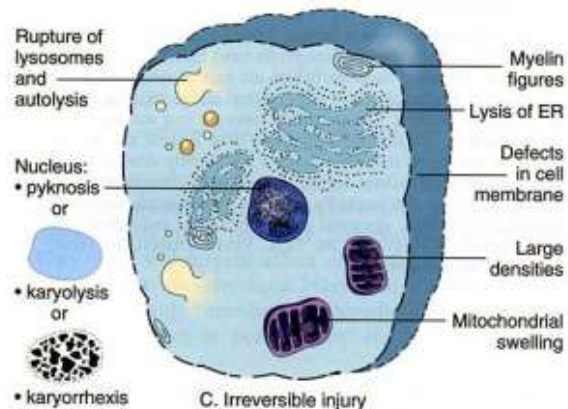

A. Normal cell

B. Reversible injury

C. Irreversible injury

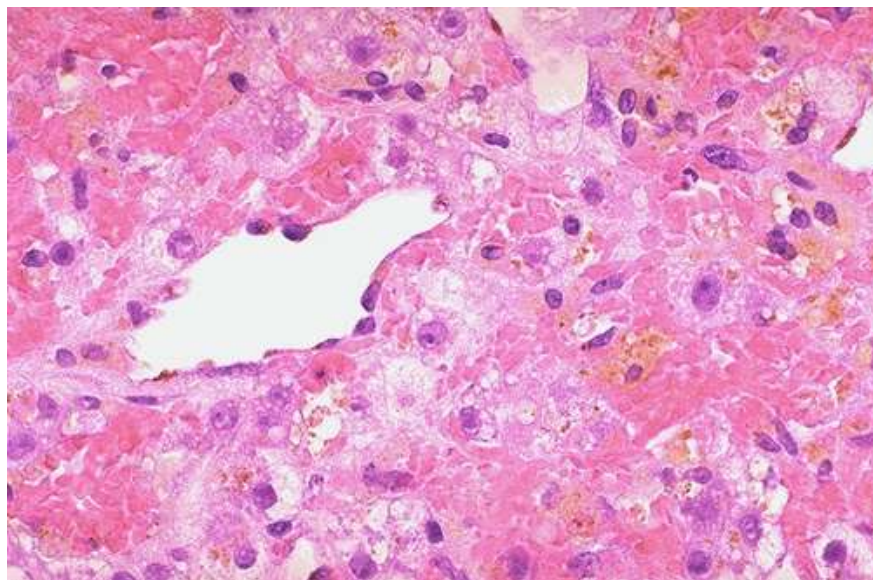
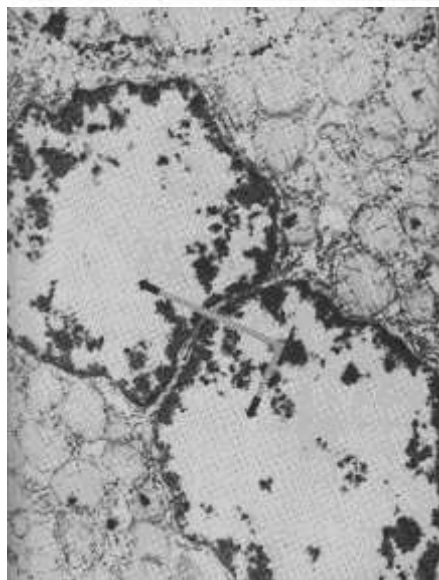
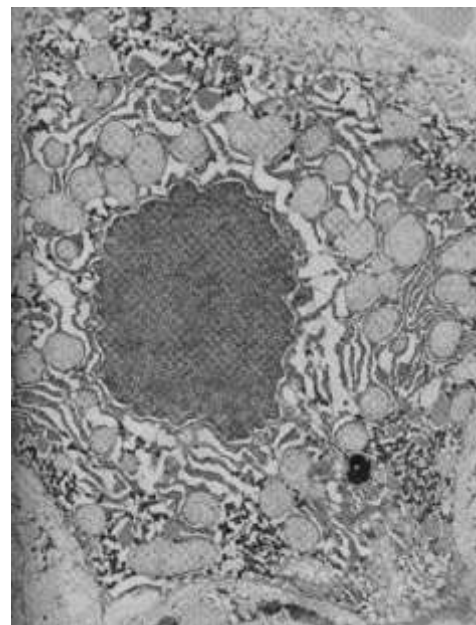
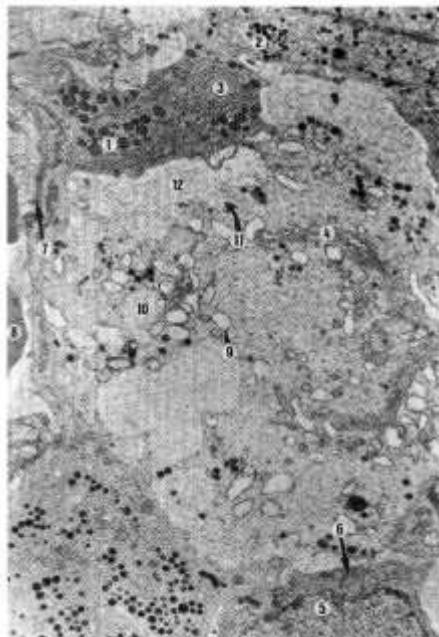

A sejtkárosodás morfológiája

↪ IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS

- ↪ A sejtek „fiziológiai” halála utáni elváltozások
- ↪ Lebontó enzimek hatása
  - Autolízis, heterolízis
  - „festődés” változás
  - **Karyolysis** (mag feloldódás),
karyorrhexis (mag széttöredezés),
pycnosis (zsugorodás)

Necrosis

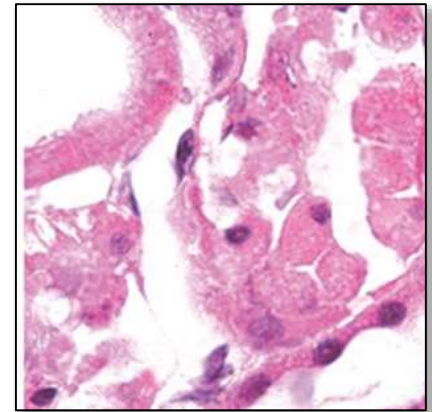
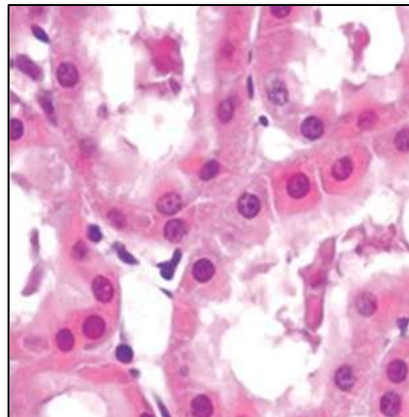
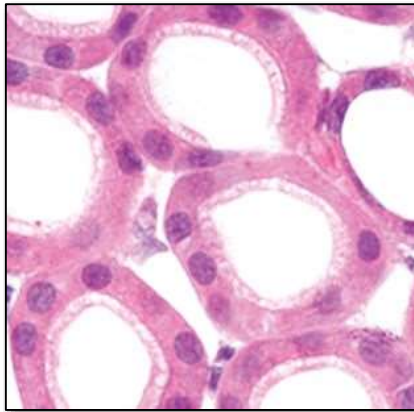
DEFINÍCIÓ: Irreverzibilis sejt- vagy szövetelhalás patológiás körülmények között, élő szervezetben

Necrosis

Morfológia:

1. **Duzzadás:** a sejtmembrán pumpamechanizmusai (pl. Na/K ATPáz) energiaigényesek → növekvő ic. Na-konc. → fokozott vízfelvétel
2. **Eosinophilia:** Savas vegyhatású metabolikus termékek (pl. tejsav) → a sejt pH-ja csökken, *DE* a mitokondriumok és lizoszomák duzzadnak, membránok pusztulnak, ami litikus enzimek felszabadulásához vezet → a pH neutrálissá, majd alkalikussá válik + a denaturált fehérjékhez erőteljesen kötődik az eosin

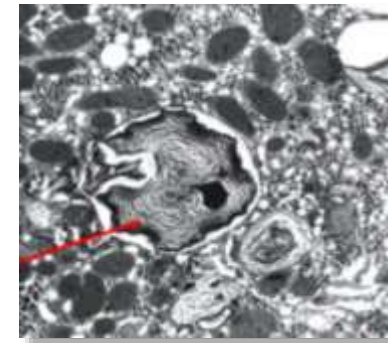
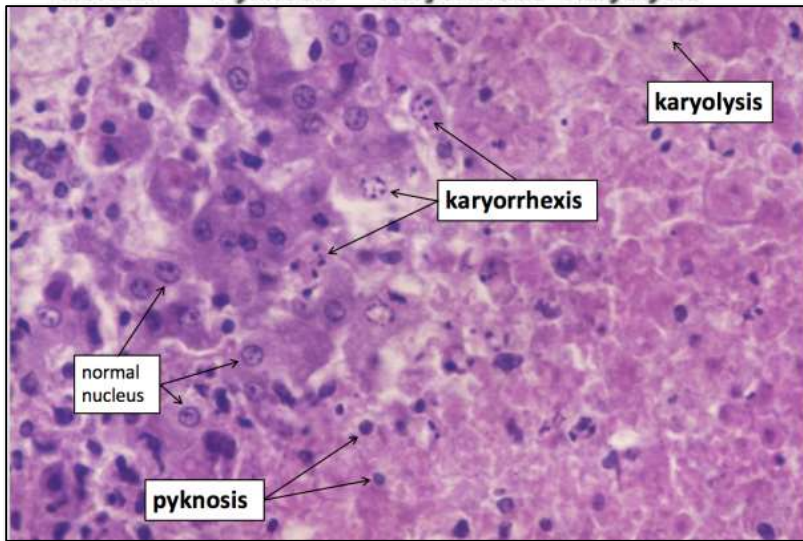
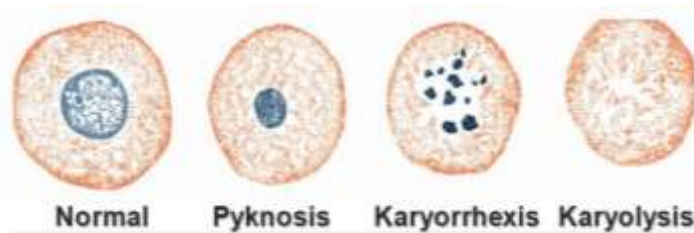

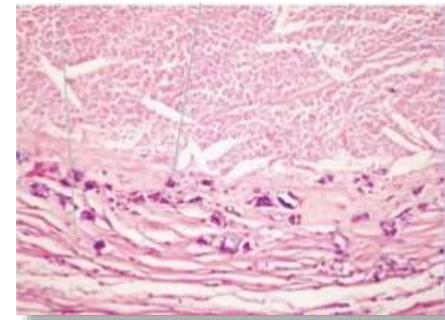
Necrosis

3. *Mielinfigurák* kialakulása a degradált sejtmembránokból

4. *Sejtmag eltűnése*

5. *Meszesedések* zsírsavak és a megnövekedett ic. Ca-koncentráció miatt Ca-szappanképződés

Necrosis – megjelenési formák

1. Koagulációs necrosis

2. Kollikvációs necrosis

Speciális formák:

a) **Sajtos necrosis**

b) **Zsír necrosis**

c) **Fibrinoid necrosis**

A sejtkárosodás morfológiája

↳ IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS

- ↳ 1. KOAGULÁCIÓS NECROSIS (fehérjék denaturációja)
- ↳ 2. KOLLIKVÁCIÓS NECROSIS (a szövet feloldódása)
- ↳ 3. GÁZGANGRAENA (üszkös elhalás)
- ↳ 4. ZSÍRNECROSIS (enzimek hatására zsírszövetben)
- ↳ 5. FIBRINOID NECROSIS (károsodott erek falában)
- ↳ 6. ZAHN INFARCTUS (máj-v.portae thromb)
- ↳ 7. URÁT INFARCTUS (vesében)

A sejtkárosodás morfológiája

↪ IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS

↳ KOAGULÁCIÓS NECROSIS (fehérjék denaturációja)

→Érelzáródás, alak: kúp, szabálytalan

→Festődés változása, vízszegény, száraz

→Demarkáció: vörös, sárga szegély

→FORMÁI:

» INFARCTUS ANAEMICUS (szív, vese, lép, máj)

» INFARCTUS HAEMORRHAGICUS (tüdő, bél, lép)

» CASEATIO (elsajtosodás: tbc)

» IZMOK VIASZOS ELHALÁSA (Zenker „degeneratio”)

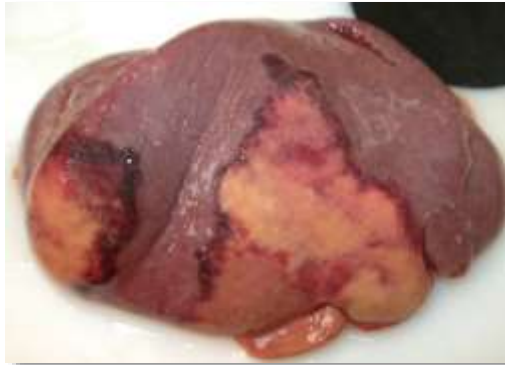
» DAGANATOS ELHALÁS (lehet másmilyen is!)

Necrosis – megjelenési formák

Koagulációs necrosis

- kialakulásakor a *fehérjék denaturációja* dominál
- Példák: a legtöbb parenchymás szerv infarctusa (*kivétel agy*), daganatok, savnyelés

Tömött

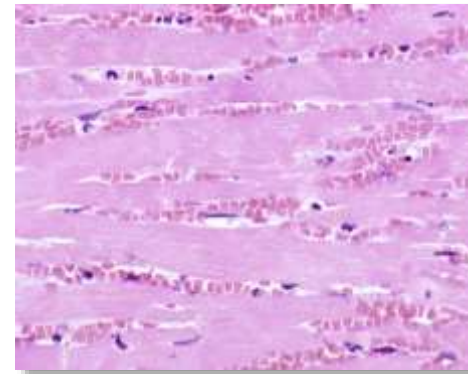
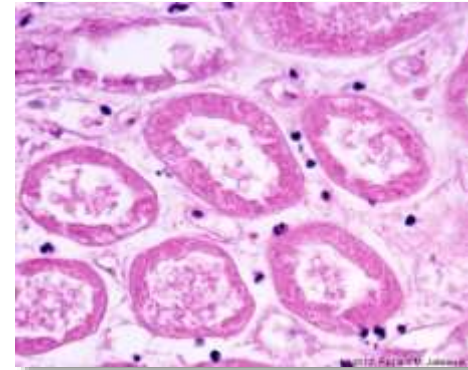
Száraz (vízvesztés)

Elhalványodik,
majd agyagsárga

Demarkációs zóna

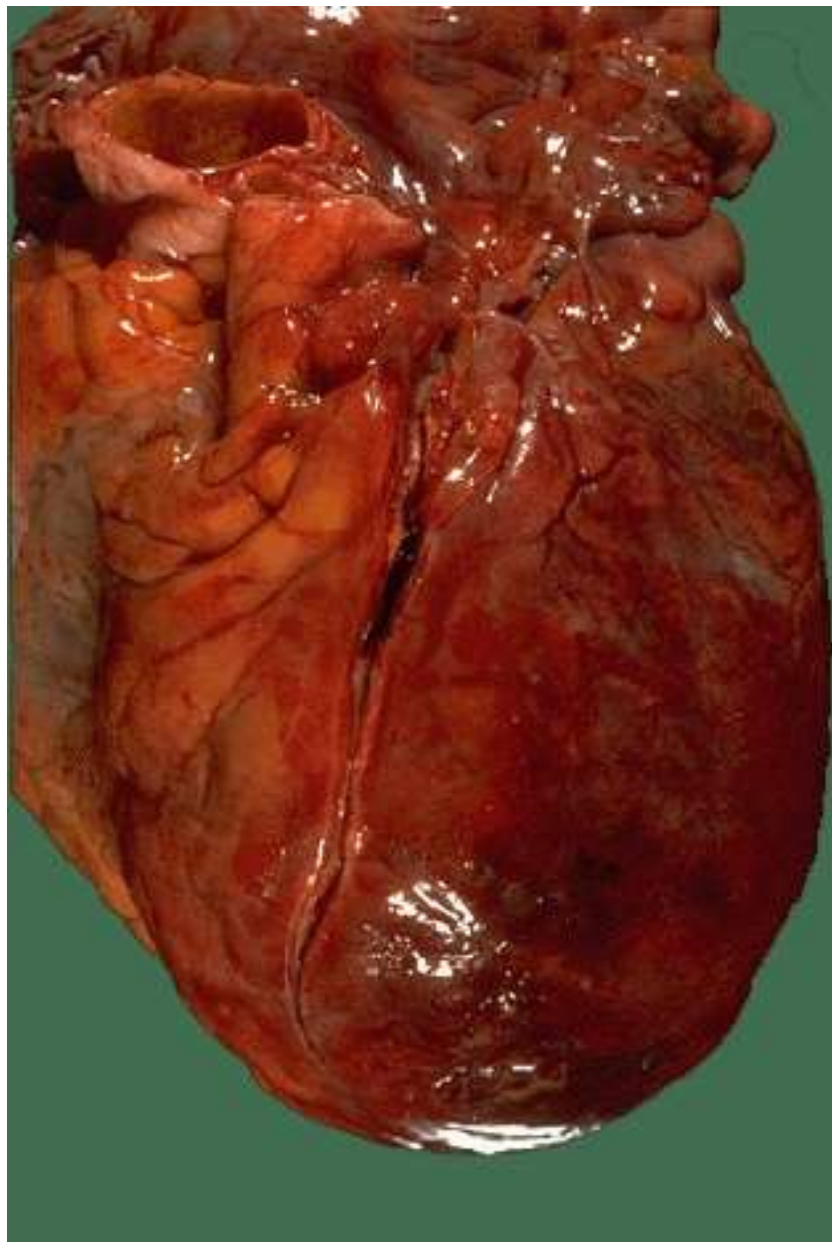
Vörös (kapillárisok)

Sárga (neutrophilek,
macrophagok)

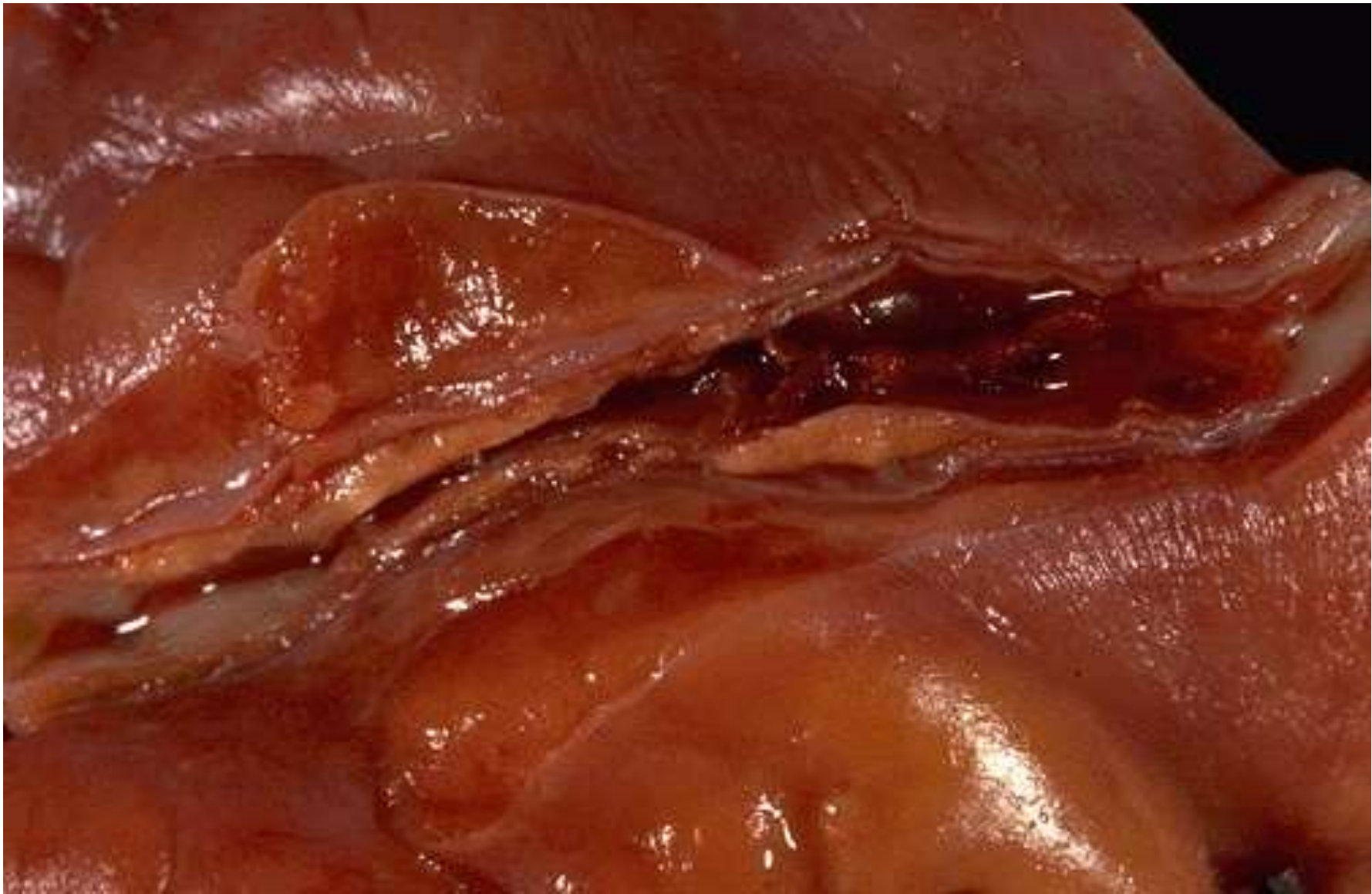

Az elhalt sejtek
körvonalait
sejteni lehet

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

Prof. Dr. Kiss András
igazgató

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

Prof. Dr. Kiss András
igazgató

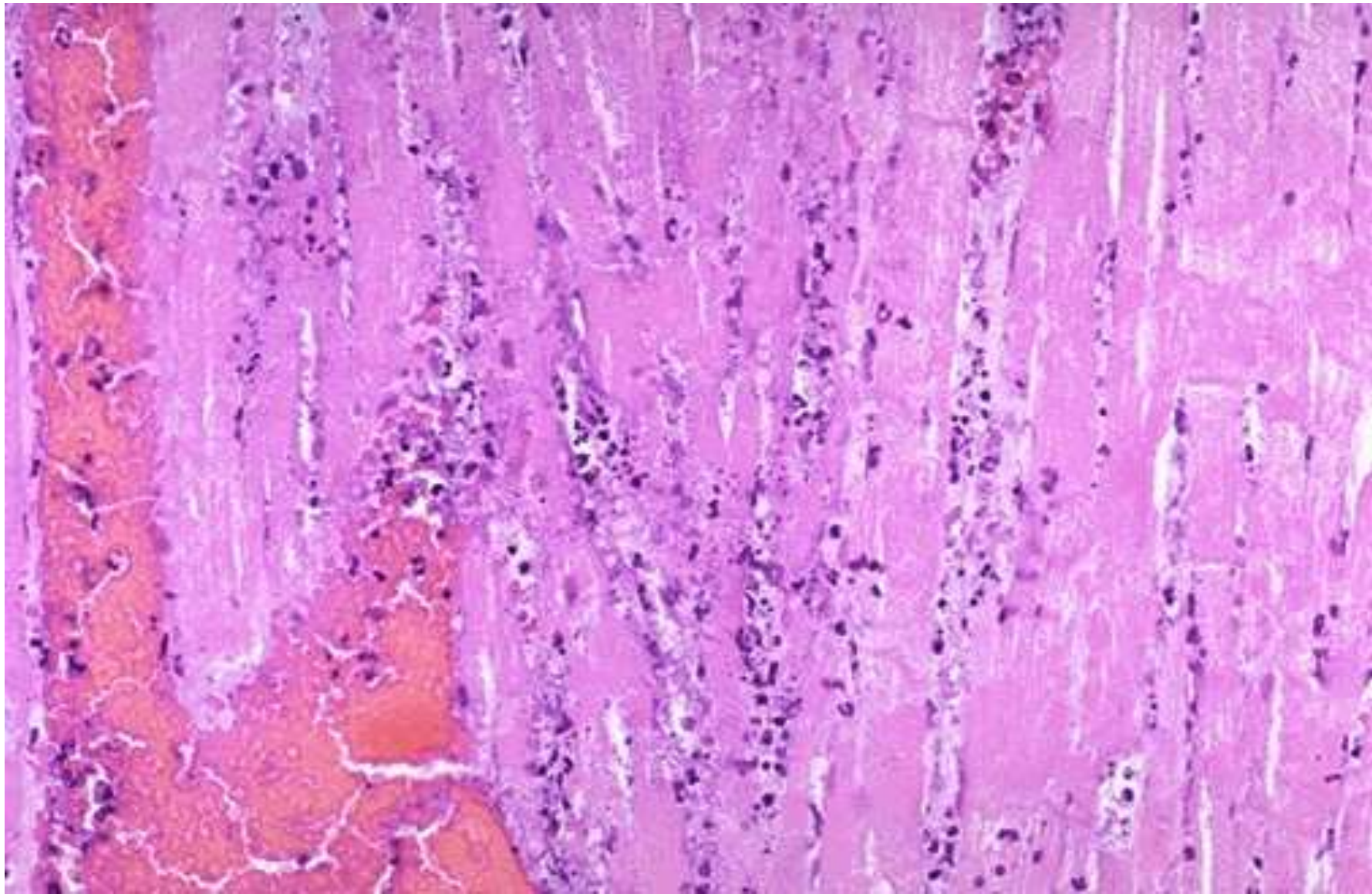

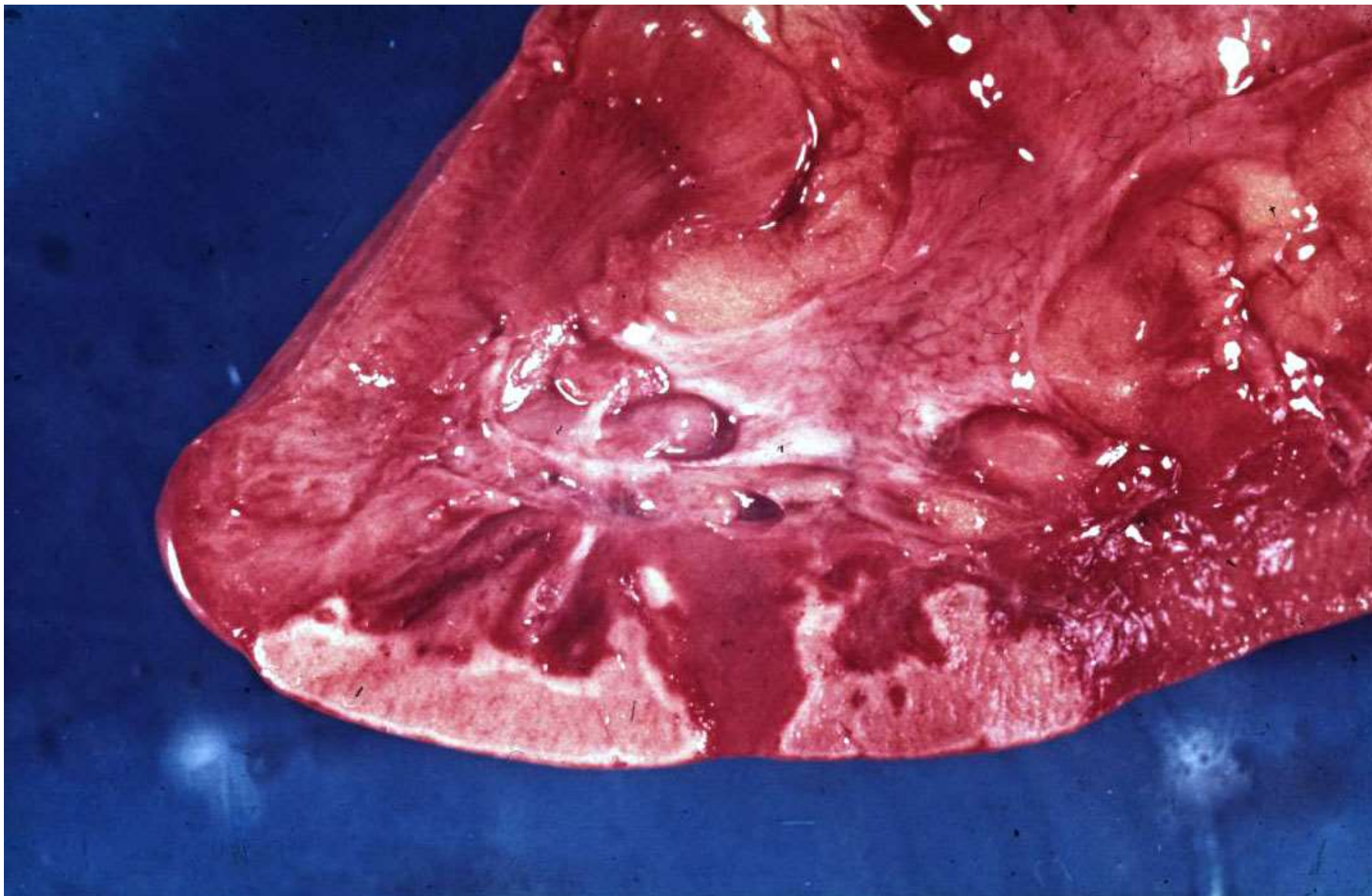
Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

Prof. Dr. Kiss András
igazgató

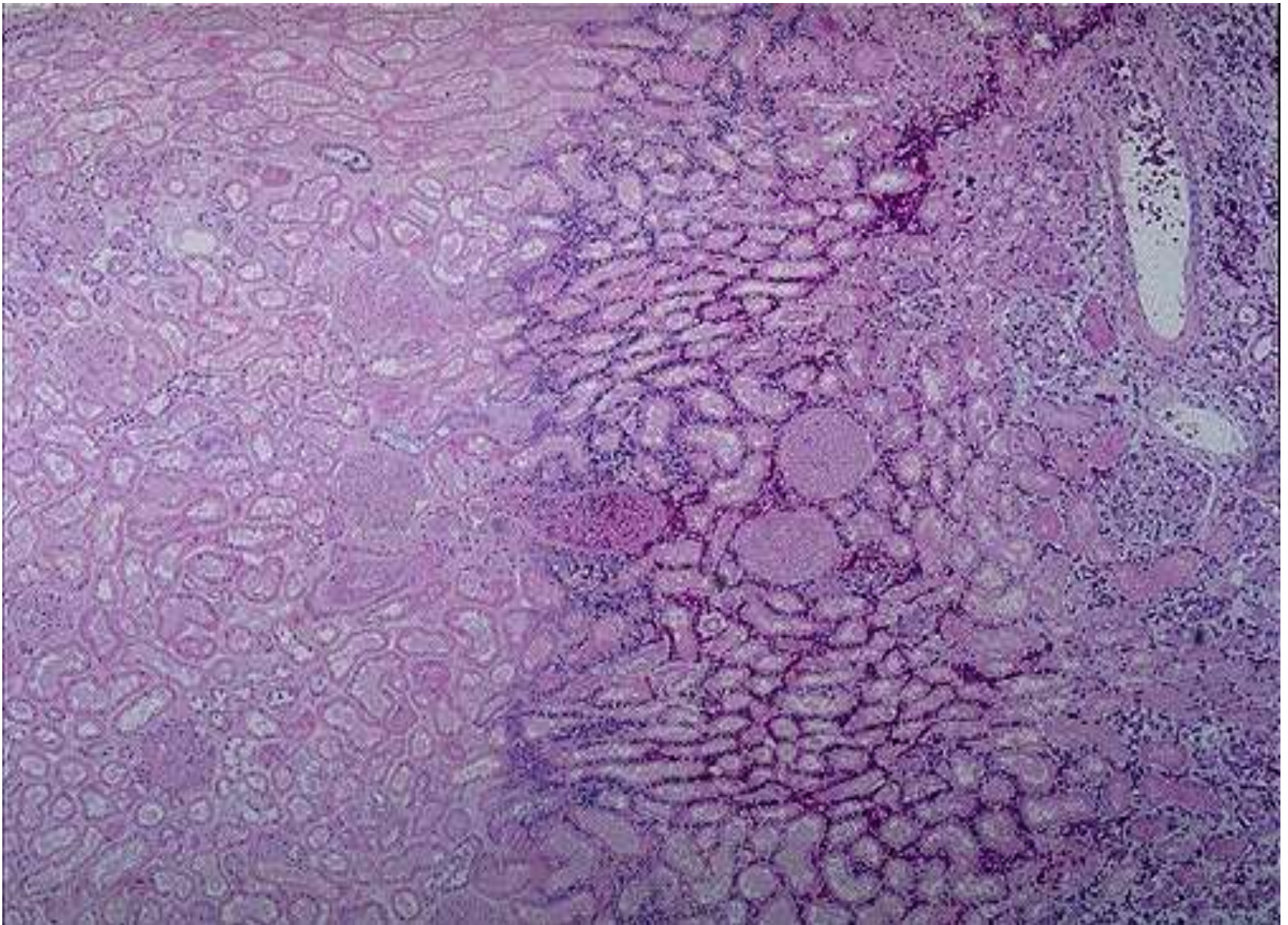

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

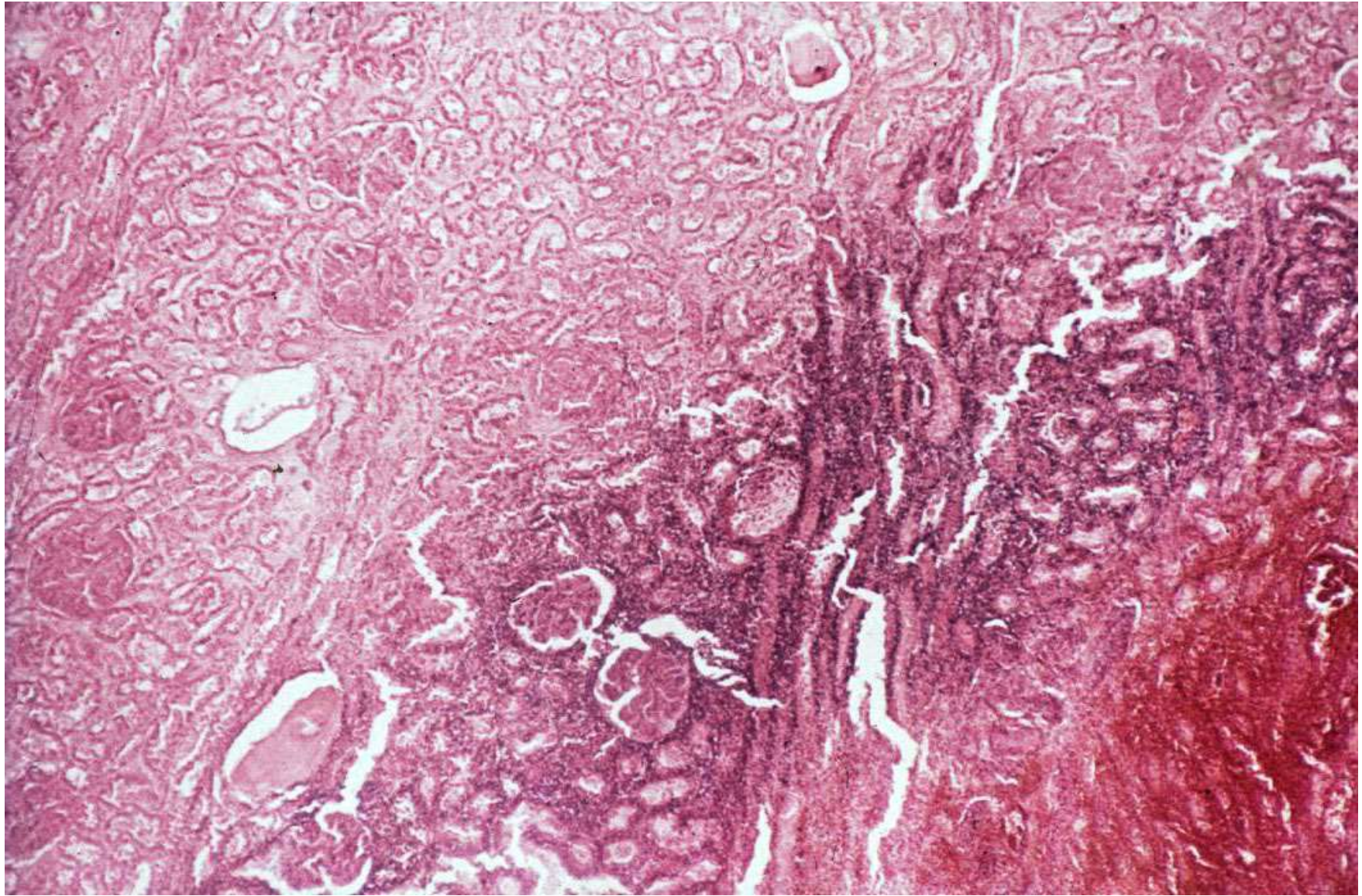
Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

Prof. Dr. Kiss András
igazgató

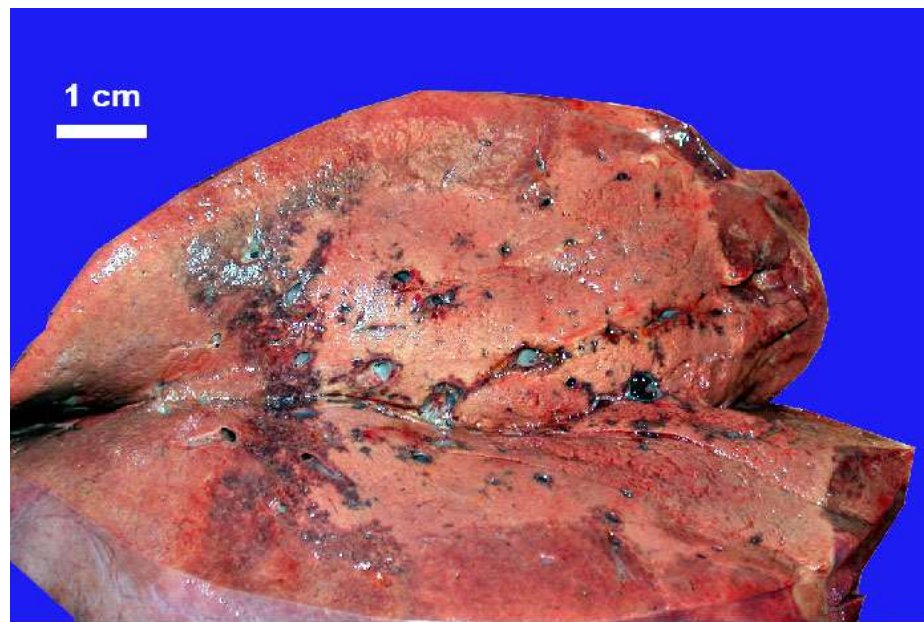

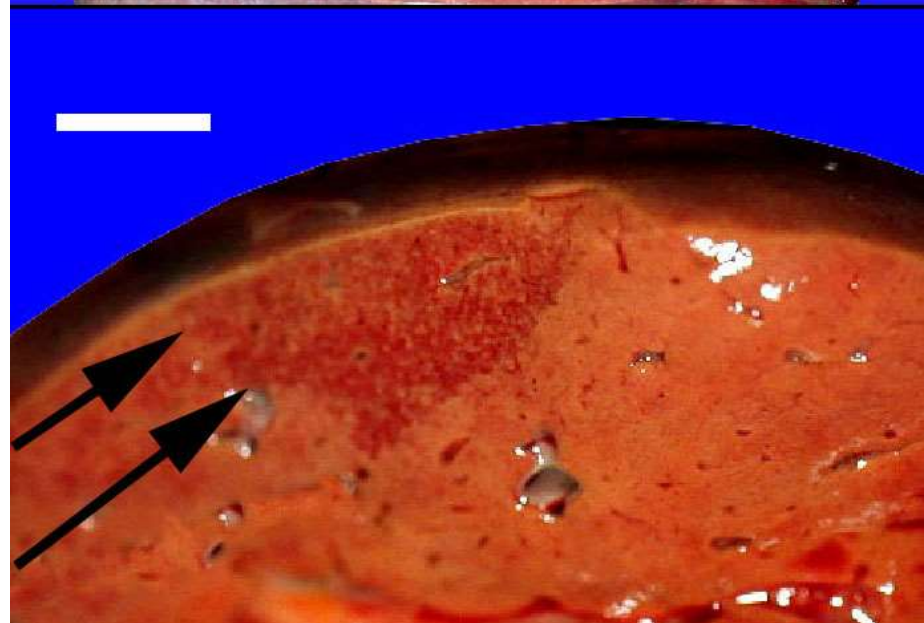

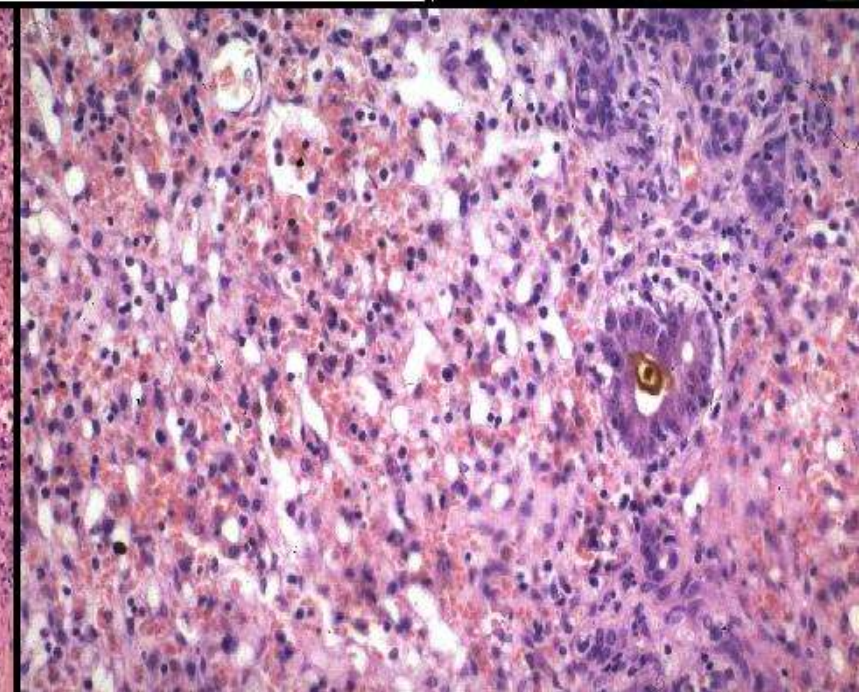
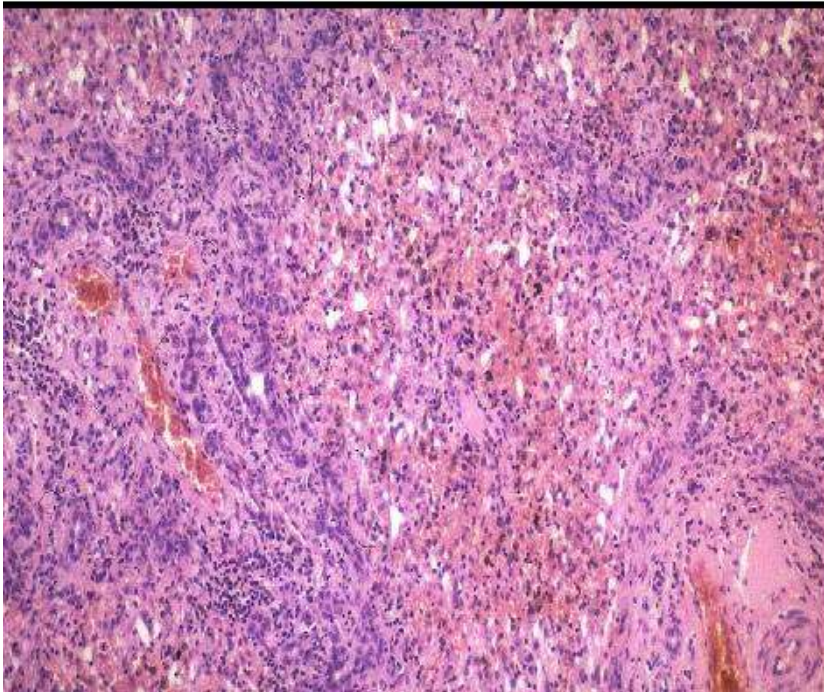
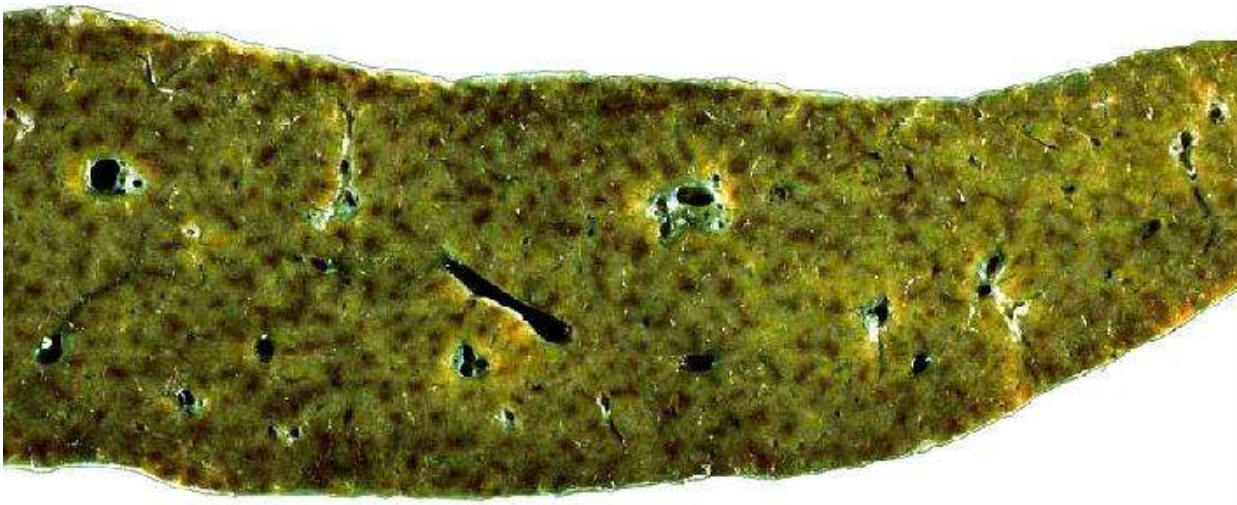

Anémiás
infarctus

Zahn féle
infarctus

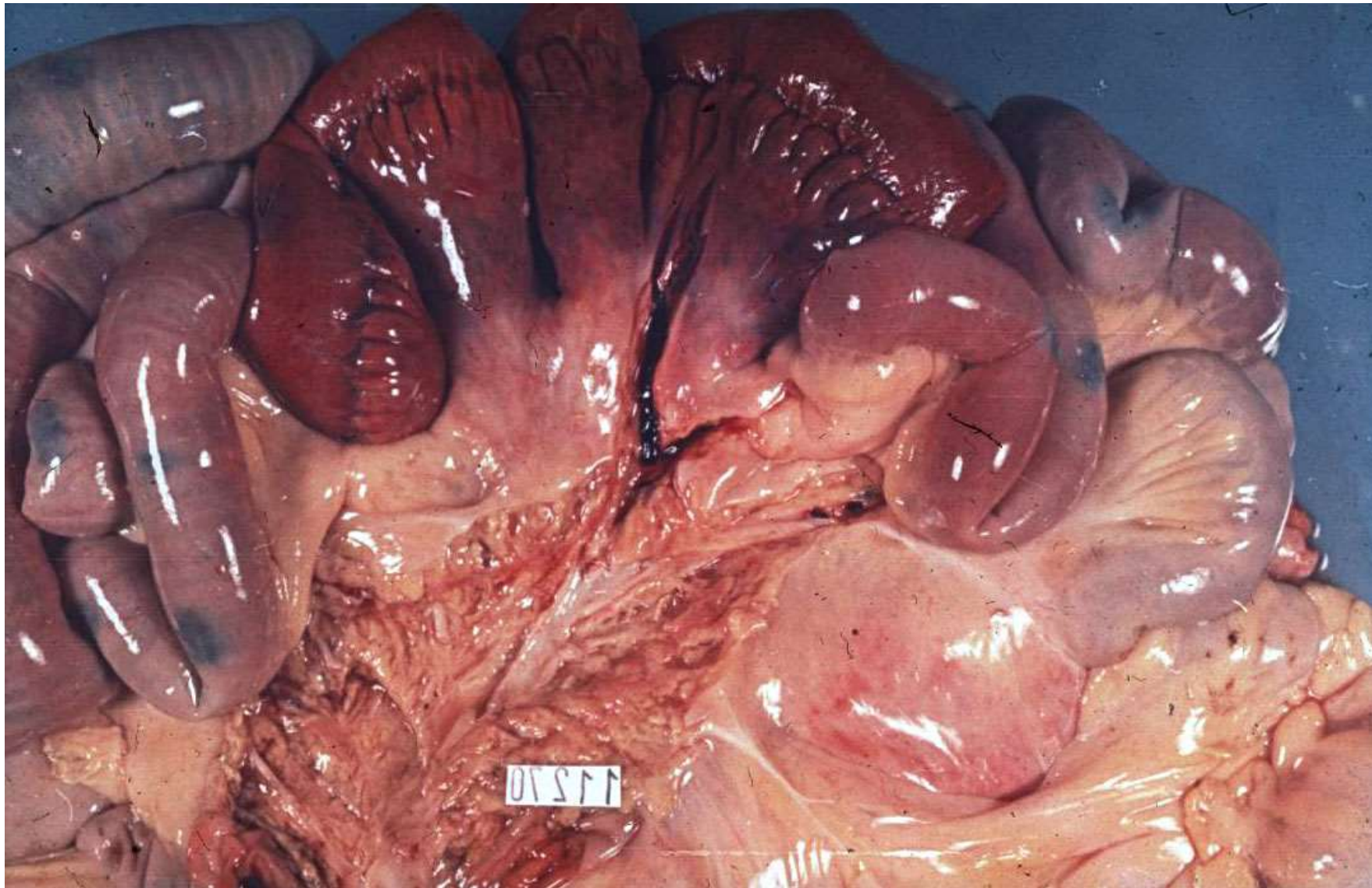

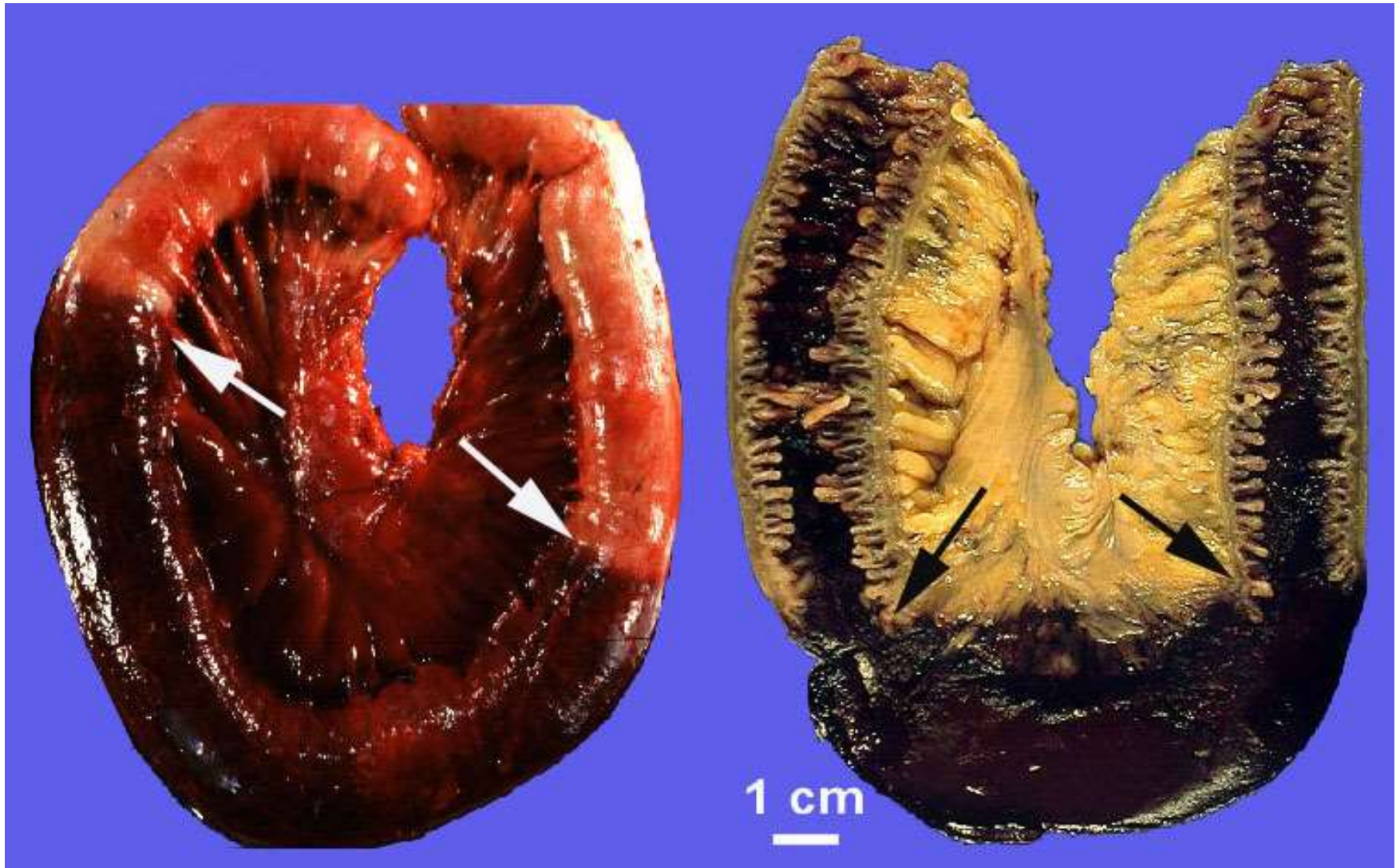

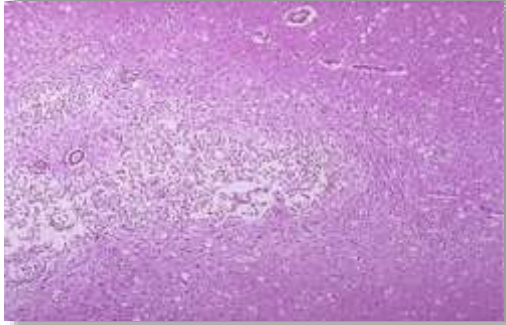

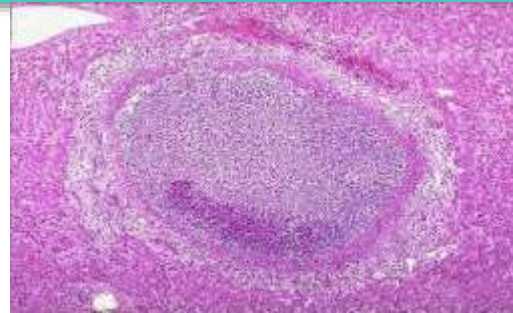
Necrosis –megjelenési formák

Kollikvációs necrosis

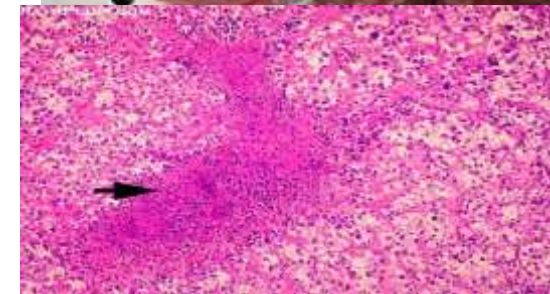
- kialakulásakor a proteolitikus enzimek aktivitása dominál
- Példák: baktérium és gomba okozta fertőzések léziói, agy anaemiás vagy haemorrhagiás infarctusa, daganatok
- Az elhalt szövet lágyabb a környezeténél

Agyi infarctus

Abscessus (fertőző ágens esetén)

Abscedáló daganatok

A sejtkárosodás morfológiája

IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS

→ **KOLLIKVÁCIÓS NECROSIS** (a szövet feloldódása proteolitikus enzim hatására)

→ Előfordulása: agy, daganat (lehet máshol is!)

→ AGY:

» **Emollitio cerebri – anémiás stroke - agyi infarctus**

» **encephalomalacia** (rubra, flava, alba)

Cave: van vérzéses stroke is, érfal ruptura,

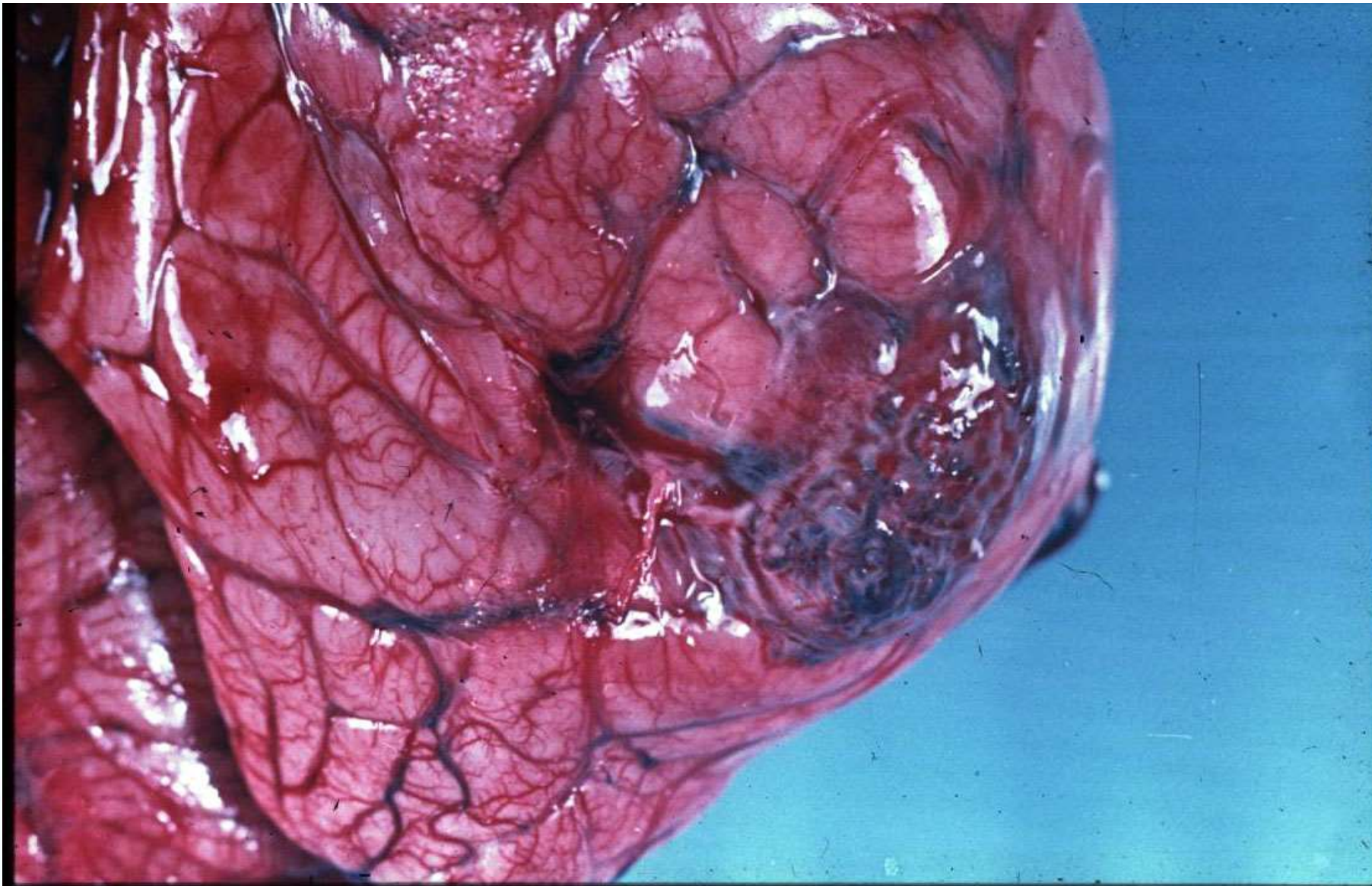
A károsodást a kiáramló vérmassza okozza.

CT – max. 4 órán belül !!

→ DAGANAT: „ráktej”

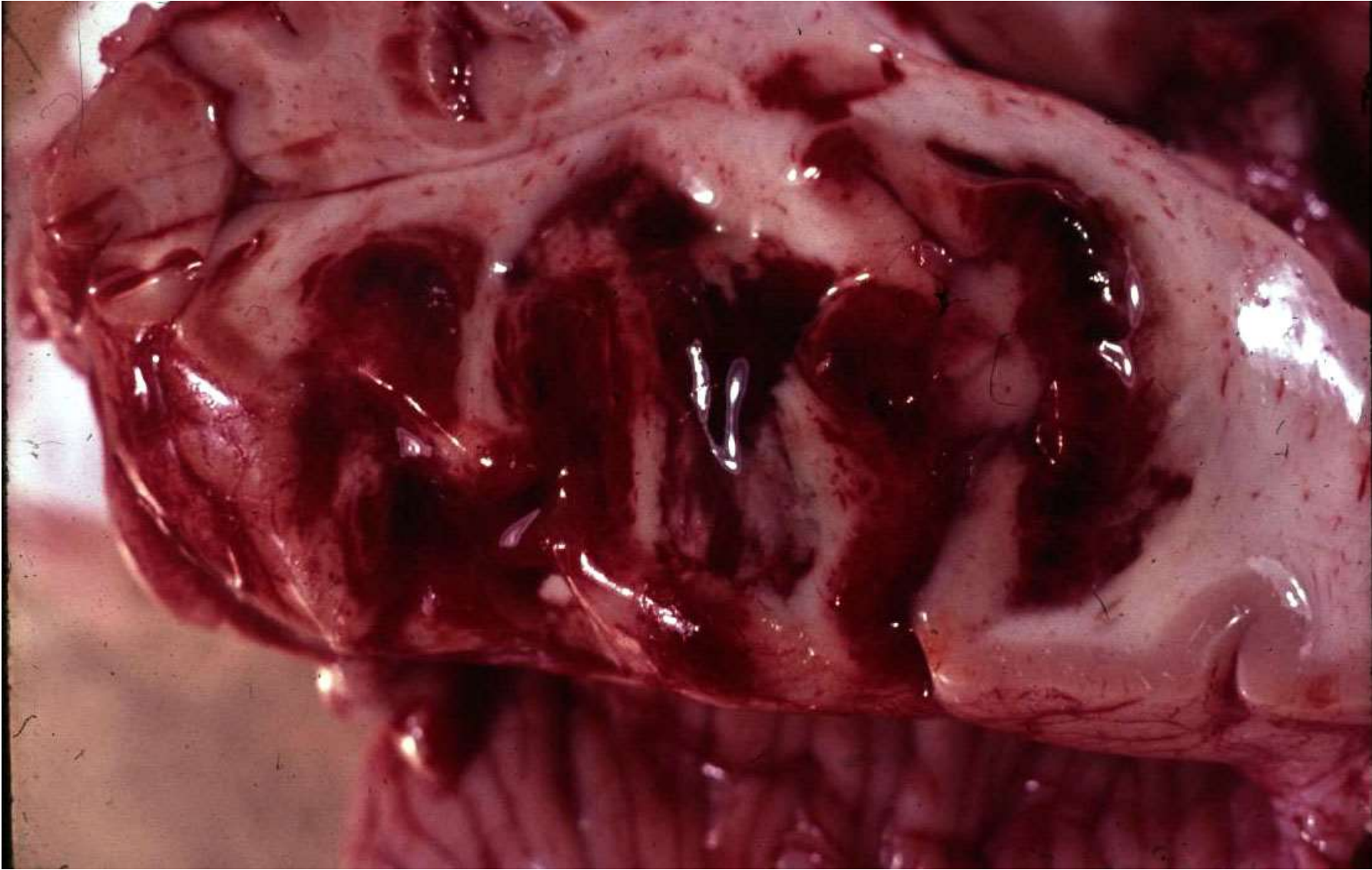

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

Prof. Dr. Kiss András
igazgató

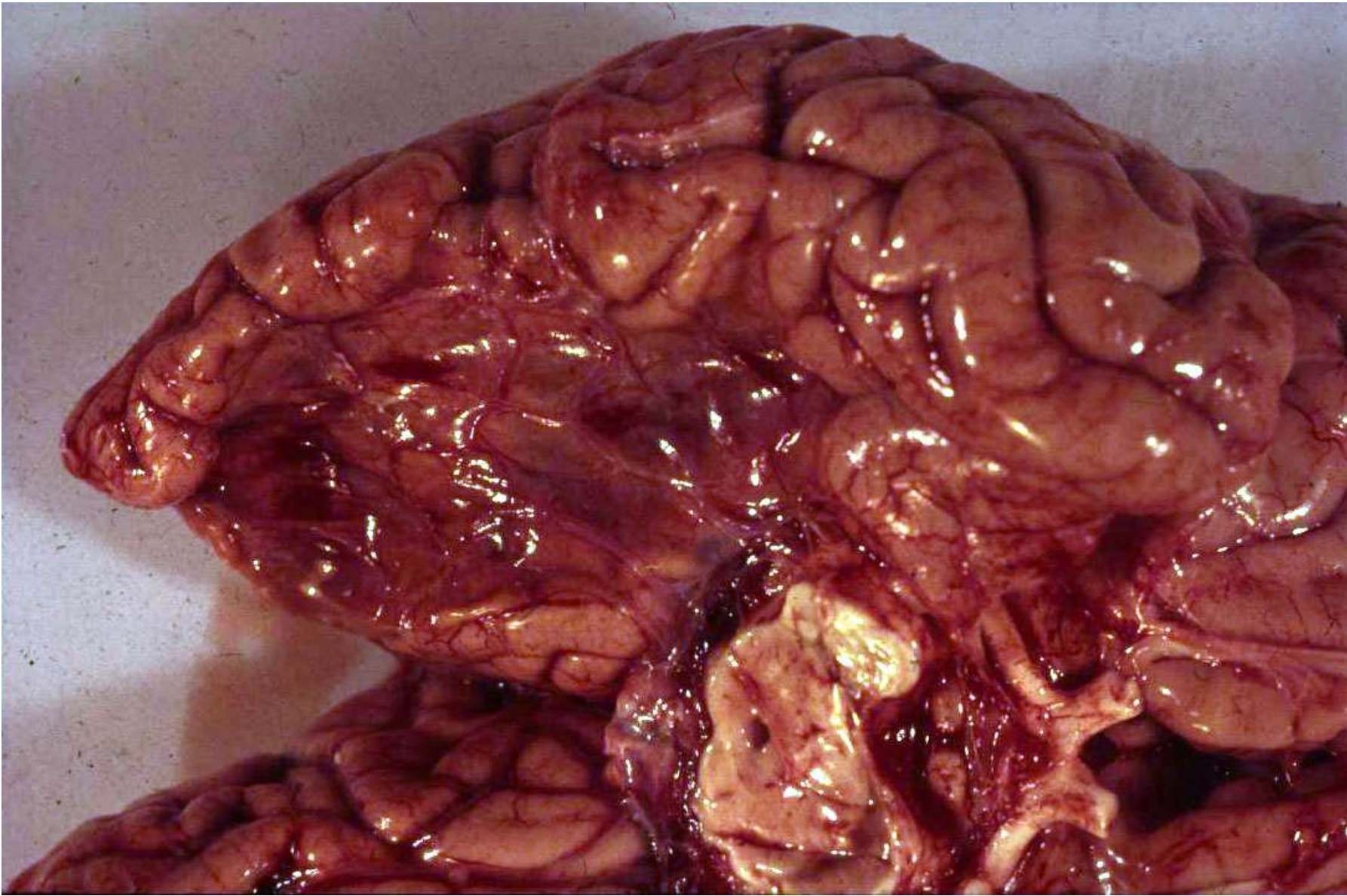

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

Prof. Dr. Kiss András
igazgató

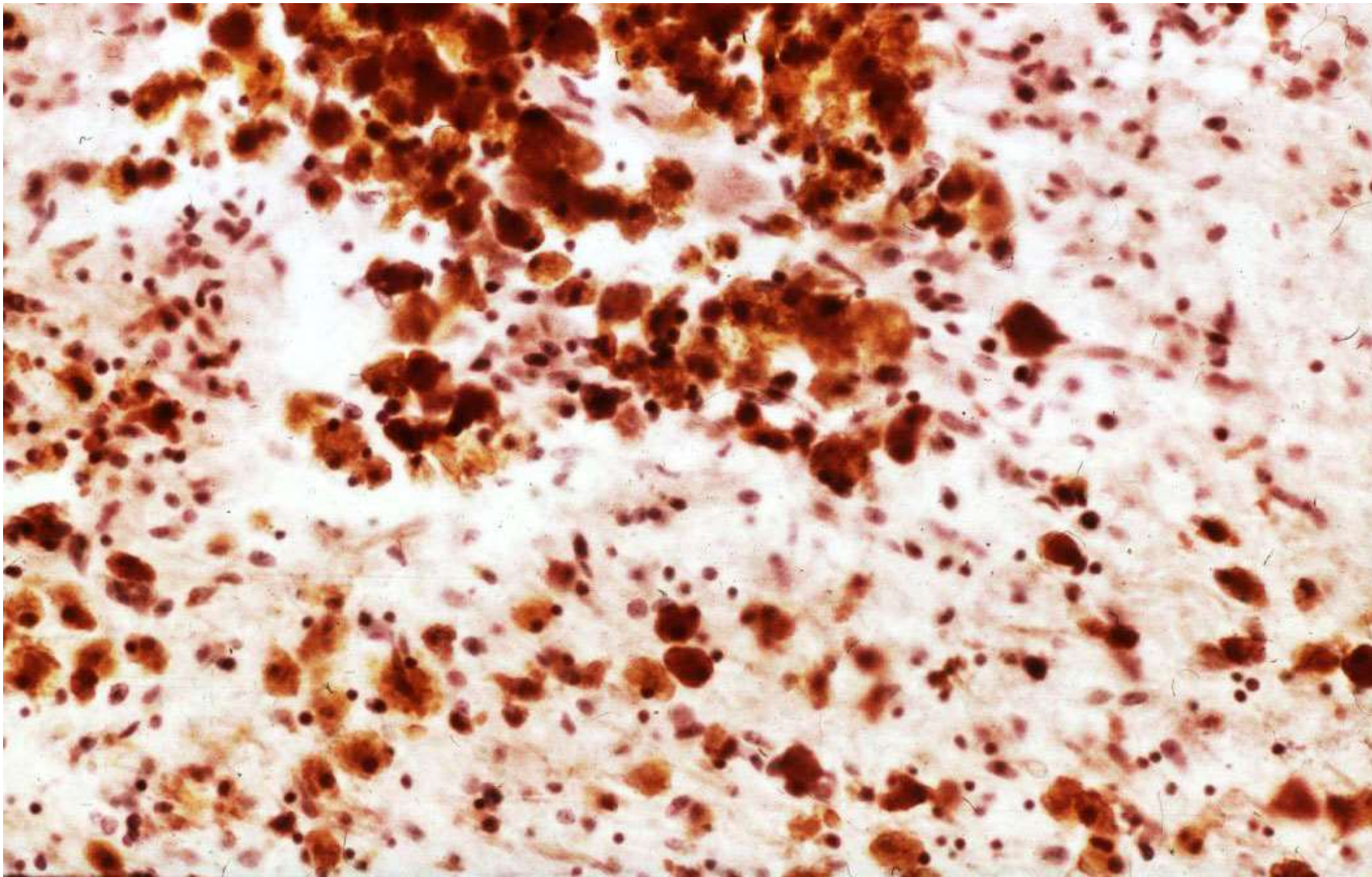

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

Prof. Dr. Kiss András
igazgató

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

Prof. Dr. Kiss András
igazgató

→ INFARCTUS FORMÁI

» anémiás (fehér v. ISCHAEMIÁS) INFARCTUS

Endarterialis vérellátású szervekben

(SZÍV, VESE, MÁJ, LÉP)

» HAEMORRHAGIÁS (vörös) INFARCTUS

Kettős vagy funkcionálisan kettős anatómiai vérellátású szervekben (TÜDŐ, BELEK, MÁJ / vagy súlyos vénáspangásban (BELEK)

» SAJTOS (CASEosus) NECROSIS (tuberculosis)

» TUMOUROKBAN

Necrosis – megjelenési formák

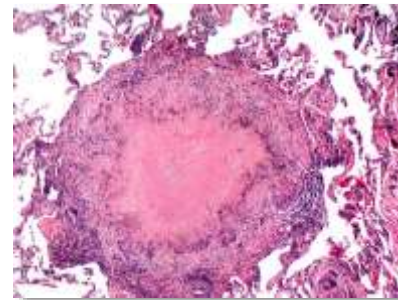
Speciális formák

Sajtos necrosis (caseatio)

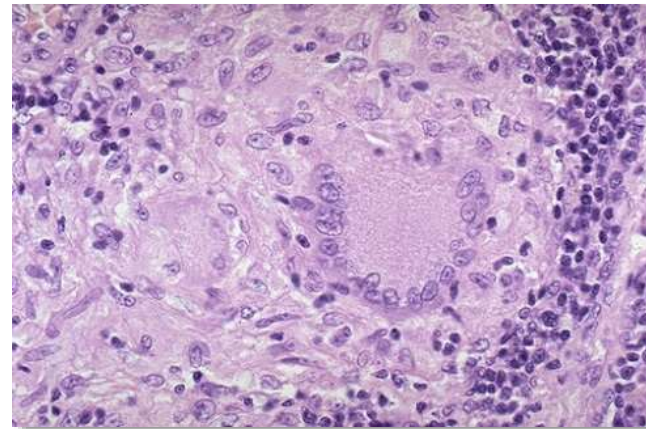
- A koagulációs necrosis speciális típusa
- **Tuberkulotikus léziók** centrális részén a *Mycobacterium tuberculosis* toxicus peptido-glikolipidjének hatására

világos
amorf
szemcsés,
sajtra
emlékeztető

A klasszikus coagulációs necrosis szemben a szöveti szerkezet megsemmisül, a sejtek körvonalai nem sejtethők.

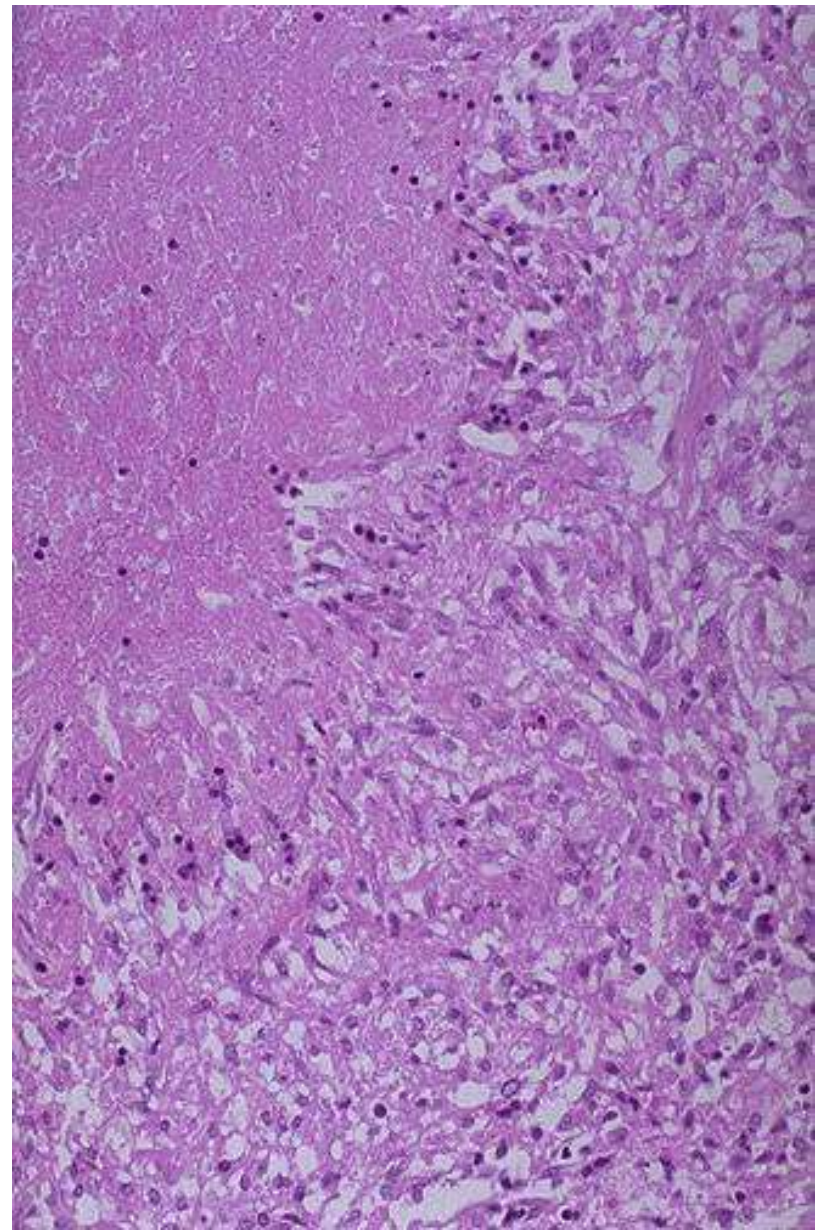
A necrosis körül gyulladásosejtek

- T-sejtek
- Macrophagok
- Epitheloid sejtek
- Langhans-típusú óriássejtek

Részletesebben lásd a Krónikus gyulladások c. előadáson és a Tüdőbetegségek I. c. gyakorlaton!

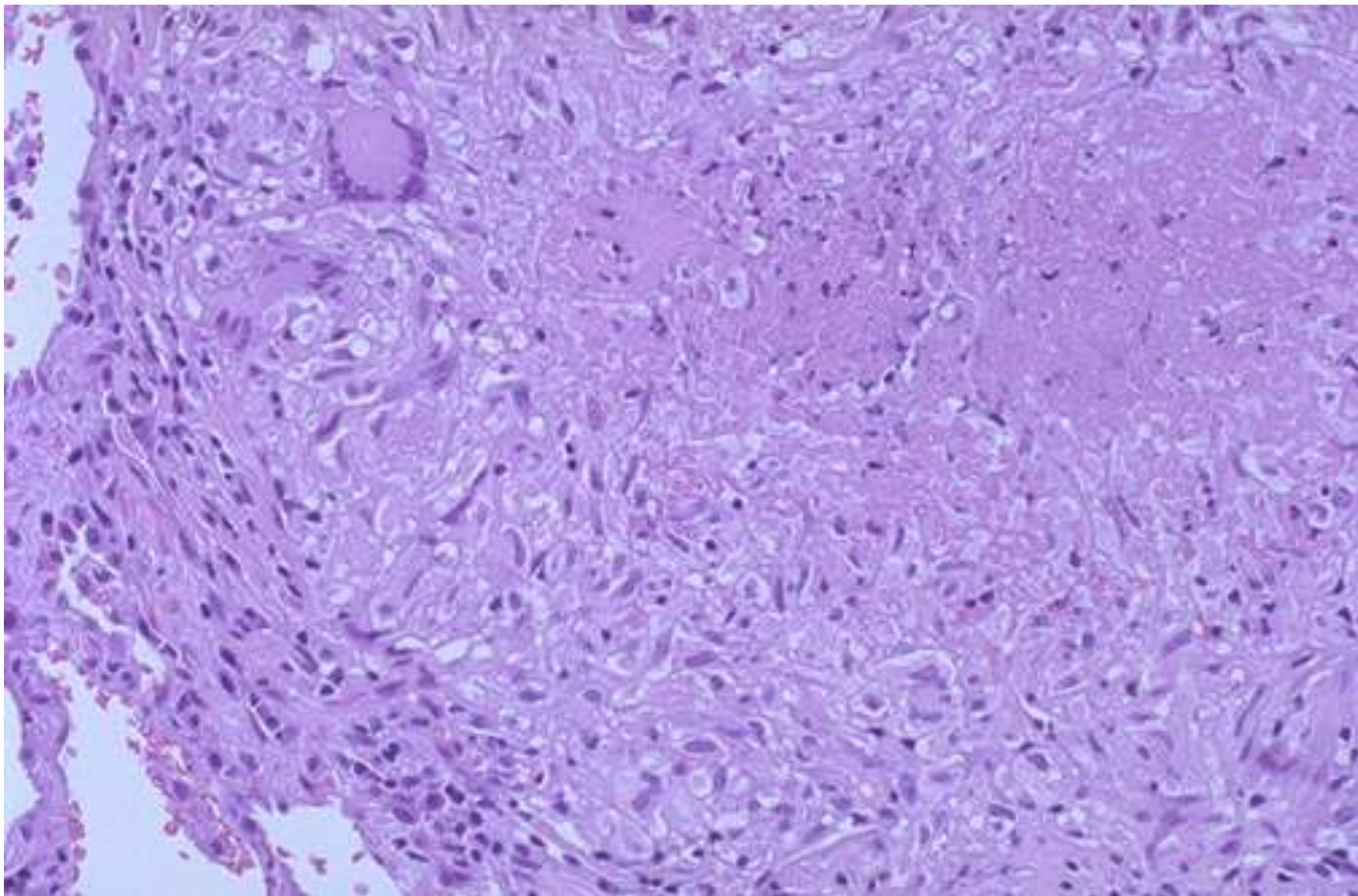

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

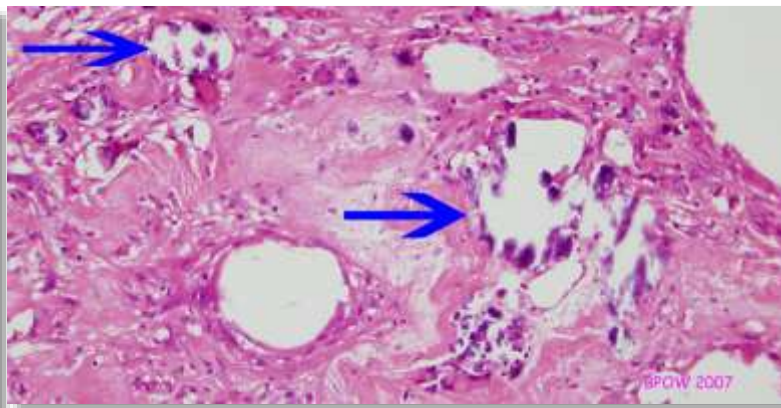
Prof. Dr. Kiss András
igazgató

Necrosis – megjelenési formák

Speciális formák

Zsír necrosis

- Zsír szövetet érintő forma
- **Példák:** akut pancreatitis, zsír szövetbe adott injekciók, nagy mennyiségű zsír szövetből felépülő szervek traumás sérülései (pl. emlő)

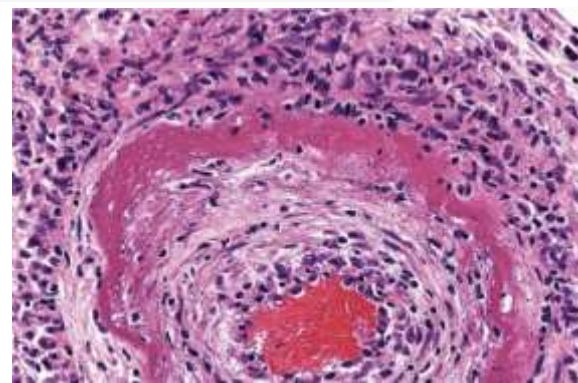

apró krétafehér, szappanszerű góccok

az elhalt zsírsejtek bizonytalan határai látszanak, calcificatio

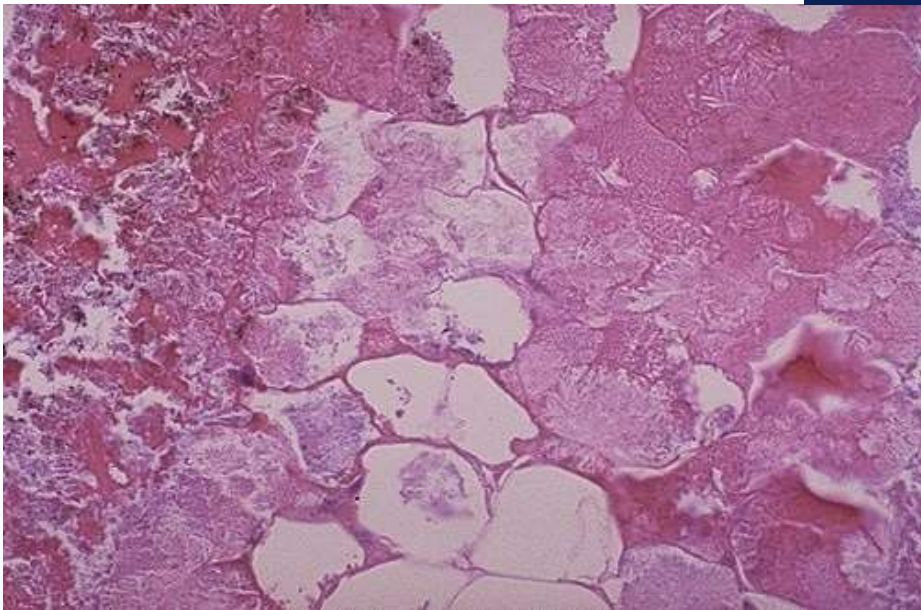
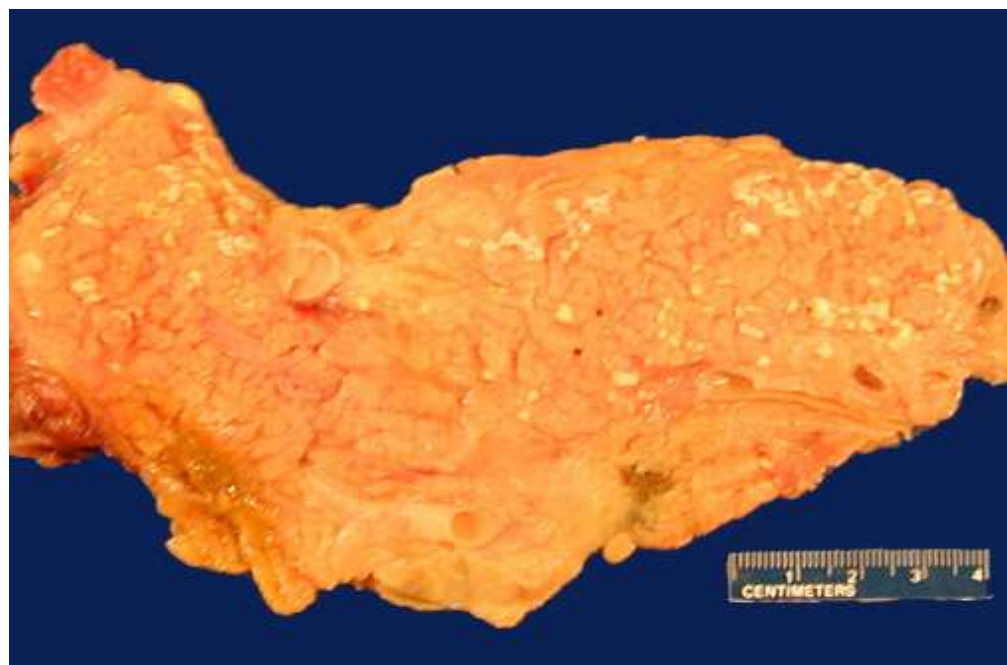
Fibrinoid necrosis

- Ereket érintő forma, erek falába inszudálódott plazmafehérjék
- **Példák:** malignus hypertonia (vese erek), autoimmun betegségek (immunkomplexek), vasculitisek

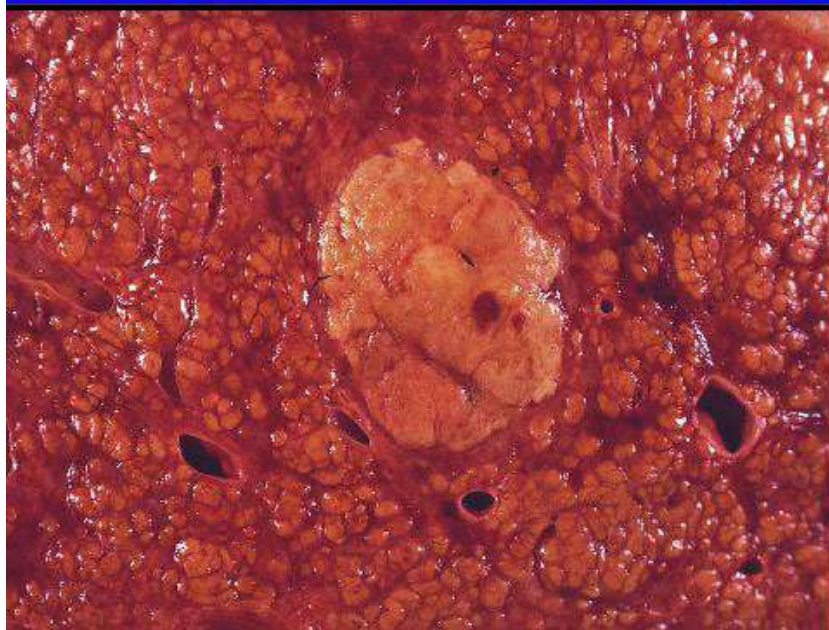

Az érfalban lerakódott fehérjék élénk eosinophil festődésűek (a fibrinhez hasonlóan, innen az elnevezés)

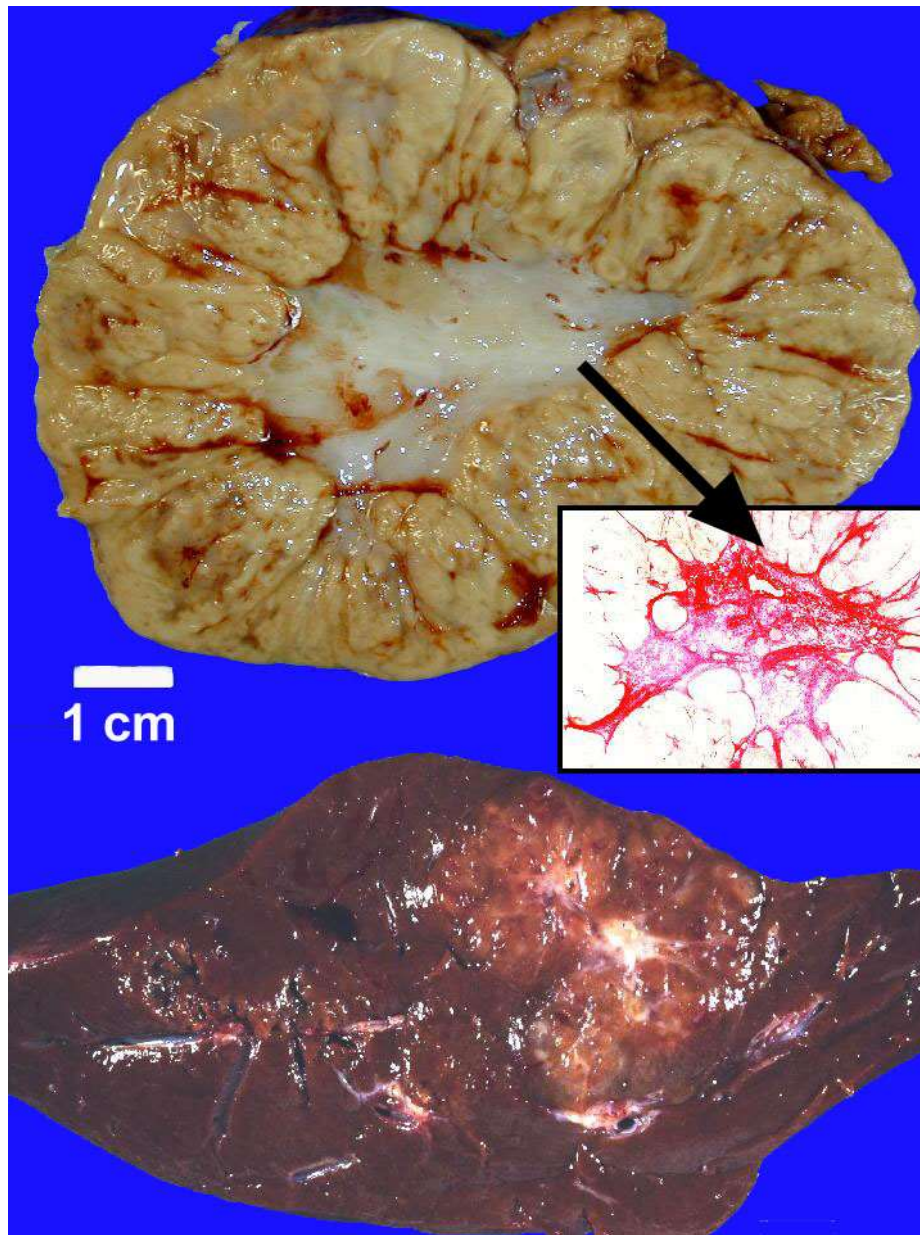

1 cm

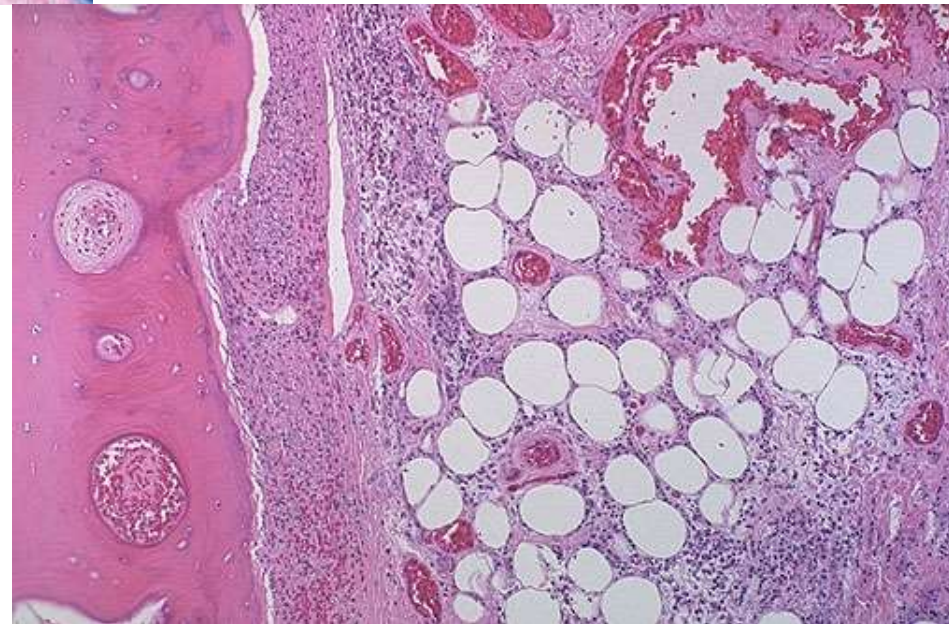
A sejtkárosodás morfológiája (V)

↪ IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS

- ↪ 1. KOAGULÁCIÓS NECROSIS (fehérjék denaturációja)
- ↪ 2. KOLLIKVÁCIÓS NECROSIS (a szövet feloldódása)
- ↪ 3. **GÁZGANGRAENA** (üszkös elhalás)
- ↪ 4. ZSÍRNECROSIS (enzimek hatására zsírszövetben)
- ↪ 5. FIBRINOID NECROSIS (károsodott erek falában)
- ↪ 6. ZAHN INFARCTUS (máj-v.portae thromb)
- ↪ 7. URÁT INFARCTUS (vesében)

SEJTKÁROSODÁS

- ↪ A sejtkárosodás okai
- ↪ A sejtkárosodás mechanizmusai
- ↪ Reverzibilis sejtkárosodás
- ↪ Irreverzibilis sejtkárosodás
  - ↳ Necrosis
  - ↳ **Apoptosis**

APOPTOSIS

↪ Fogalma:

↳ programozott sejthalál, a sejtek program szerinti pusztulása

↪ Okai:

↳ fiziológias

↳ genetikailag károsodott sejt eltávolítása

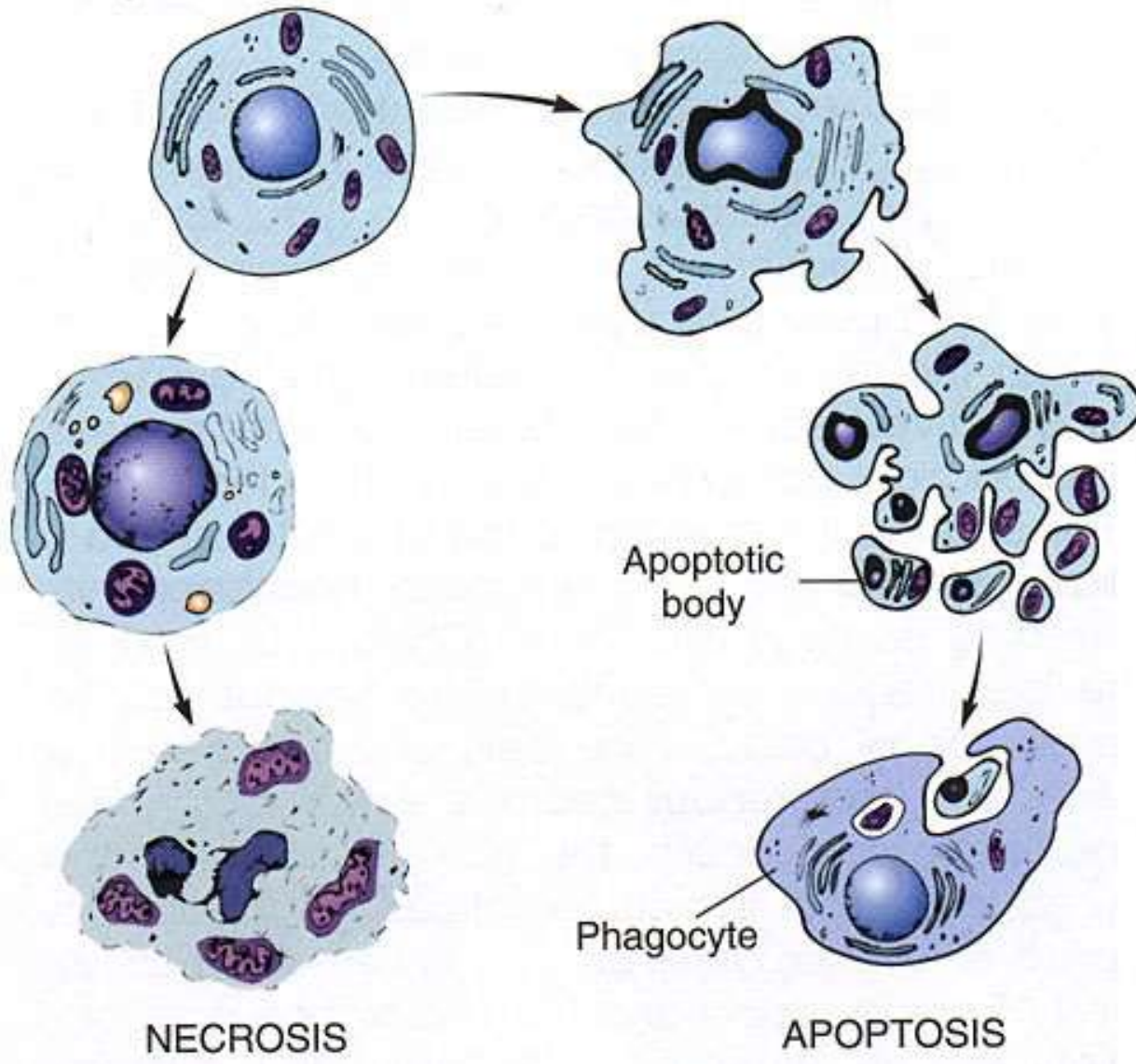
↪ Morfológia:

kromatin marginizáció, zsugorodás,
fragmentáció

↳ apoptotikus testek, fagocitózis

NORMAL

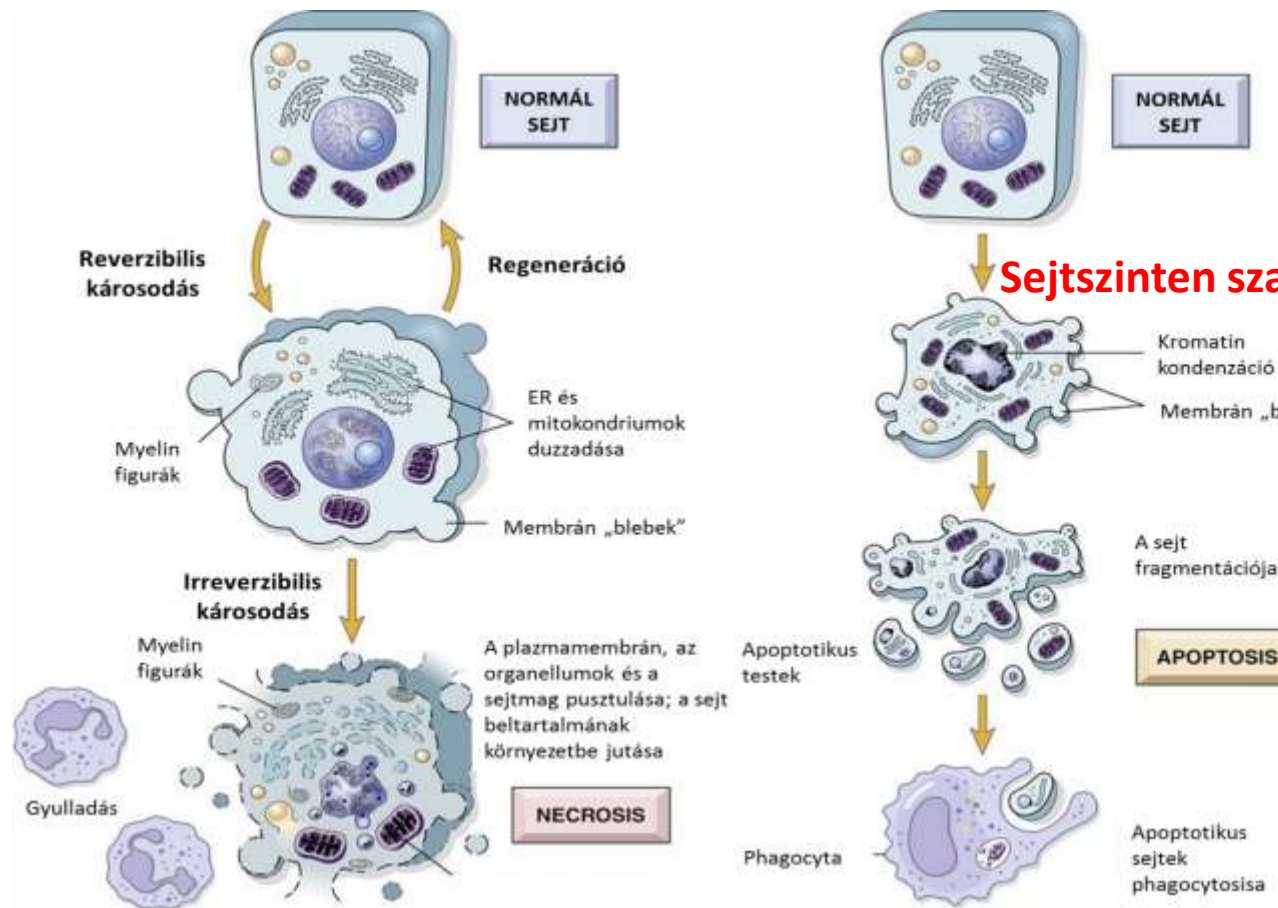
NECROSIS

APOPTOSIS

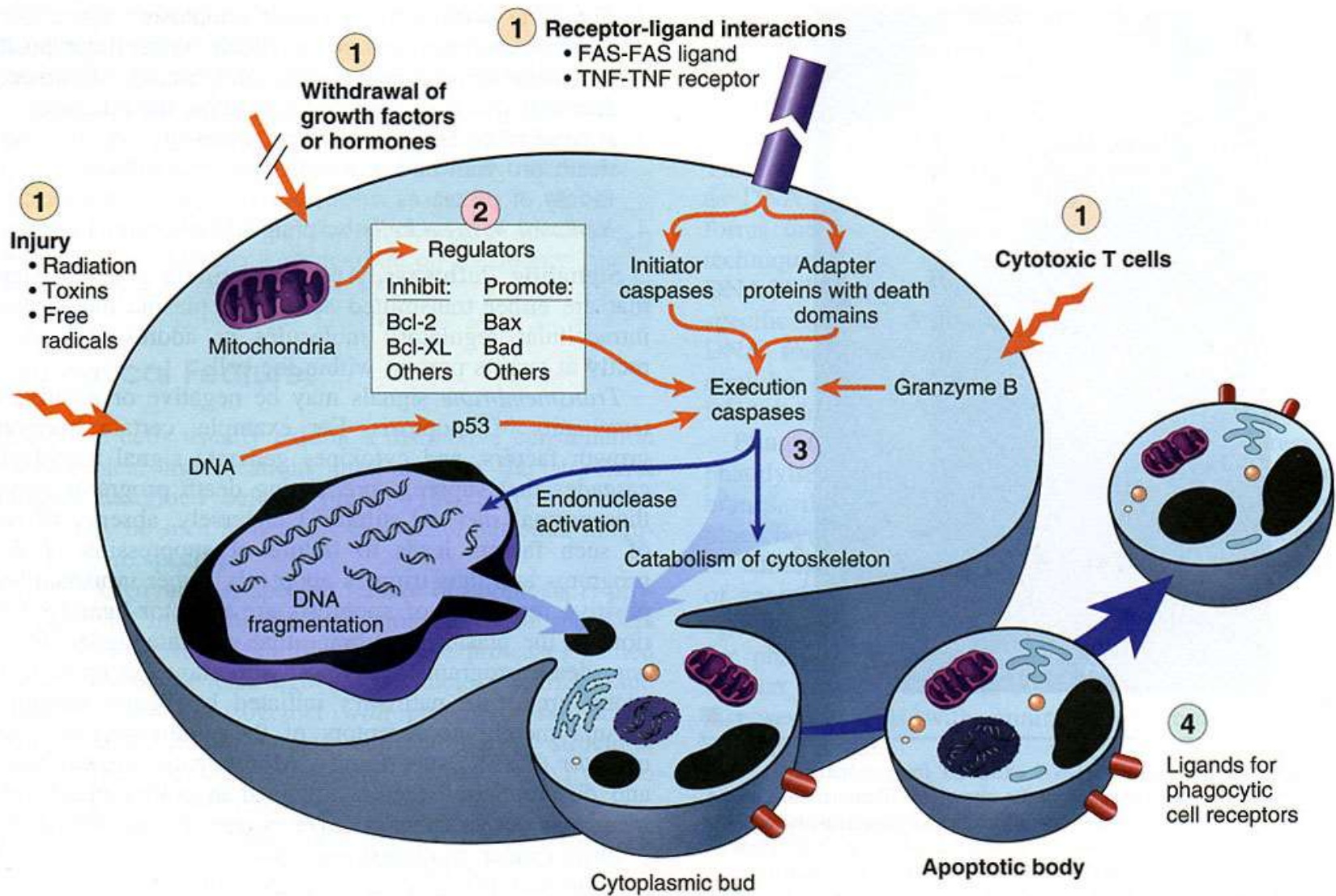

Necrosis ↔ Apoptosis

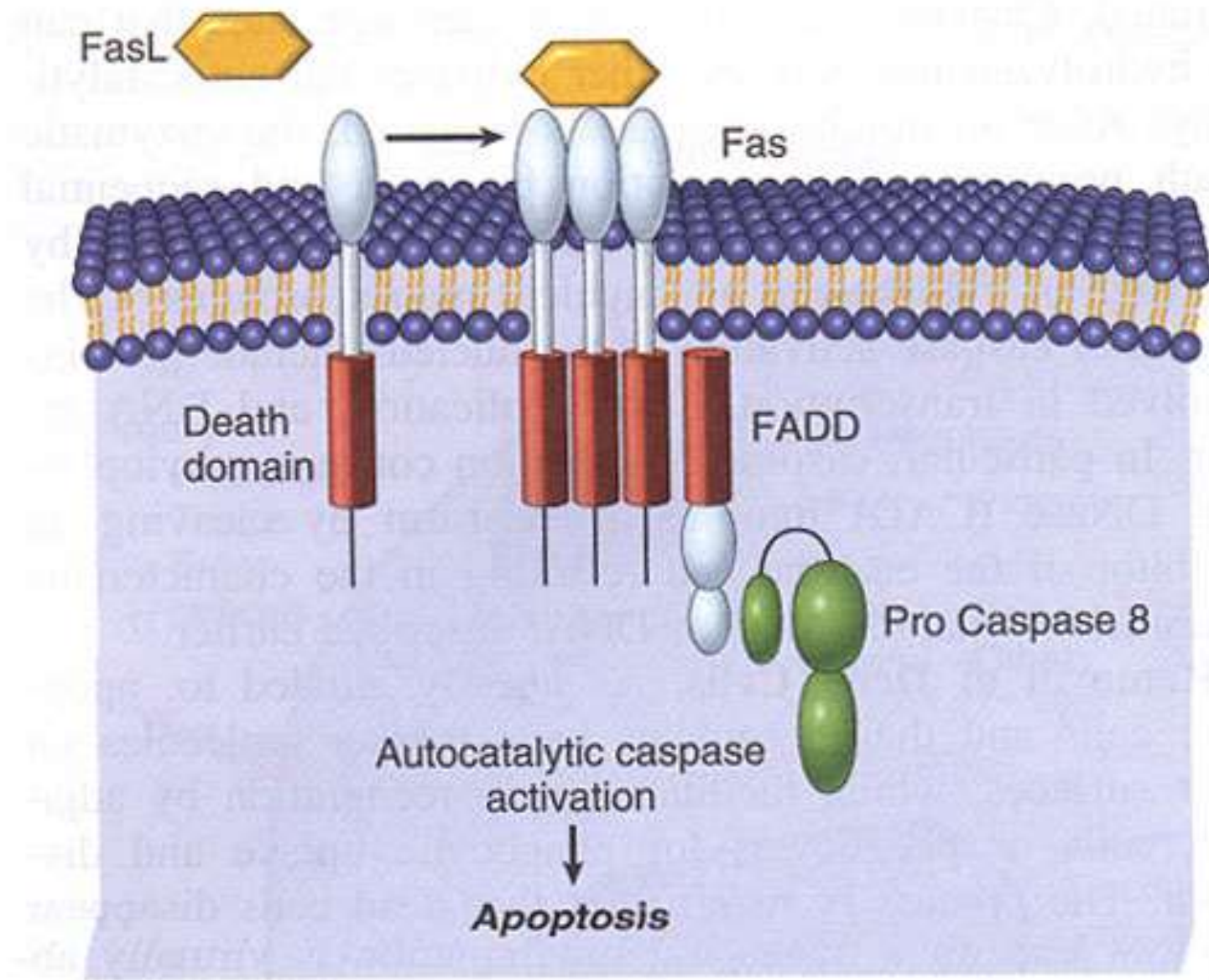

a necrosissal ellentétben sejtszinten szabályozott folyamat

- Az apoptózis a necrosissal szemben sejtszinten szabályozott folyamat
- Morfológiai különbségek

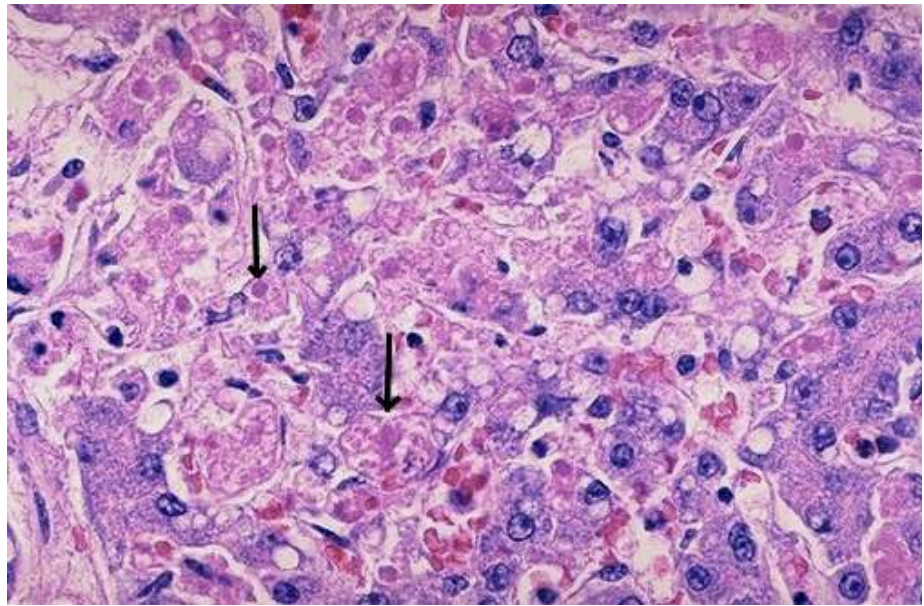
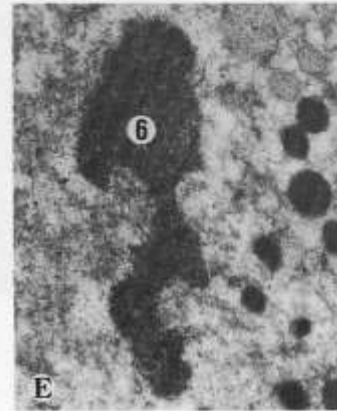
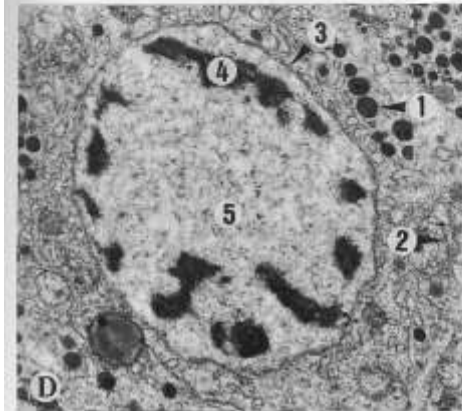
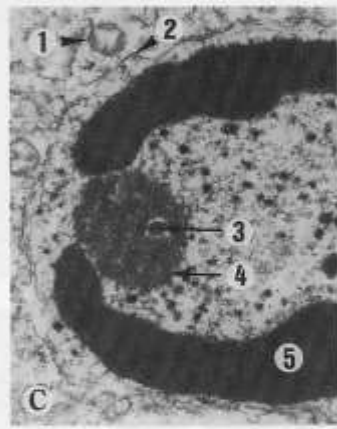
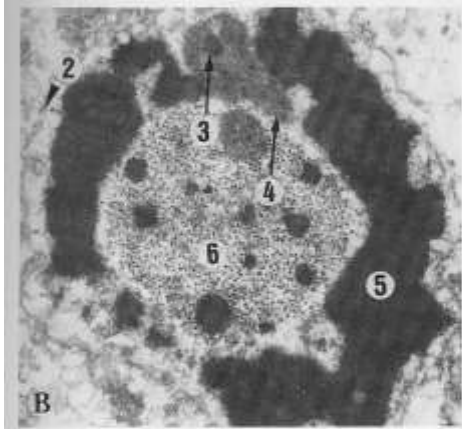
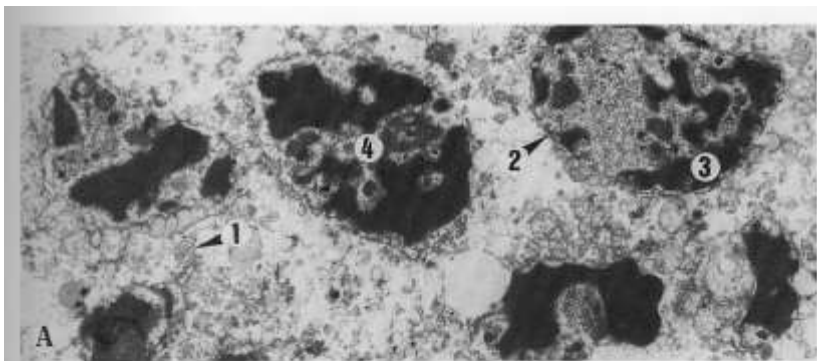

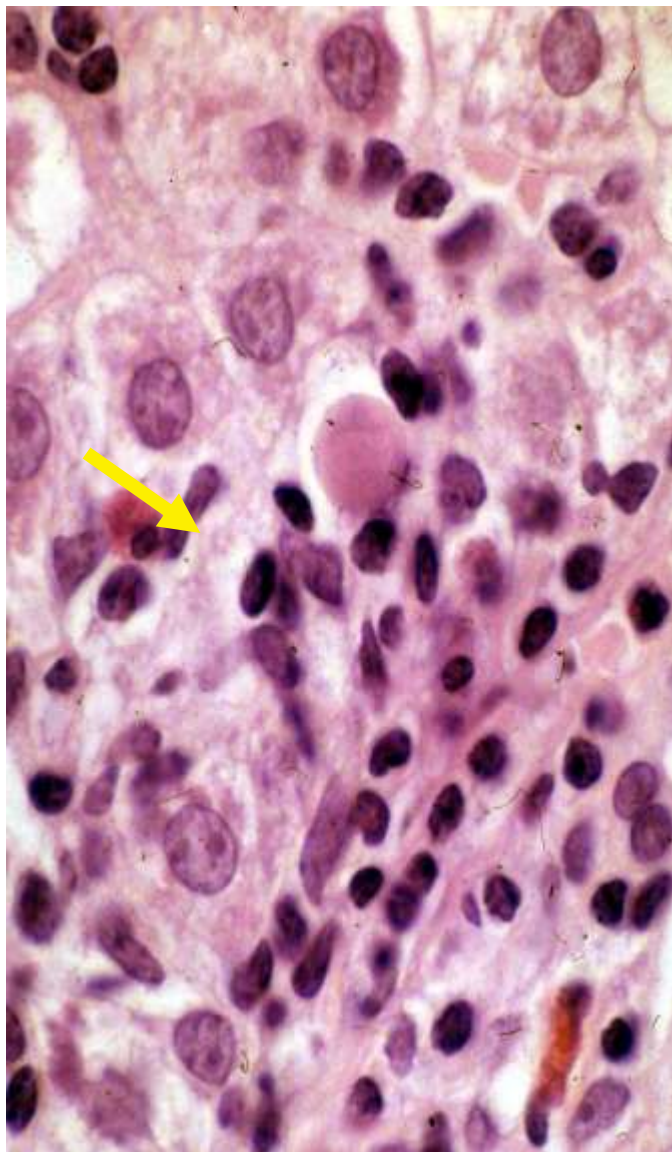

Necrosis és apoptosis

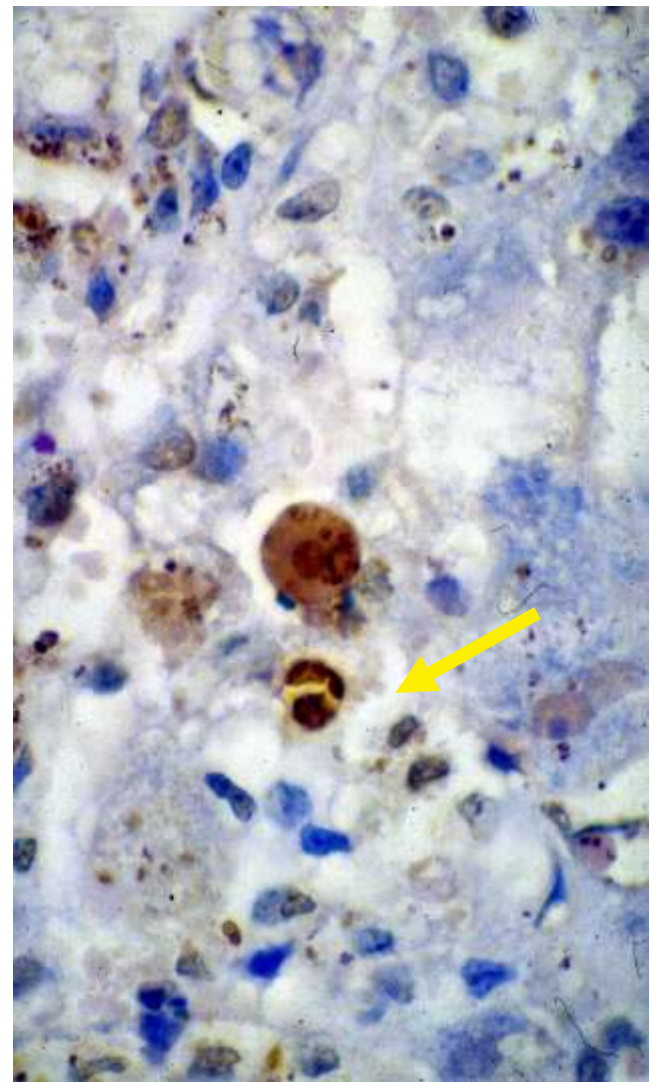
	Necrosis	Apoptosis
Cell size	enlarged	reduced
nucleus	Pyknosis, karyorrhexis, karyolysis, Random DNA-fragm	Fragmentation Nucleosome-sized DNA fragments
Plasma membrane	disrupted	Loss of phospholipid assymetry (PS out)
Cellular content	Digested, leak out	Mostly intact or embedded into apoptotic bodies
Inflammatory reaction	yes	no
Physiologic role	no	yes

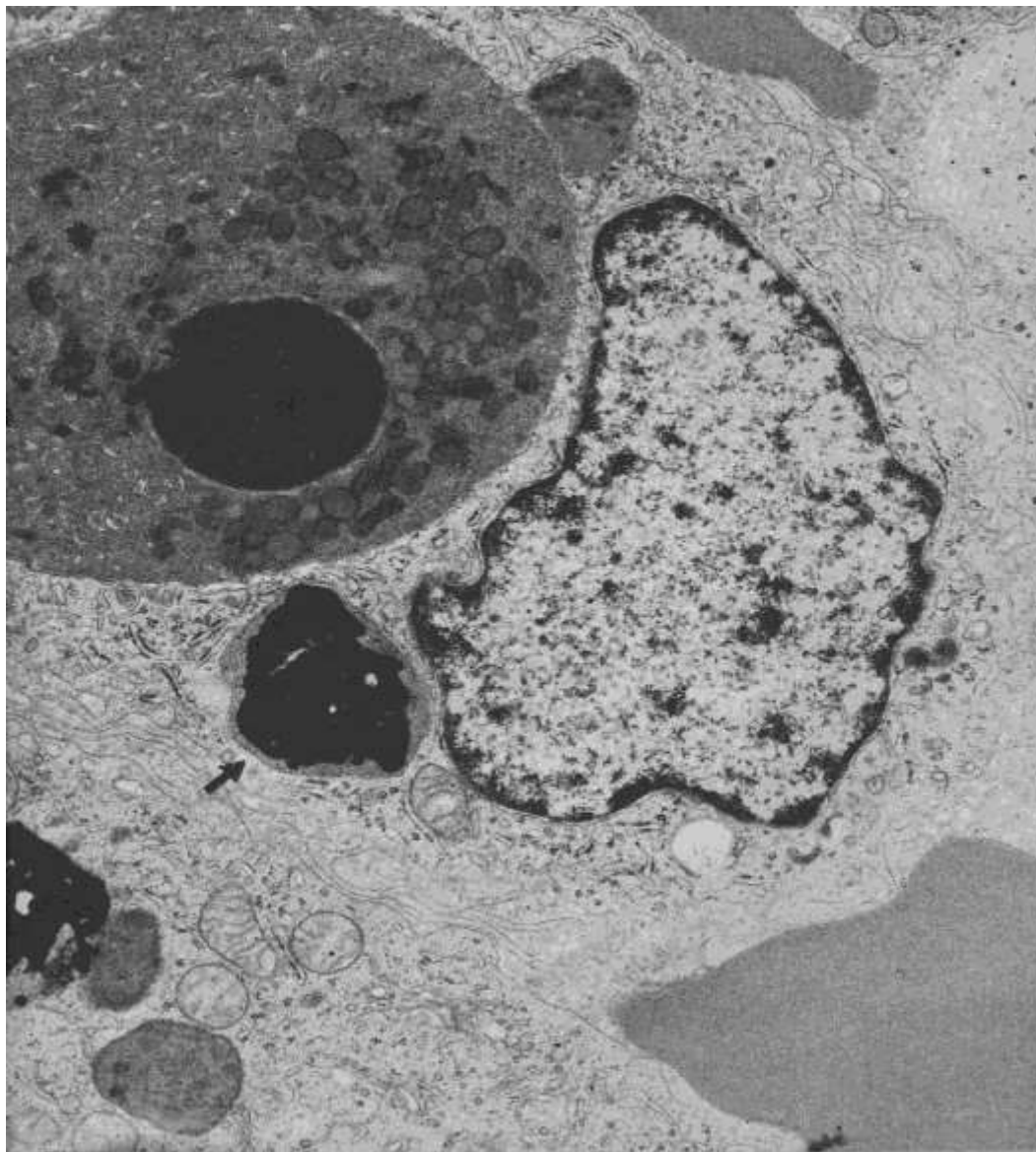
APOPTOSIS

DNS fragmentáció Kimutatása Tunel-assay

ADAPTÁCIÓS ZAVAROK (I)

↪ **Atrophia** (sorvadás): a sejt, szerv térfogata és/vagy alkotóelemeinek mennyisége csökkent

↳ Formái:

→ **fiziológiás** (involutio: thymus, emlő, méh, ovárium)

→ **patológiás:**

- » **lokális** (O₂ hiány, mechanikai, neuroendocrin, inaktivitás, sugárzás stb.)
- » **Generalizált** (80%-ra: alultápláltság, 60%-ra marasmus) ok: táplálékhiány, felvétel elégtelensége, senyvesztő betegség (cachexia), életkor stb.)

↳ Morphologia: atrophia brunea, reziduális testek

↪ **Hypoplasia:** a szerv kisebbé fejlődött, mint a normális

↪ **Aplasia** (csak a szerv telepe alakult ki, de a szerv nem)

↪ **Agensis** (a szerv telepe sem alakult ki)

ADAPTÁCIÓS ZAVAROK (II)

HYPERTROPHIA

- ↳ Fogalma: sejt/szerv nagysága, térfogata nő
- ↳ Formái:
  - Fiziológiás
  - Pathológiás (izom: sportolók, cor pulmonale, pseudohypertrophia, hemihypertrophia)

HYPERPLASIA

- ↳ Fogalma: a funkcionáló sejtek száma nő
- ↳ Formái:
  - Fiziológiás (emlő, méh)
  - Pathológiás (hormonális, gyulladás, szövetségülés, sejtpusztulás, gigantizmus, organomegalia, prostata)

METAPLASIA

- ↳ Fogalma: egy érett sejttípus helyén egy másik érett sejttípus jelenik meg
- ↳ Formái: direkt, indirekt (Barrett oe, intestinális metaplasia, myositis ossificans, stb),
- ↳ Pseudometaplasia, Heterotopia

Hypertrophia

DEFINÍCIÓ: Szerv vagy szövet megnagyobbodás, mely a sejtméret növekedéséből ered

Harántcsíkolt izmok és a szívizom sejtjei csak hypertrophiával tudnak reagálni

A megnagyobbodott sejt *szerkezeti elemei is* felszaporodnak

↳ Fiziológias

példák: terhes uterus (egyben hyperplasia),
izomhypertrophia bizonyos formái

– Patológias

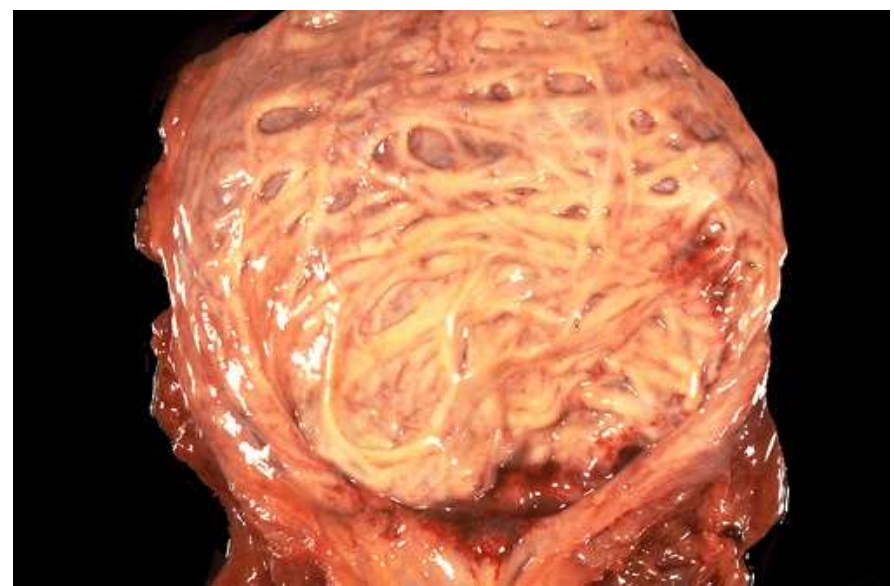
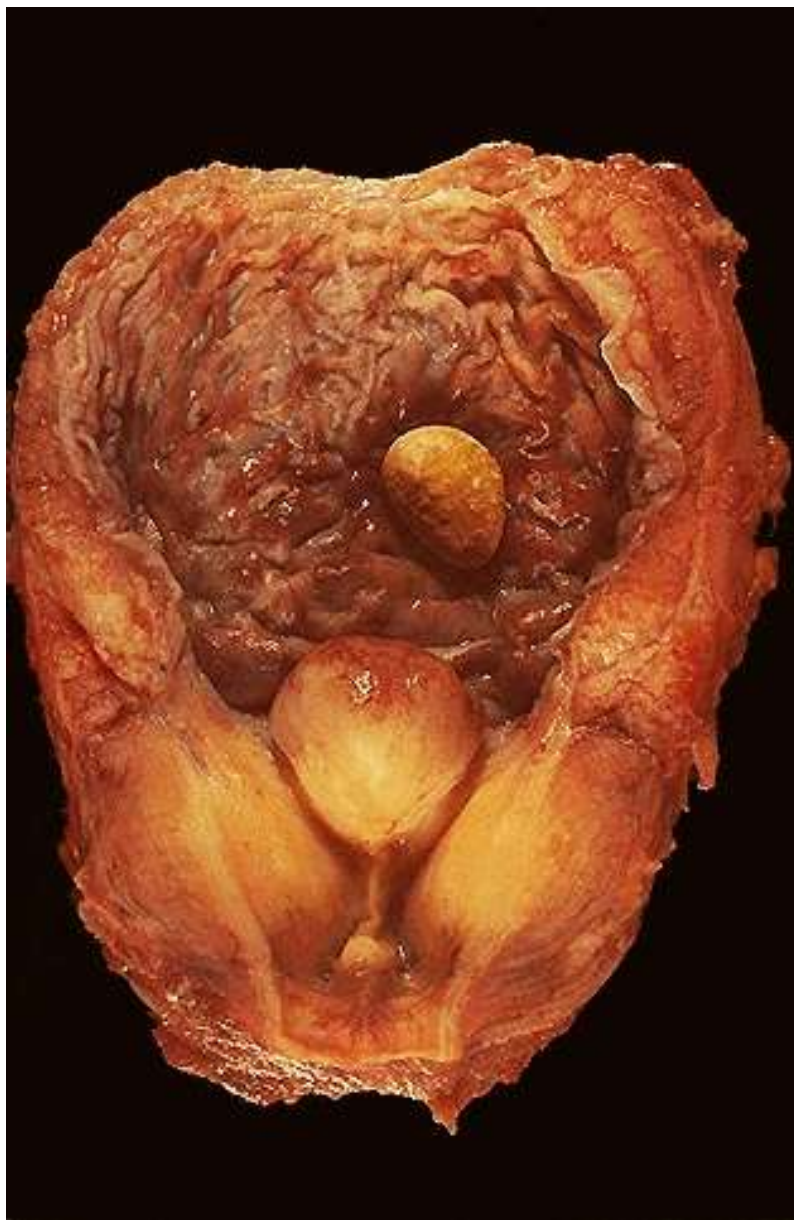

Hyperplasia

DEFINÍCIÓ: Szerv vagy szövet megnagyobbodás, mely a sejtszám emelkedéséből ered

- *A funkcionáló sejtek száma nő*
- ***Osztódásra képes sejtekből*** felépülő szövetekben
  - Fiziológiás
    - példák:* terhes uterus (egyben hypertrophia),
laktáló emlők
  - Patológiás
    - Sokszor hormonális hatás következménye
    - Gyulladás, szövetpusztulás is indukálhatja
    - Sebészi rezekció után(pl. a megmaradt májszövet hyperplasiája parciális hepatectomia után)

A prostata megnagyobbodott Home lebenye okozta urethra obstrukció.

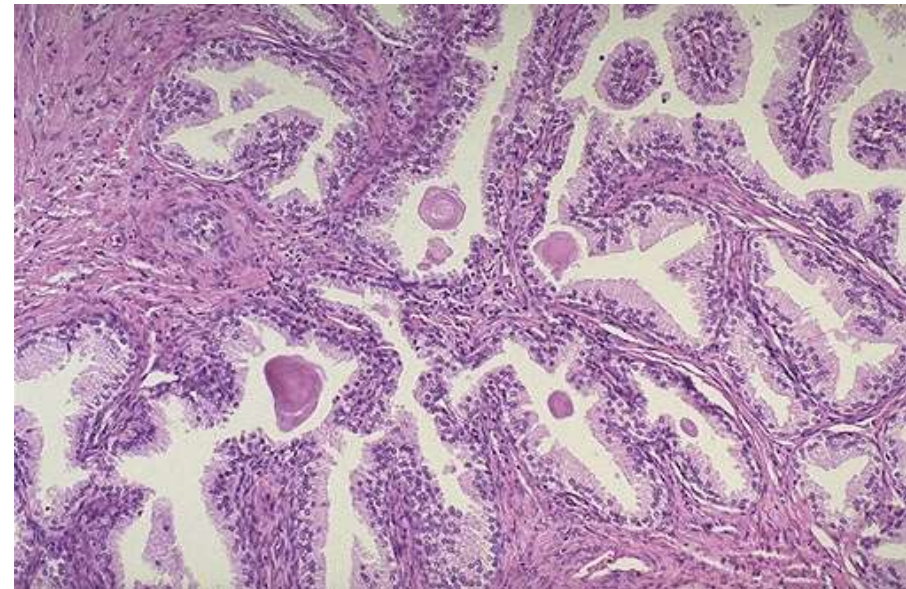
A hólyagfal következményes hyperplasiája

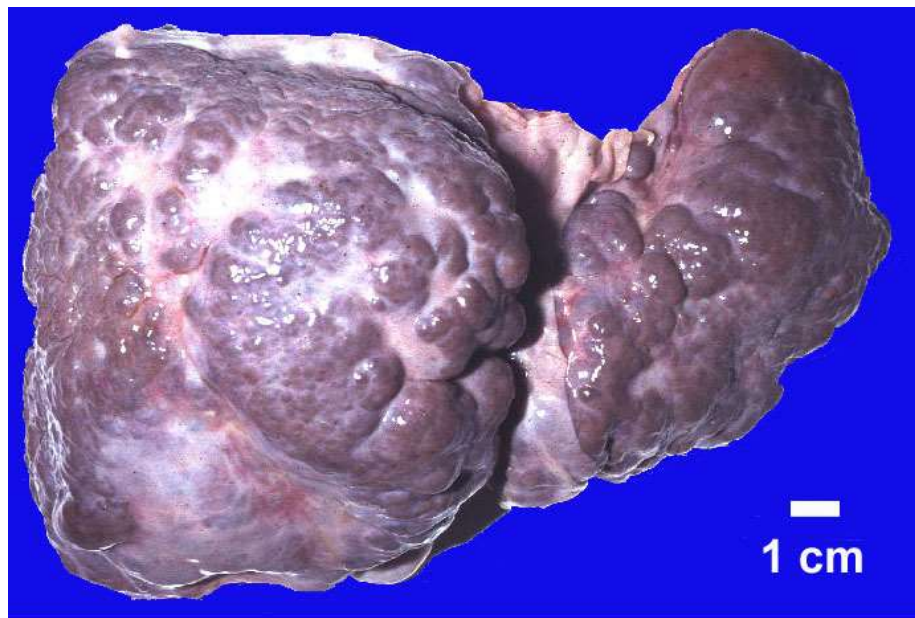
és

Kőképződés

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

rhinophyma

Prof. Dr. Kiss András
igazgató

Endometrium hyperplasia

Dobverő ujjak

Etiologia: krónikus hypoxia

pl. bronchiectasia, tüdő emphysema

Hamman-Rich szindróma, pneumoconiosis,
szívfejlődési rendellenességek, jobb-bal söntök, stb.

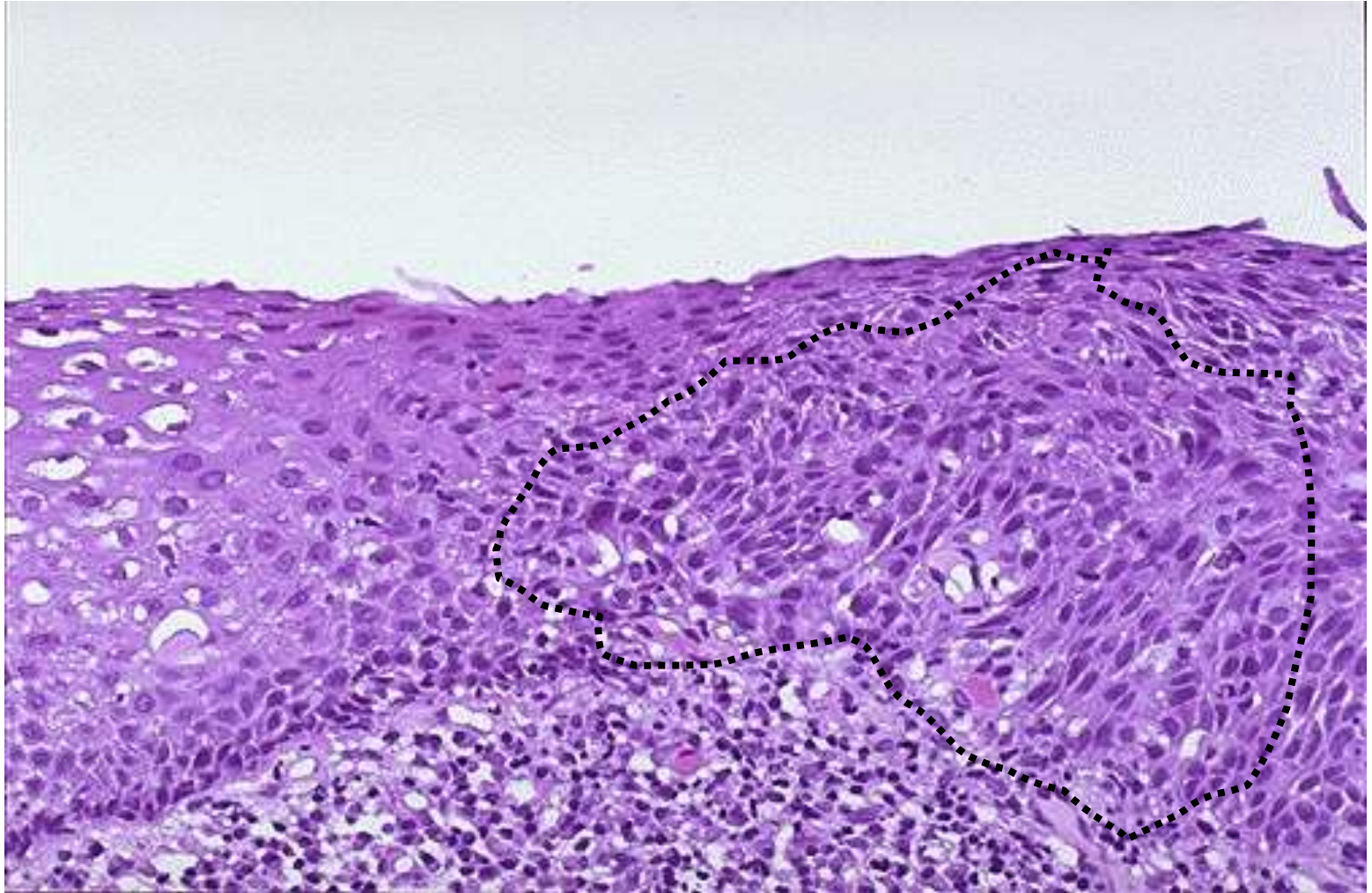

Akromegalia: normál és mellette pathológiásan megnagyobbodott kéz

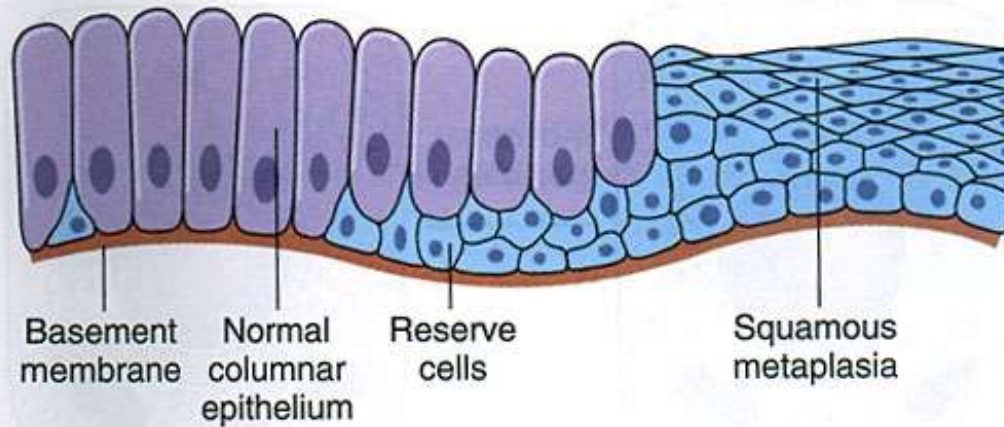

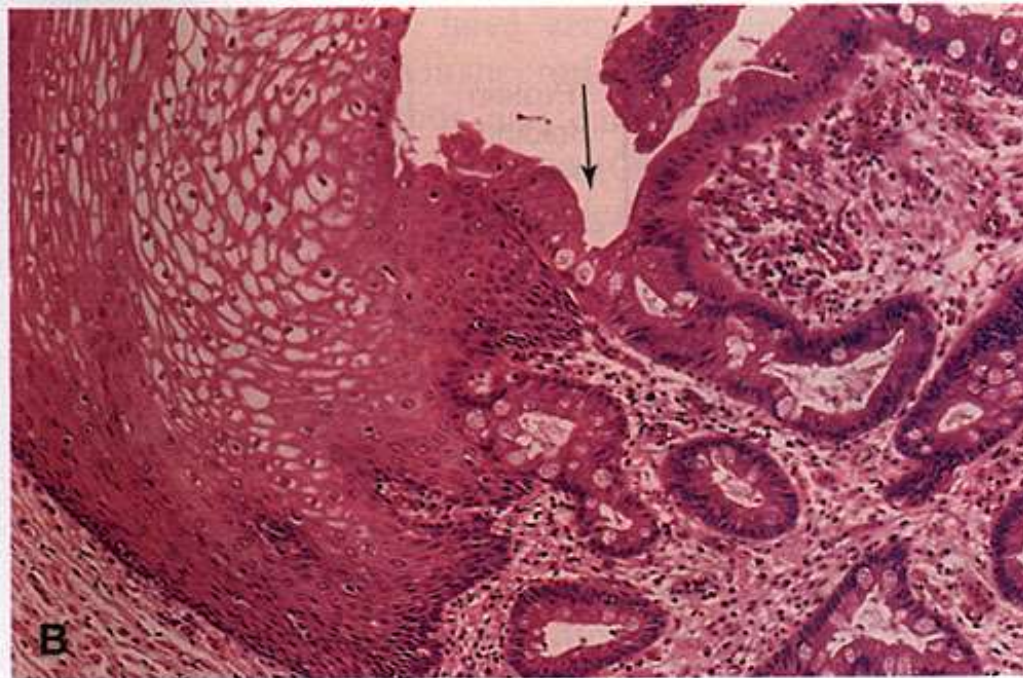
Dysplasia

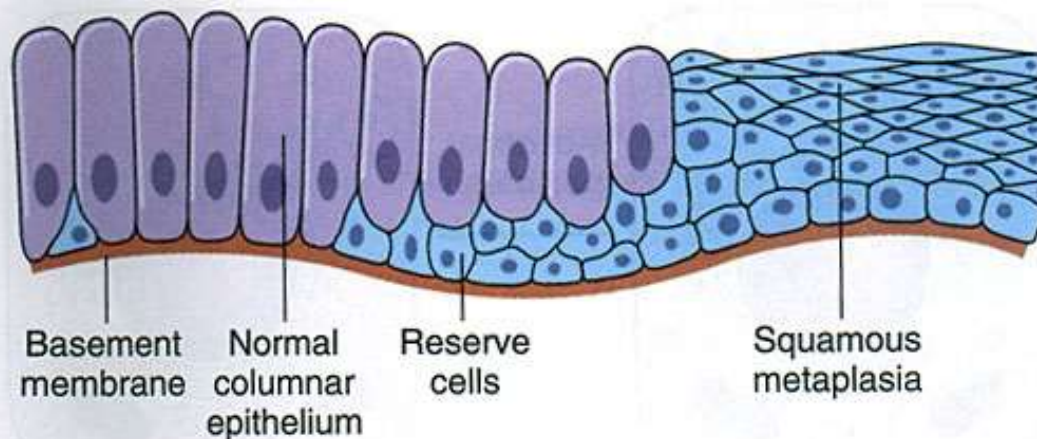

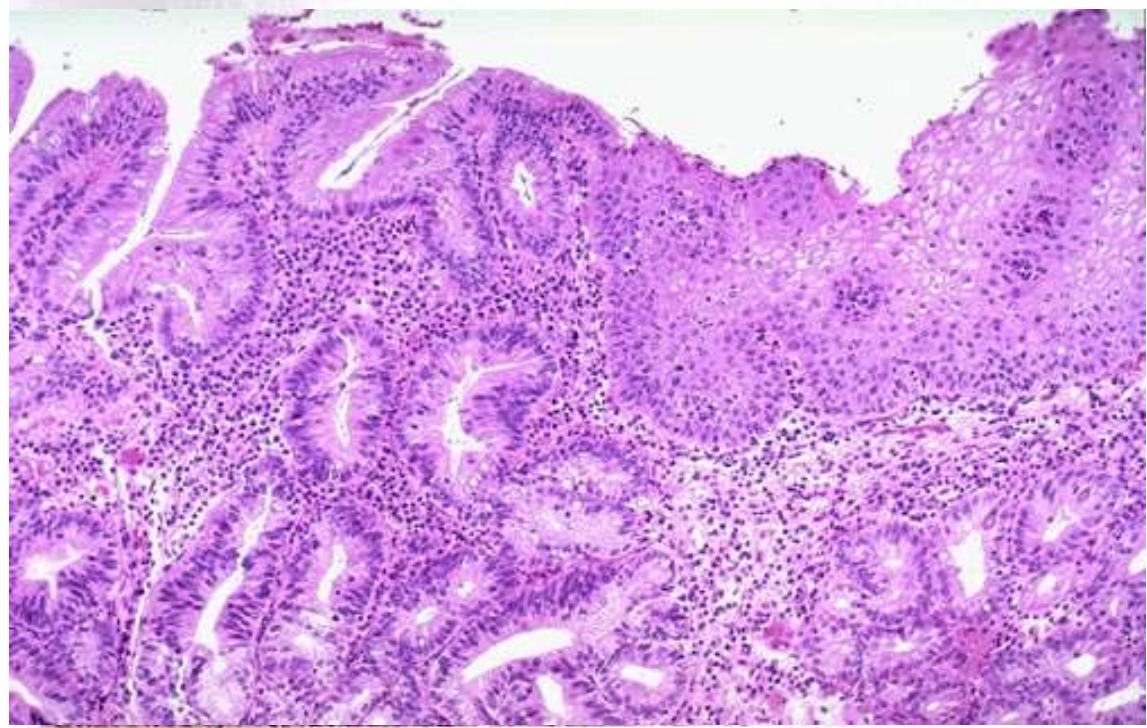

A

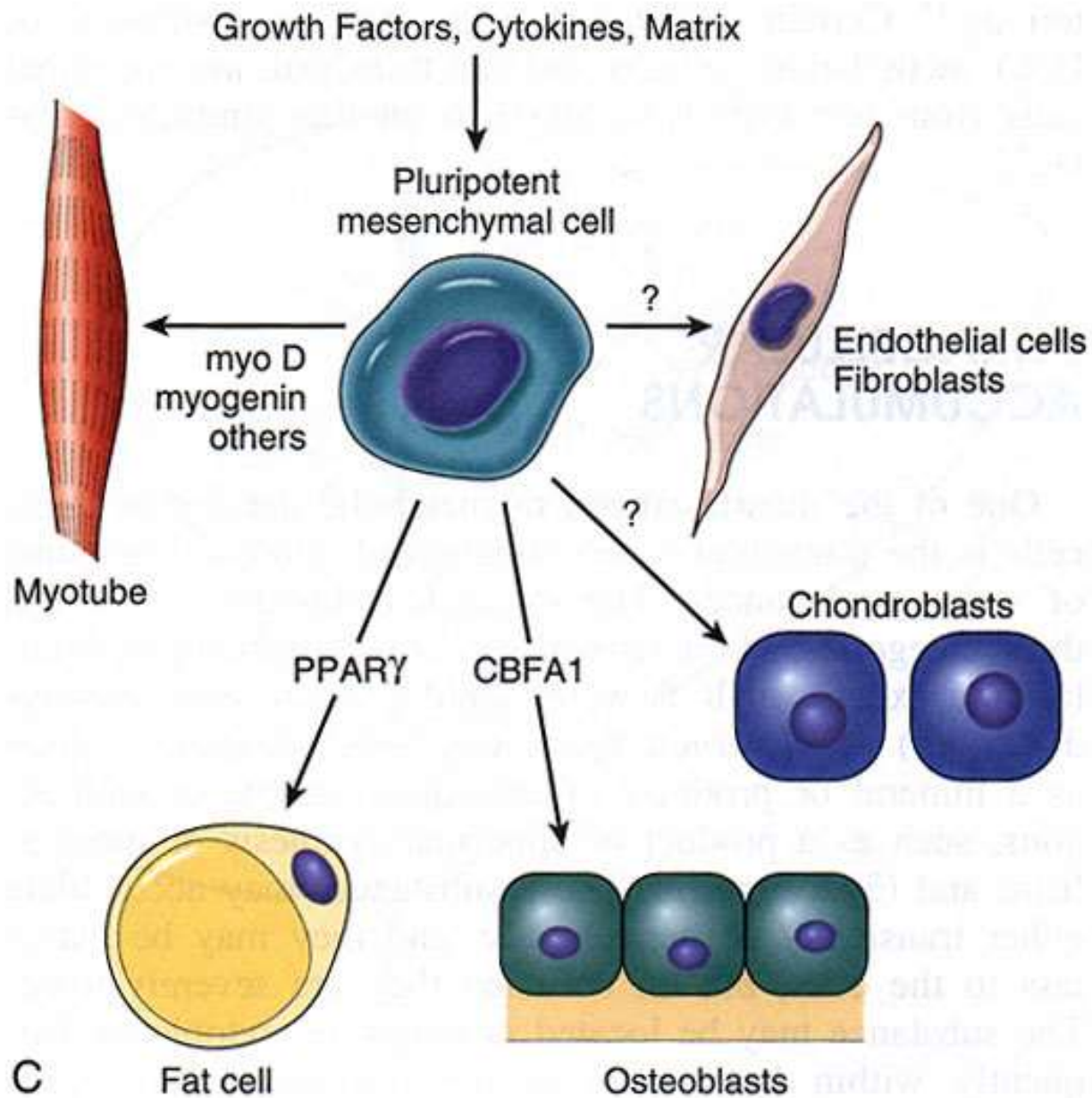

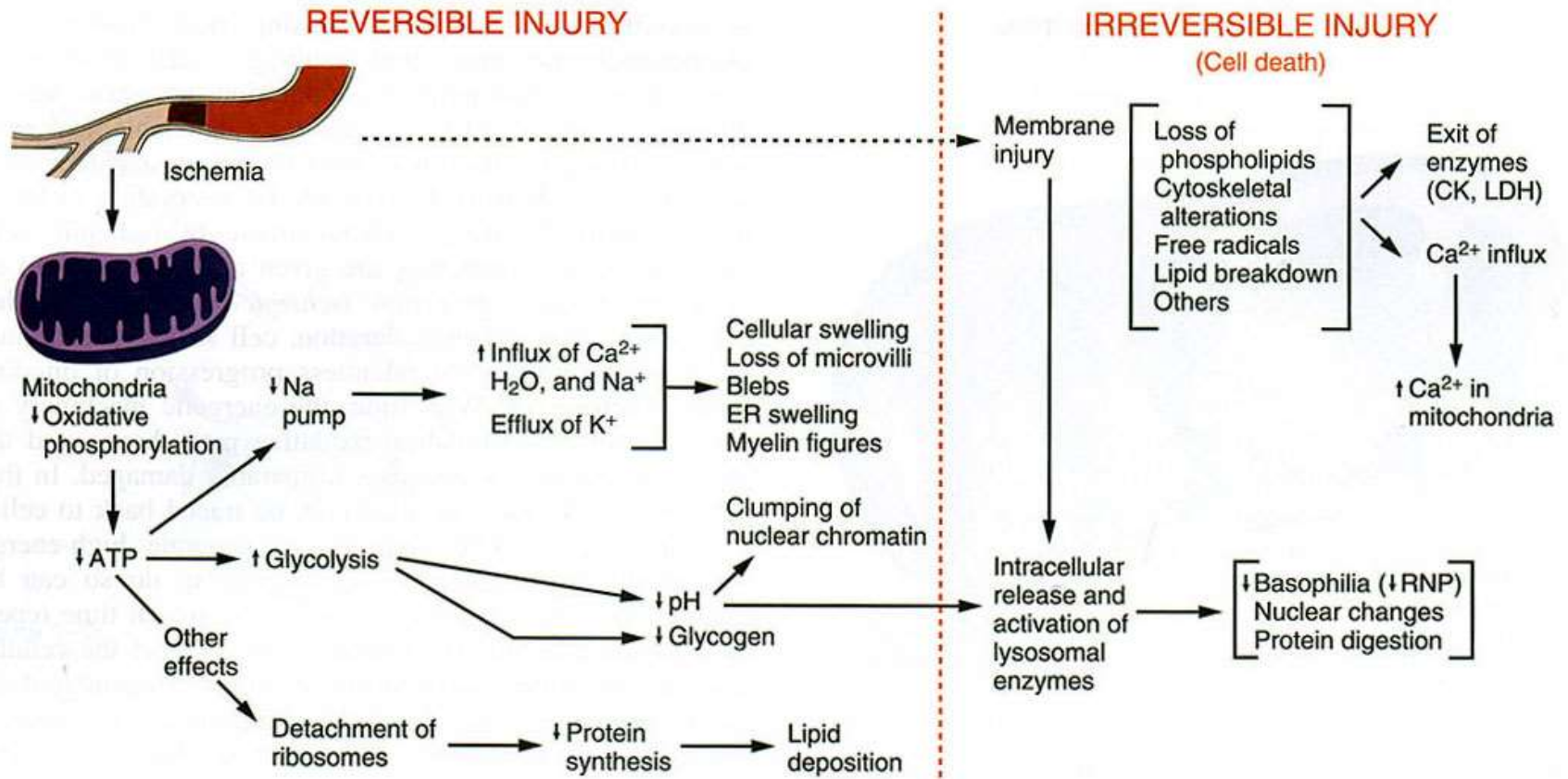

A

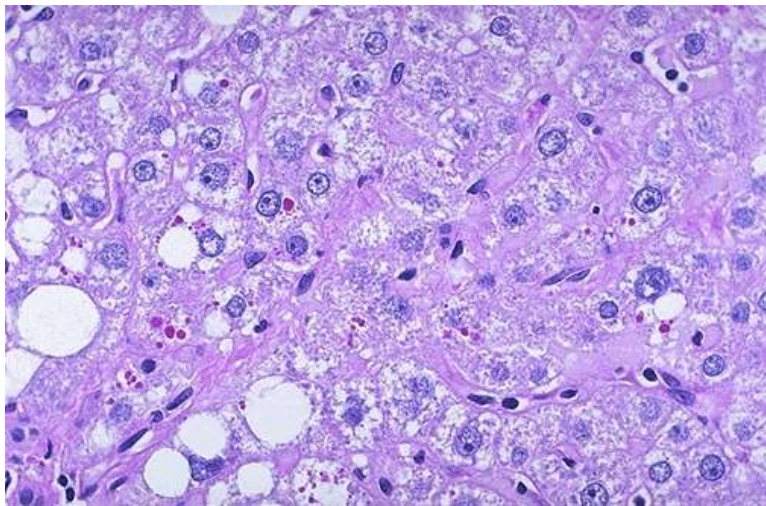

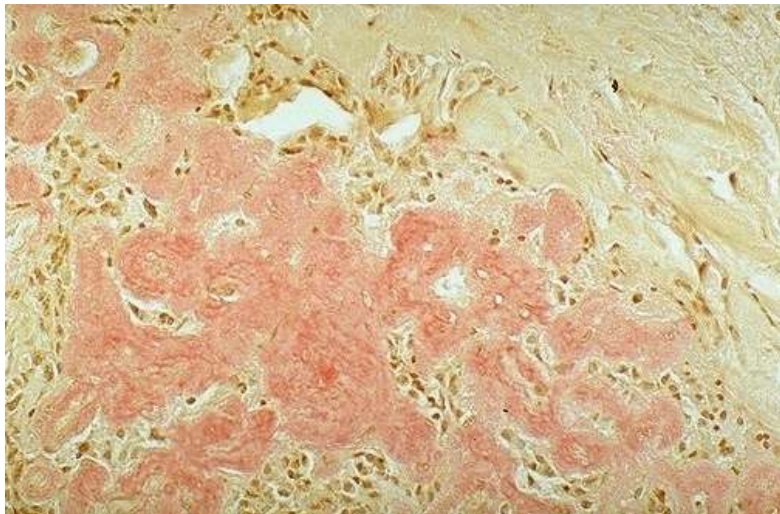
Sejten belüli anyagfelhalmozódások

- A sejt *működészavarainak* egyik következménye
  - A sejt **saját** *normális* vagy *abnormális* termékei
  - A környezetből **a sejtbe jutó** anyagok
  - **Pigmentek**
- A sejt ezeket az anyagokat *nem képes lebontani* vagy *nem tudja eltávolítani*
- Az anyagfelhalmozódás a sejtek különböző mértékű **károsodását** okozhatja

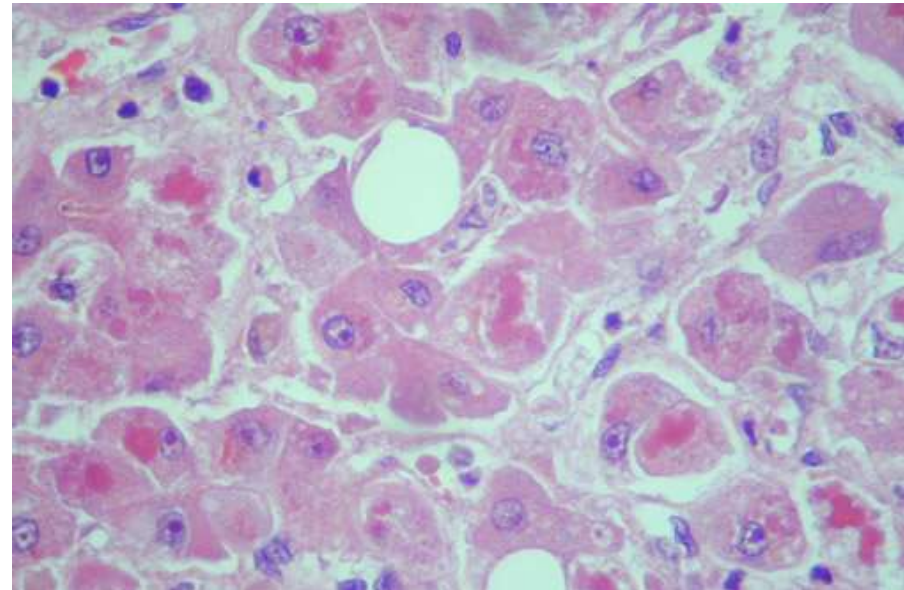

A1AT

amyloidosis

Mallory test

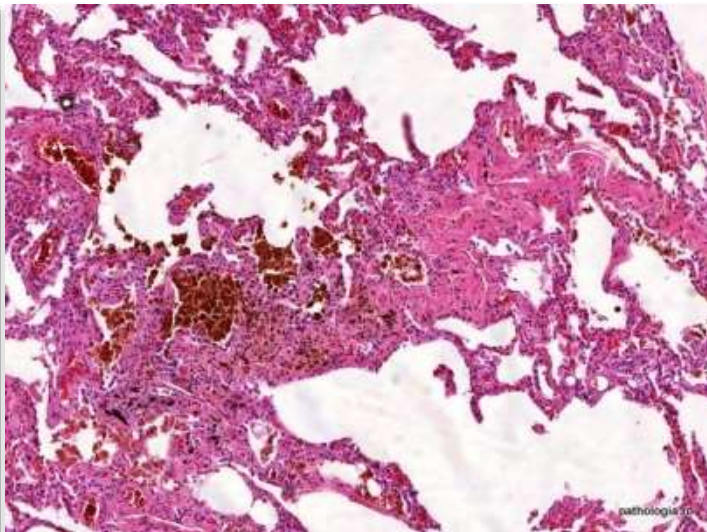

Sejten belüli anyagfelhalmozódások

- **Pigmentek felhalmozódása**

Endogén pigmentek

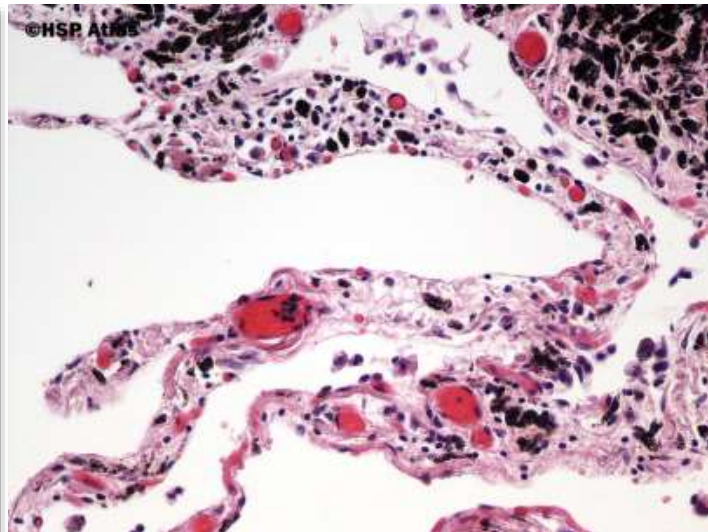
Haemosiderin
krónikus pangás

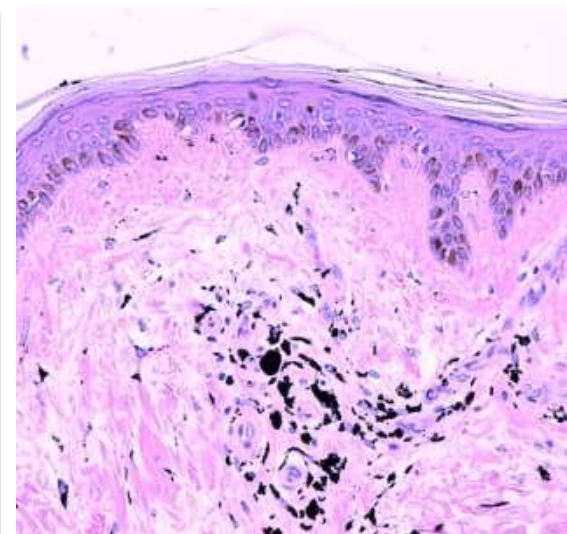
Lipofuscin

Sejten belüli anyagfelhalmozódások

- **Pigmentek felhalmozódása**
Exogén pigmentek

Anthracosis

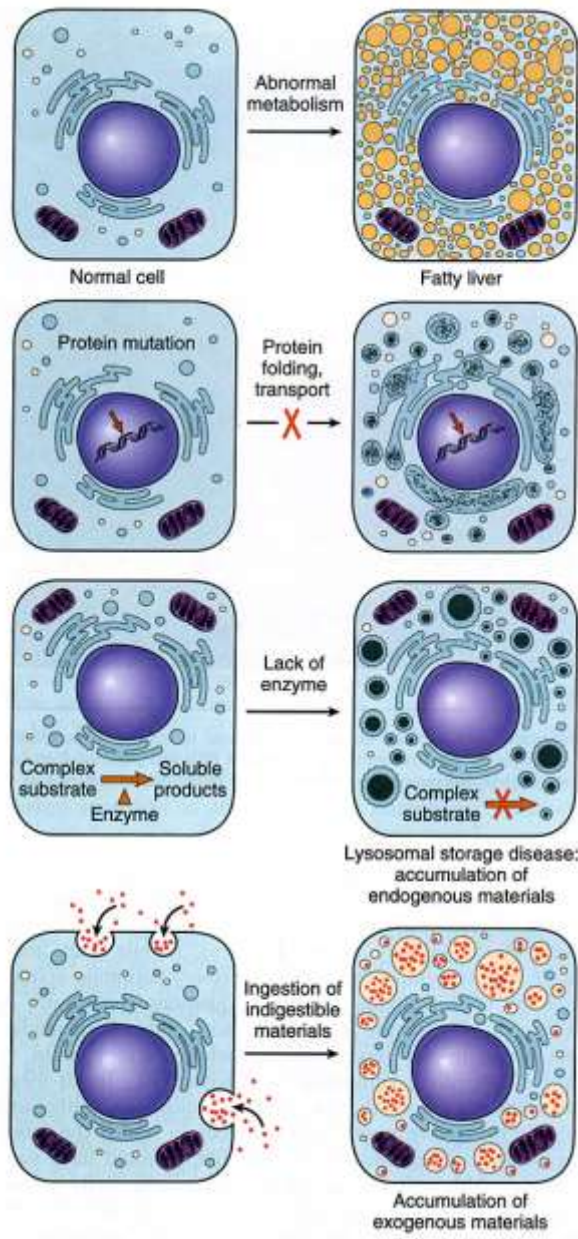
Tetoválás

SEJTEN BELÜLI ANYAGFELHALMOZÓDÁSOK

- ↪ Lipidfelhalmozódás
- ↪ Fehérjefelhalmozódás
- ↪ Glikogénfelhalmozódás
- ↪ Nukleinsavlebontás termékeinek felhalmozódása
- ↪ Pigment felhalmozódás
- ↪ Meszesedés, kőképződés

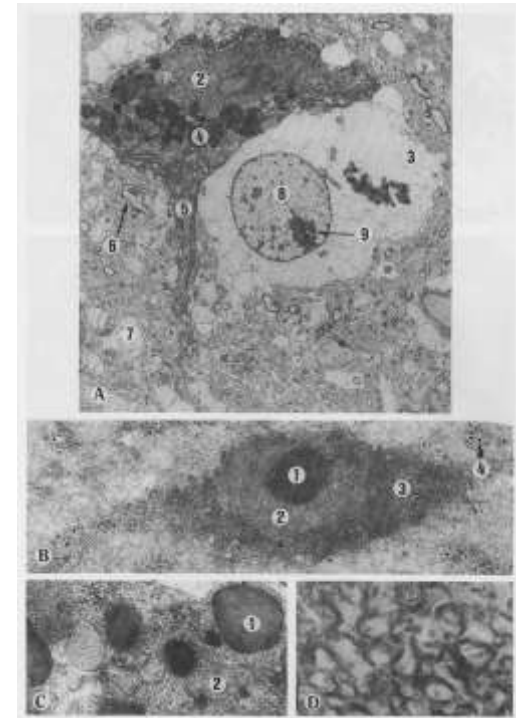
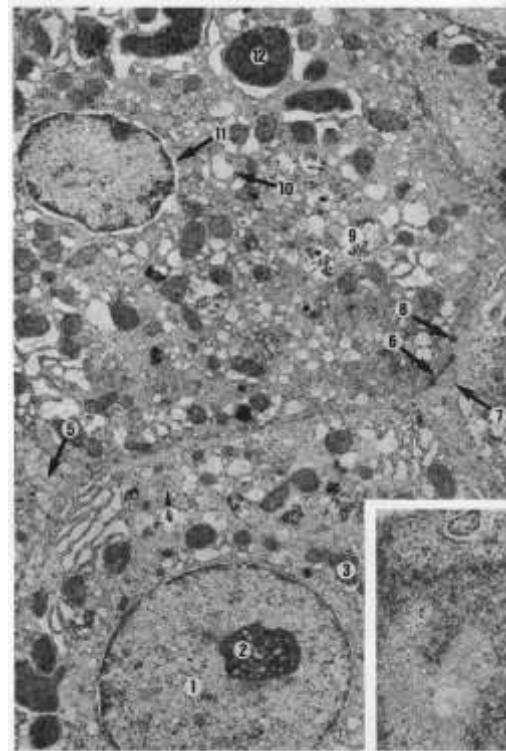

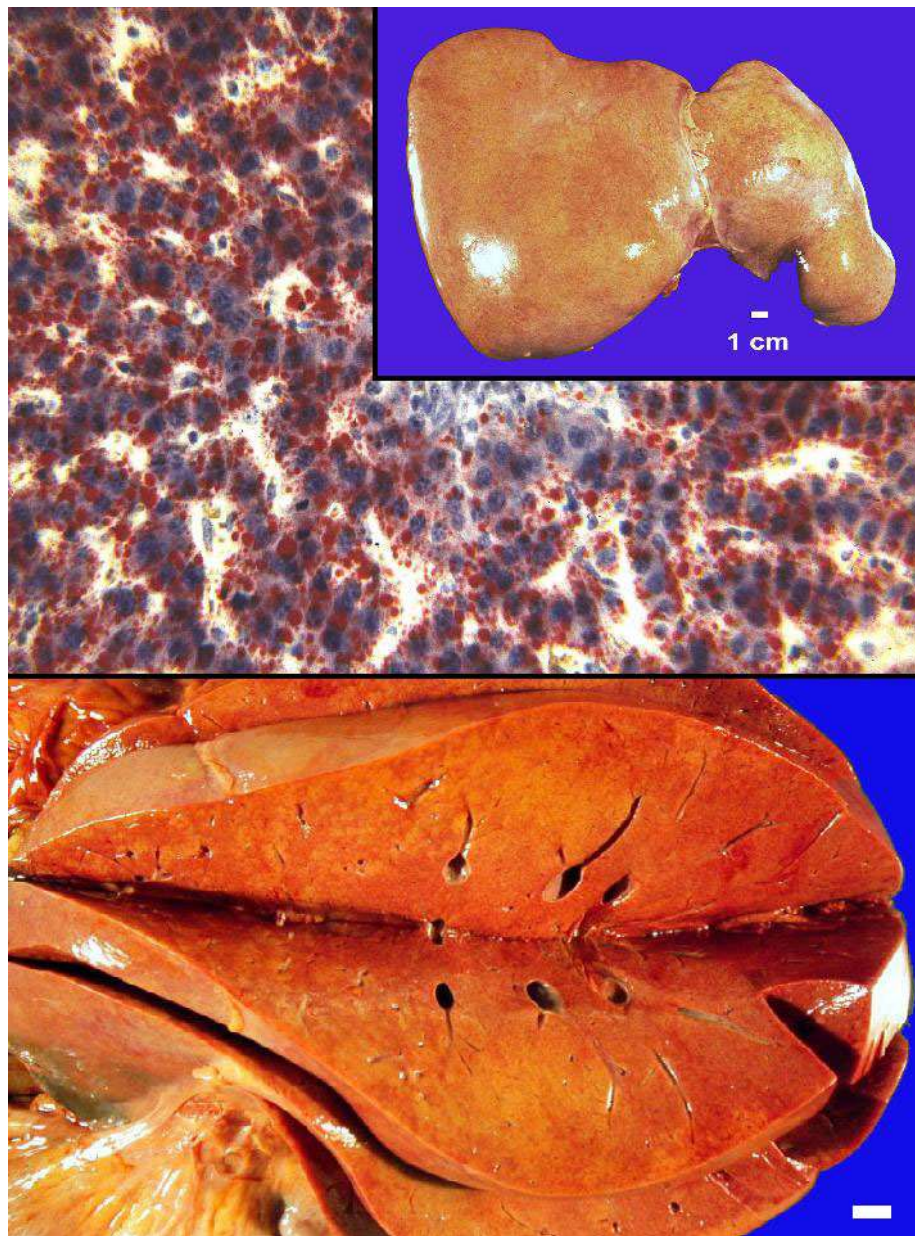
SEJTEN BELÜLI ANYAGFELHALMOZÓDÁSOK

Lipidfelhalmozódás

- ↳ **Triglicerid** : zsíros degeneráció, steatosis (máj, „tigrisszív”)
- ↳ **Koleszterin és észterei**: atherosclerosis, xanthoma, cholesterolosis,
- ↳ **Foszfolipidek**: mielinfurák, lizoszomális betegségek

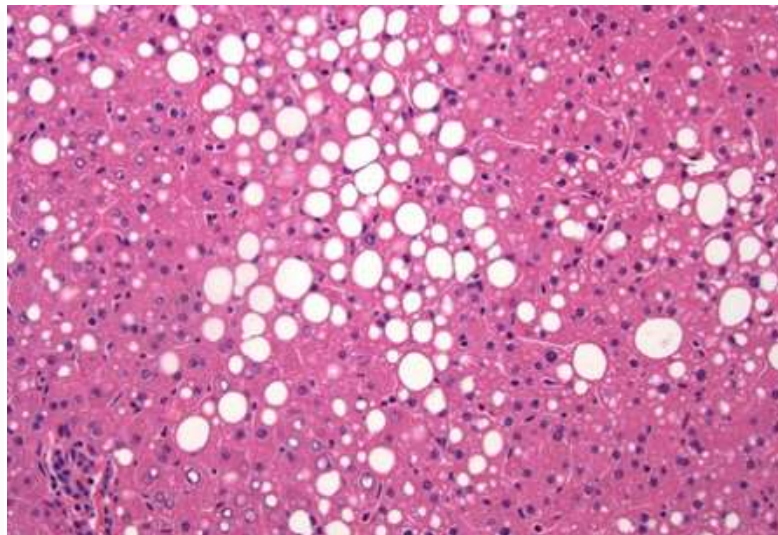

Sejten belüli anyagfelhalmozódások

- Lipidfelhalmozódás:

A máj zsíros degenerációja:

- A máj általános válaszreakciója különböző kórállapotokra (a zsíryanycsere fő szerve)
  - Elhízással társuló diabetes
  - Éhezés
  - Toxinok: pl. alkohol
- Patofiziológia változatos
  - Trigliceridek túlzott felhalmozódása
  - Apoprotein termelés akadályozottsága
  - Zsír-sav-oxidáció gátlása
- Enyhe esetben nem károsítja a sejtműködést, reverzibilis
- A súlyos esetek sejthalállal járhatnak, veszélyeztető kórkép alakul ki *(Izd. a Májbetegségek c. előadáson)*

SEJTEN BELÜLI ANYAGFELHALMOZÓDÁSOK

↪ Fehérjefelhalmozódás

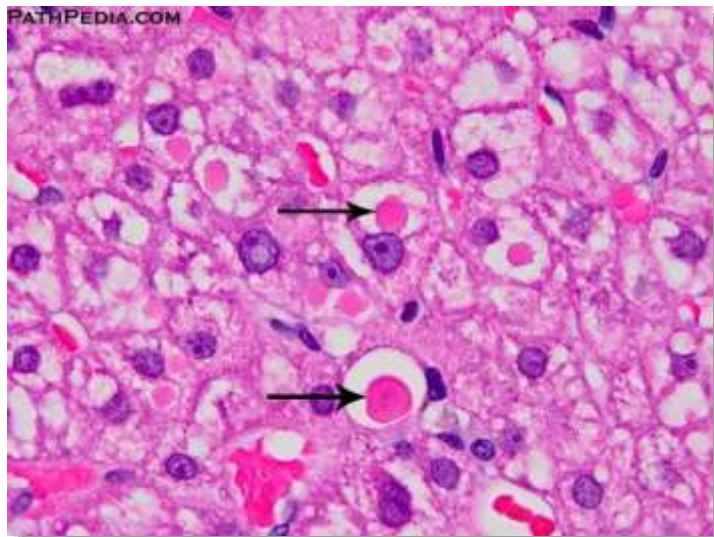
↳ Mechanizmus:

- „folding”, „chaperon”
- Állandó (pl.: p62)
- Stressz indukált (pl: HSP70, 90)
- AAT
- Mallory test, Alzheimer kór
- Parkinson kór stb.

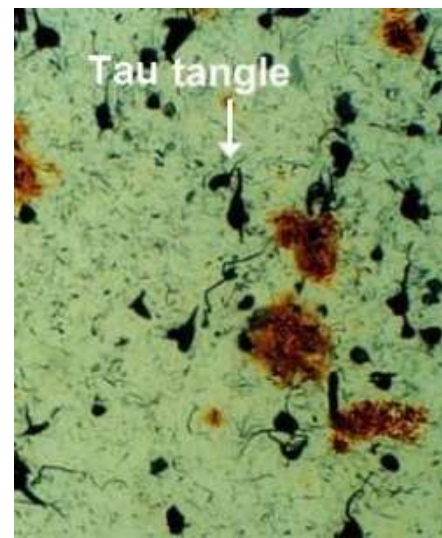

Sejten belüli anyagfelhalmozódások

- **Fehérjefelhalmozódás** (zavart fehérje transzport, abnormis konformációjú fehérjék):

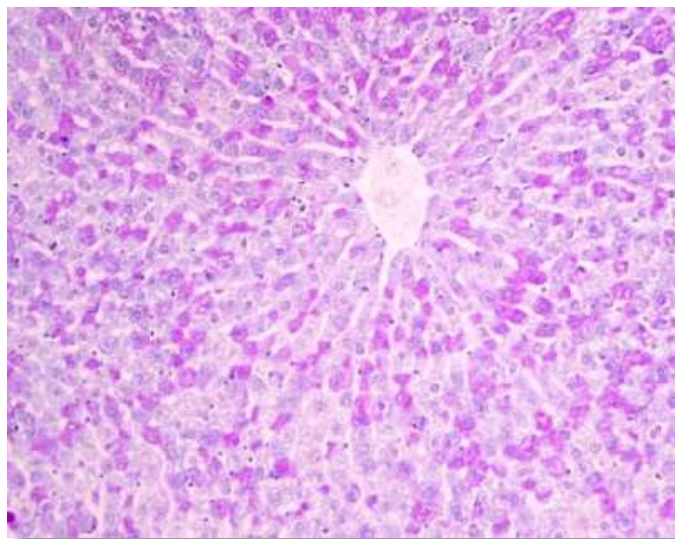

α 1- antitripszin hiány

Tau fehérje felhalmozódás
Alzheimer-betegség

- **Glikogénfelhalmozódás**

*Glikogén tárolási betegségek,
diabetes*

SEJTEN BELÜLI ANYAGFELHALMOZÓDÁSOK

↪ Glikogénfelhalmozódás

↳ Ok:

- diabetes mellitus
- Glikogén tárolási betegségek

↪ Nukleinsav lebontási termék felhalmozódá

- ↳ Purin acs – húgysav
- ↳ Hyperurikaemia – köszvény (arthritis uratica, tophus, vesekövek)

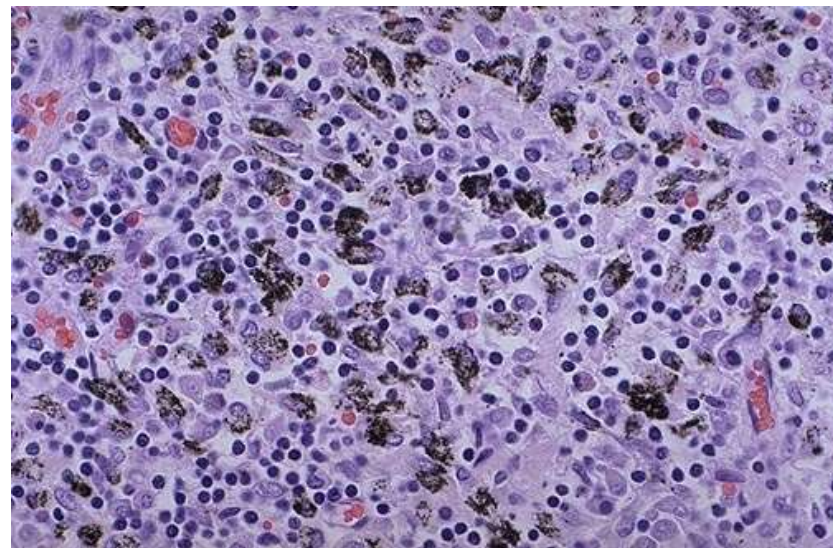
↪ Pigmentek felhalmozódása

- ↳ Exogén: anthracosis, tetoválás stb
- ↳ Endogén:
  - Hemosziderin (Fe)
  - Bilirubin
  - Porfirinek
  - Melanin
  - Lipochromok

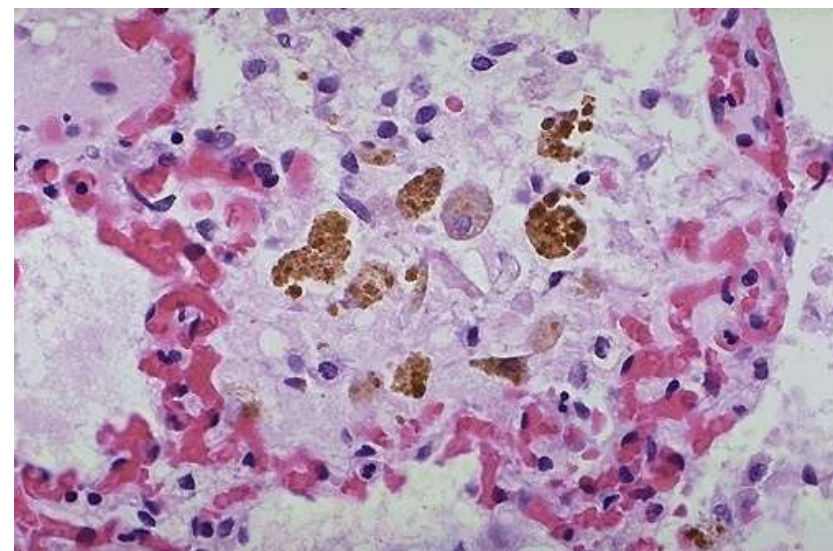
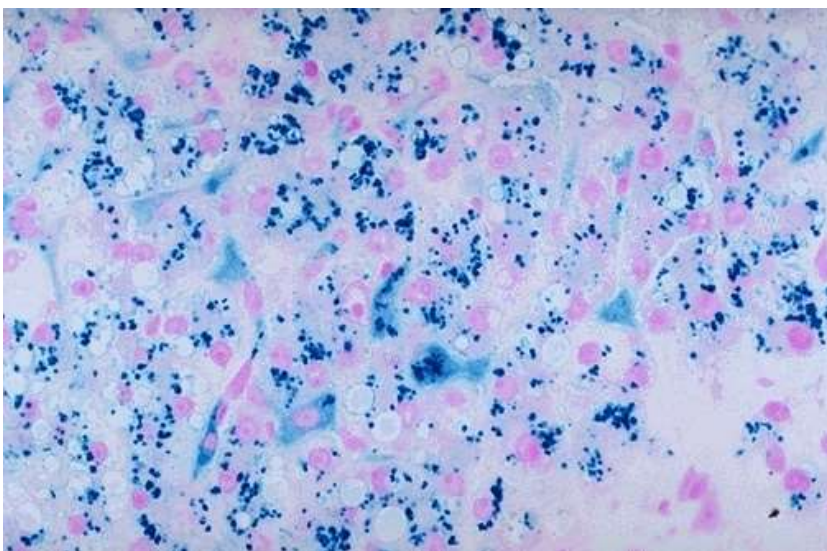
↪ Meszesedés, kőképződés

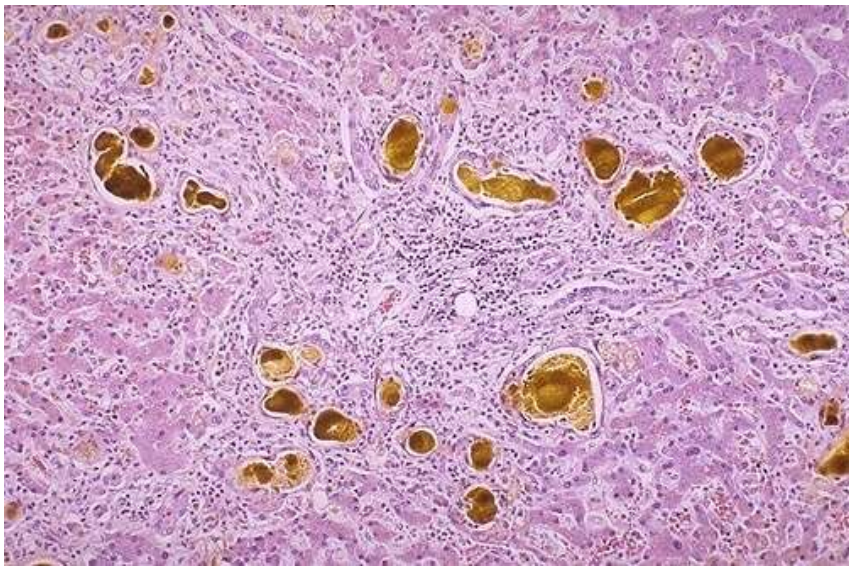
antracosis
haemosiderosis

SEJTEN KÍVÜLI ANYAGFELHALMOZÓDÁSOK

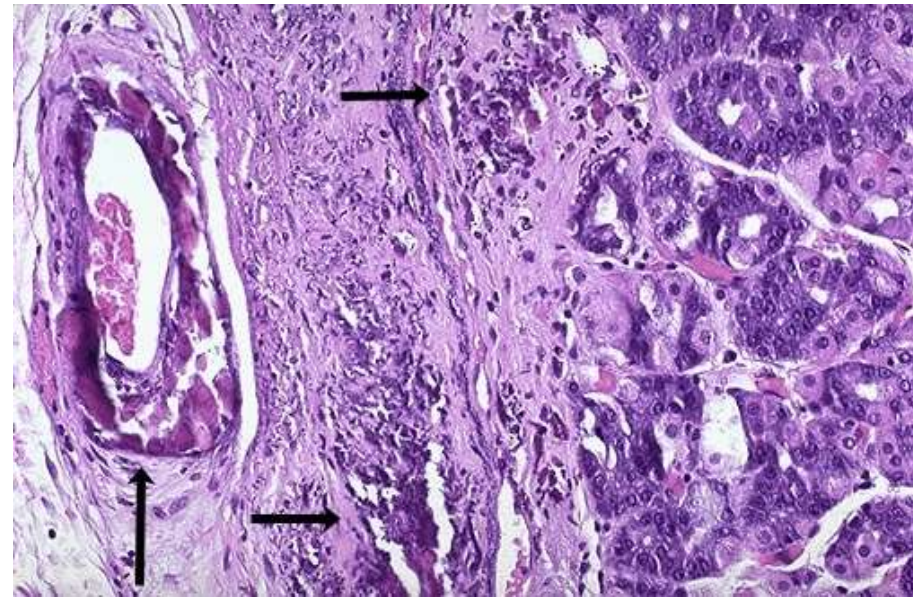

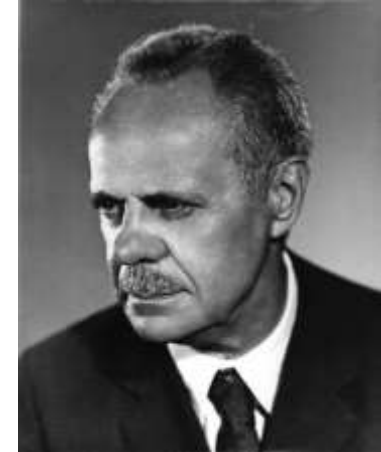
cholestasis

calcificatio

Amyloidosis

Romhányi György

DEFINÍCIÓ: Specifikus fehérjék extracellularis felhalmozódása, mely az érintett szervek megkeményedését, megnagyobbodását és működészavarát okozza

- Különböző **kóros, fibrillaris szerkezetű, extracellularis fehérjék** lerakódásával jellemezhető betegség csoport, „*protein missfolding*” *rendellenesség*
- Számos öröklődő és gyulladásos betegséggel összefüggő állapot

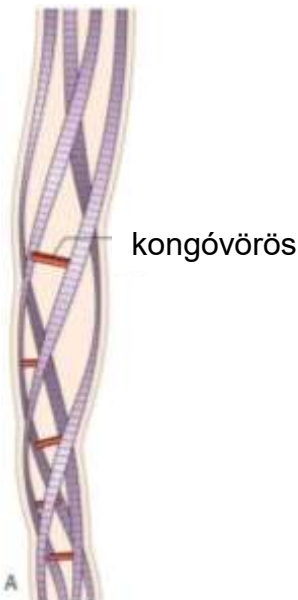

Amyloidosis

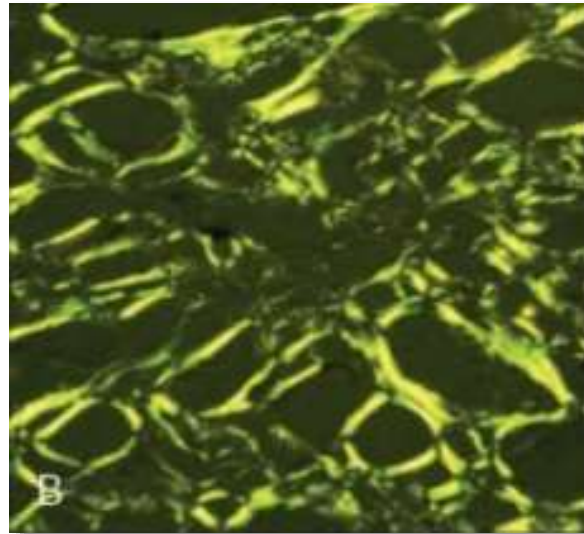
A fibrillaris fehérjeaggregátumok proteoglikánokat, glükózaminoglikánokat és plazmaproteineket kötnek meg (pl. szérum amyloid P-SAP) →

→ **Amyloid:**

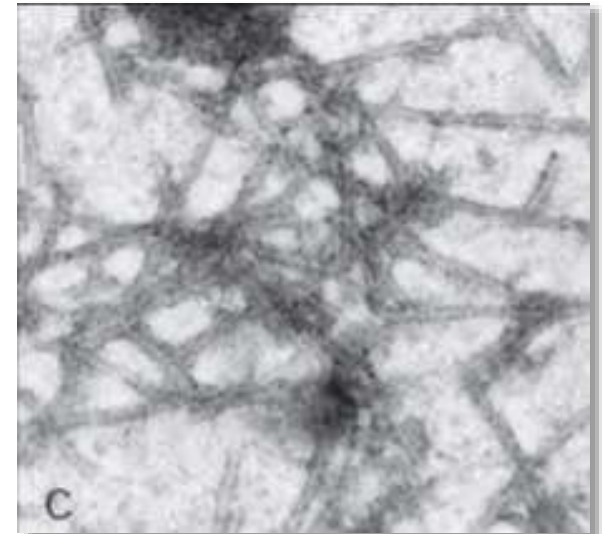
- szerkezetileg *heterogén*, de a morfológiai megjelenés ugyanolyan – *megnagyobbodott, halvány, viaszosan matt*
- Kimutatás *kongóvrös festéssel* és *elektronmikroszkópiával*

B-lemezekből álló
Nem elágazódó fibrillumok

A kongóvrös festés polarizált
fényben almazöld kettőtörést mutat

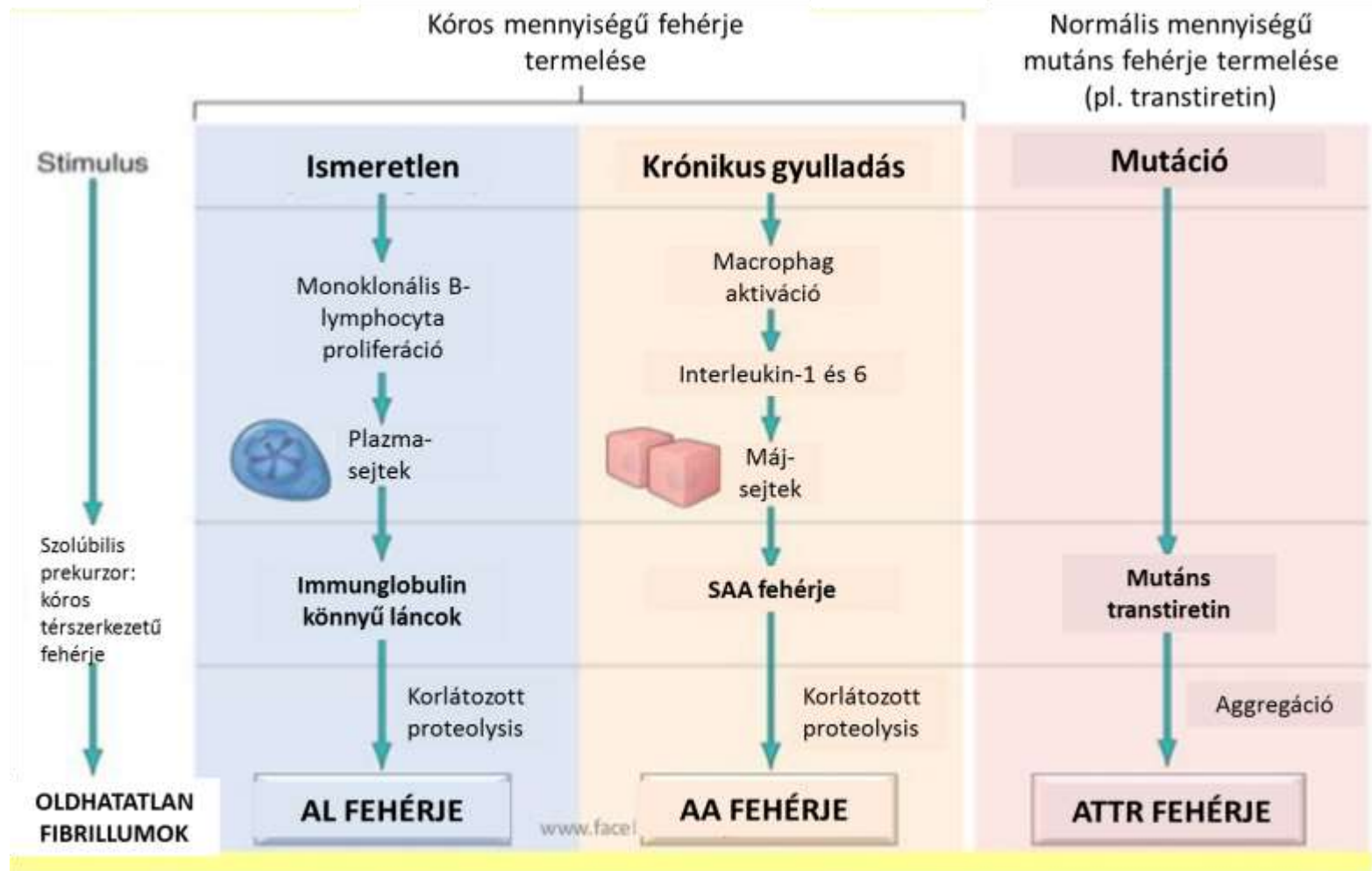

7,5-10 nm átm. amyloid
fibrillumok elektronmikroszkóppal

Amyloidosis

Etiológia

Amyloidosis

Típusai

a) **Szisztémás: Pl.:**

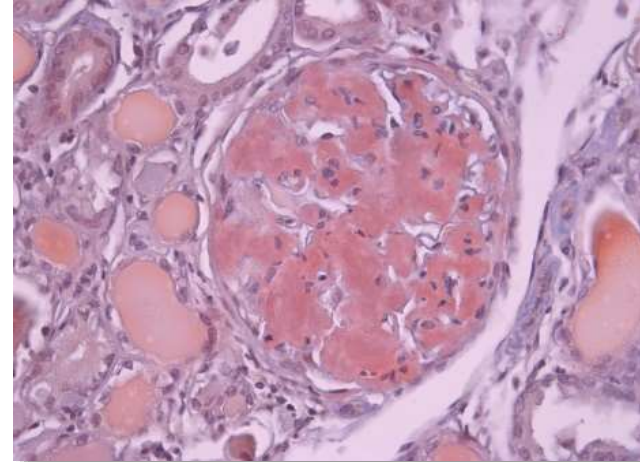
- **Immundyscrasiához csatlatozó**
- **Krónikus gyulladáshoz csatlakozó (reaktív)**
- **Hemodialízis asszociált**
- **Örökletes formák**
  - **familiáris mediterrán láz**
  - **amyloiditikus neuropathiák**
  - **senilis szisztémás amyloidosis**

b) **Lokalizált: Pl.:**

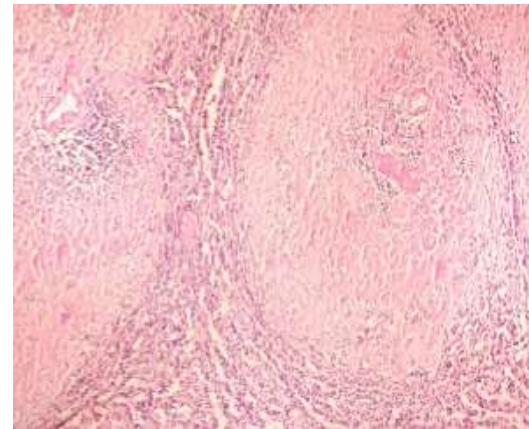
- **Senilis cerebralis – Alzheimer-kór**
- **Izolált pitvari**
- **Endokrin**
  - **Medullaris pajzsmirigy carcinoma**
  - **II. típusú diabetes**

Amyloidosis

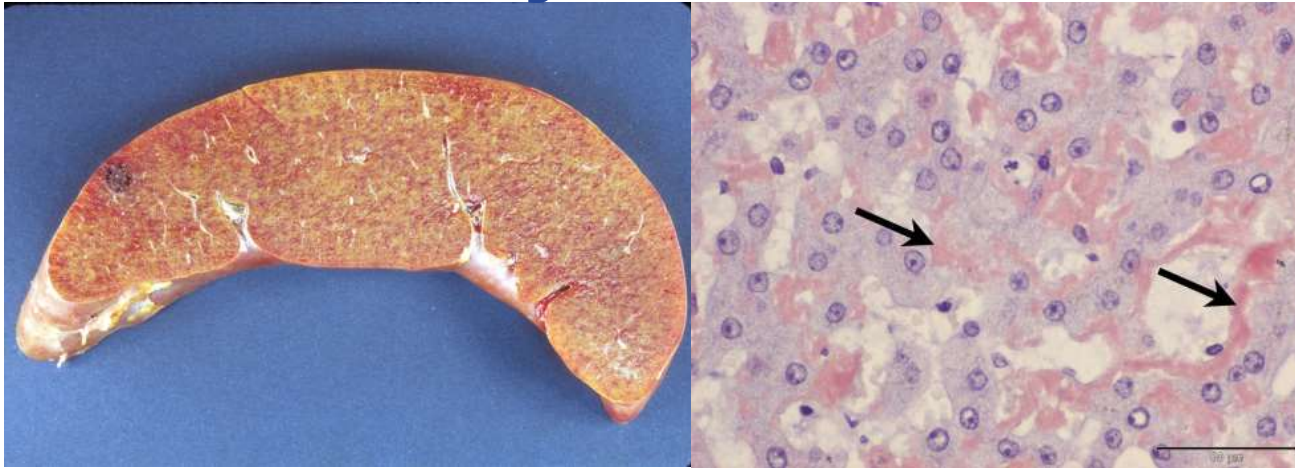
Vese: mérete megnagyobbodik, majd atrophias amyloidlerakódás a glomerulusokban később az interstitiumban

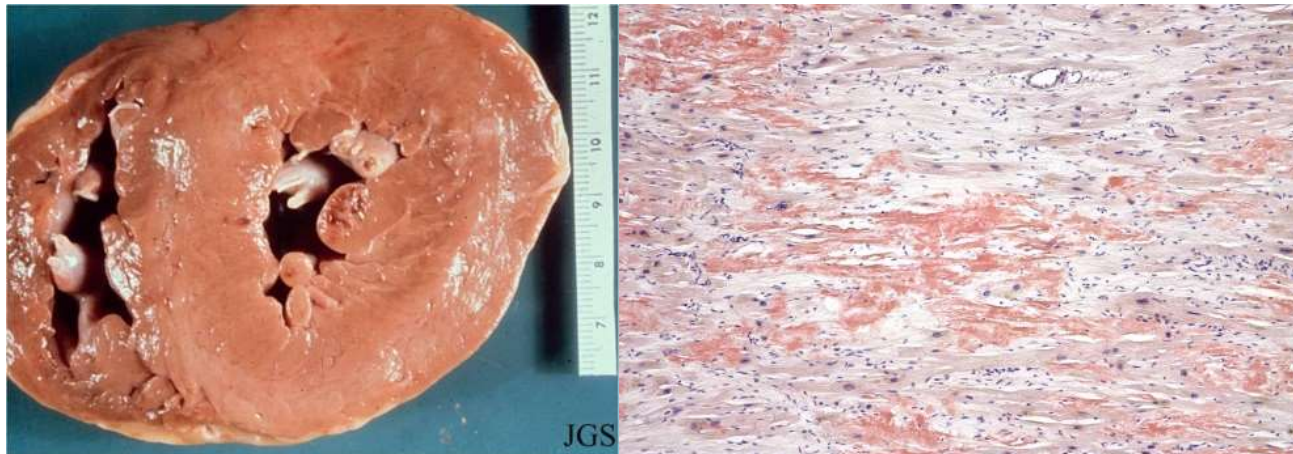
Lép: splenomegalia, amyloidlerakódás a folliculusokban (*szárgólép*) vagy a sinusoidokban (*sonkalép*)

Amyloidosis

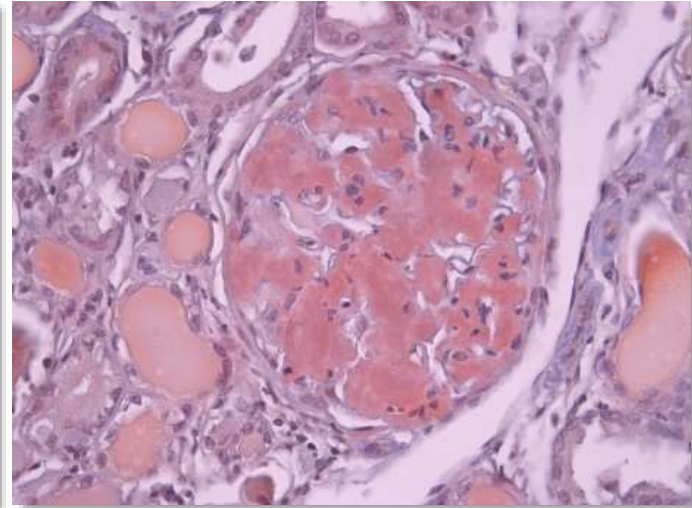
**Máj: hepatomegalia, amyloidlerakódás
a Disse-terekben majd a parenchymában**

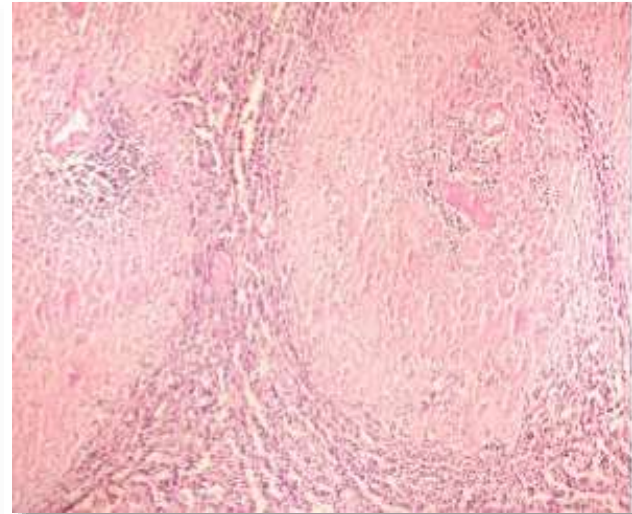
**Szív: cardiomegalia,
amyloidlerakódás a szívizomrostok között**

Amyloidosis

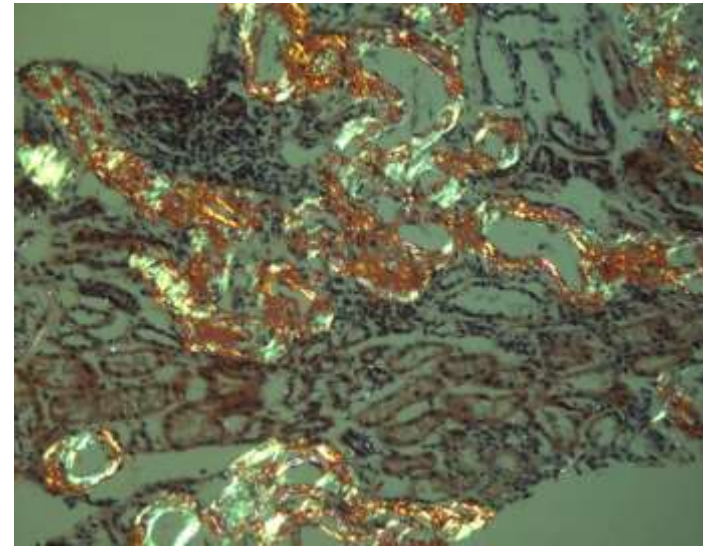
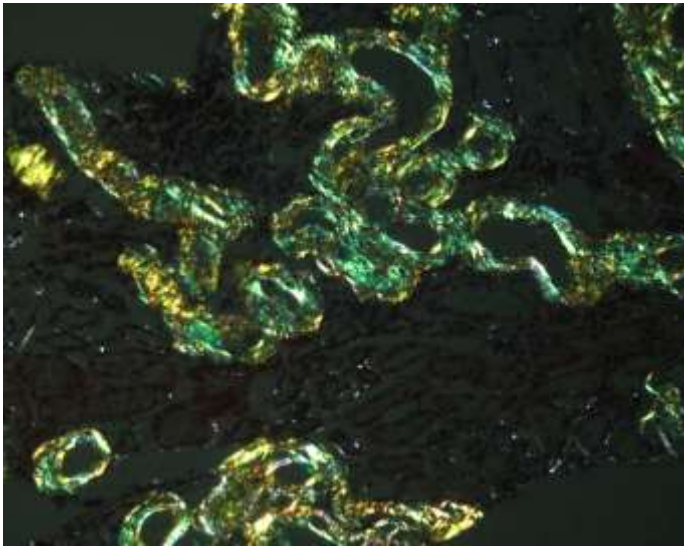
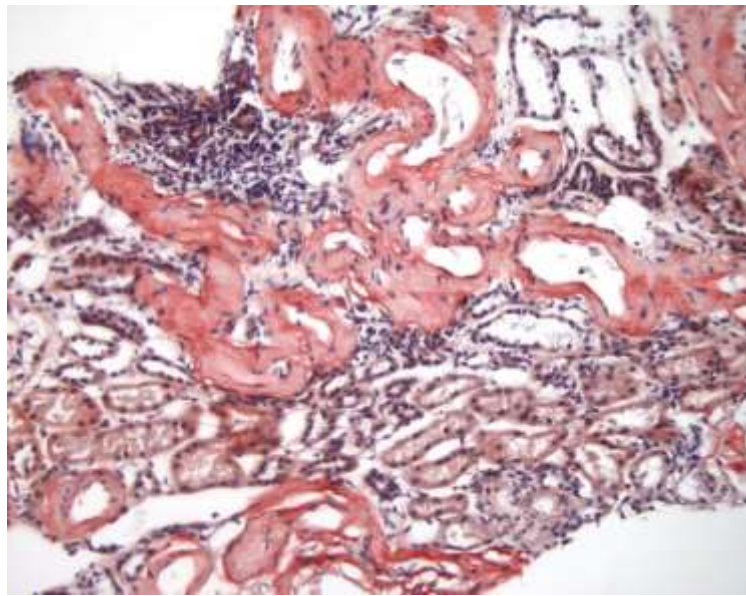
Amyloidosis of the **Kidney**: the organ is enlarged , the glomerular architecture is almost totally obliterated by amyloid accumulation

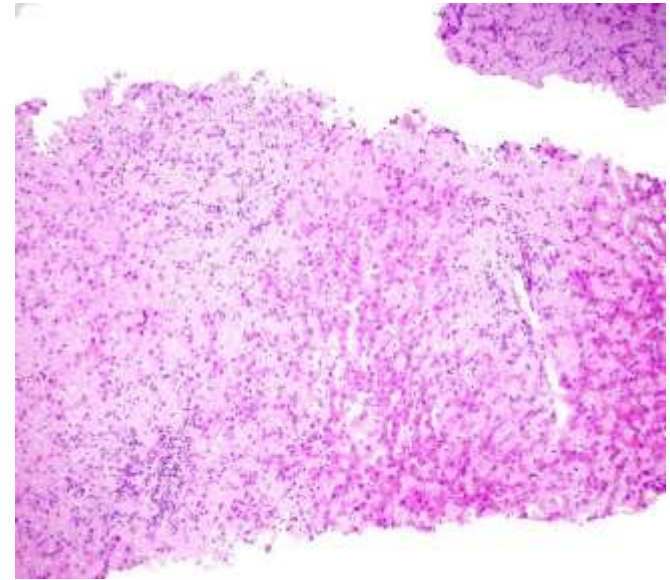
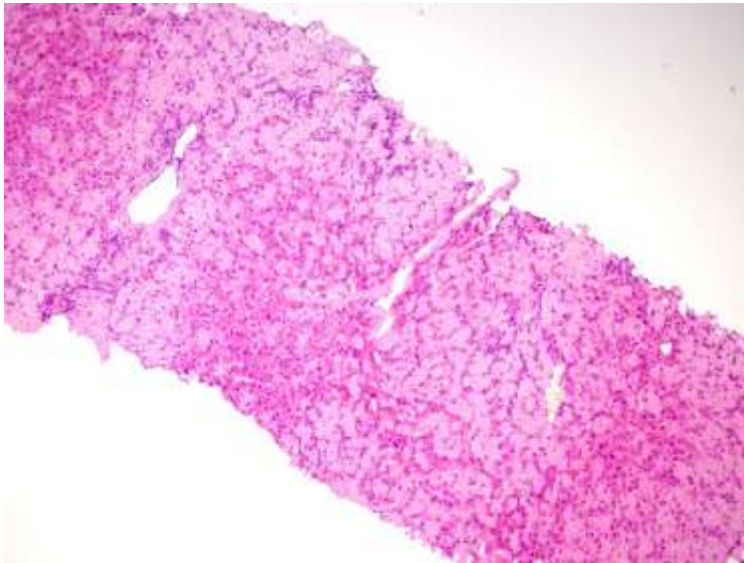
Spleen: splenomegaly, amyloid accumulation in follicles (sago spleen) *or in the sinusoids* (lardaceous spleen)

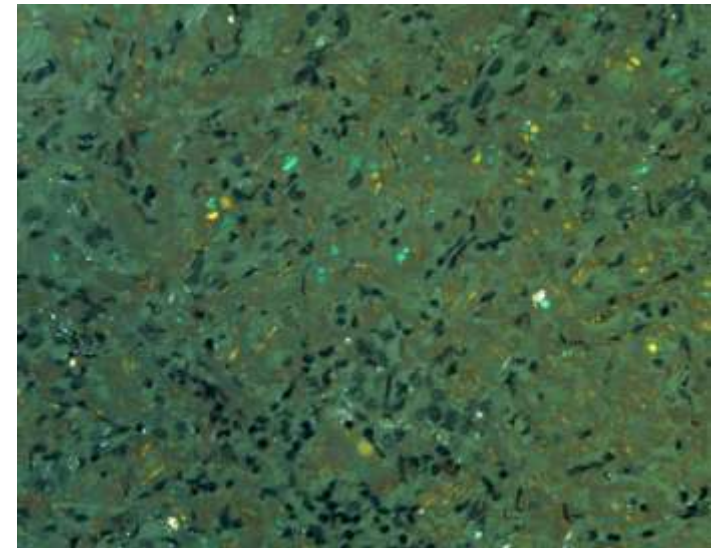
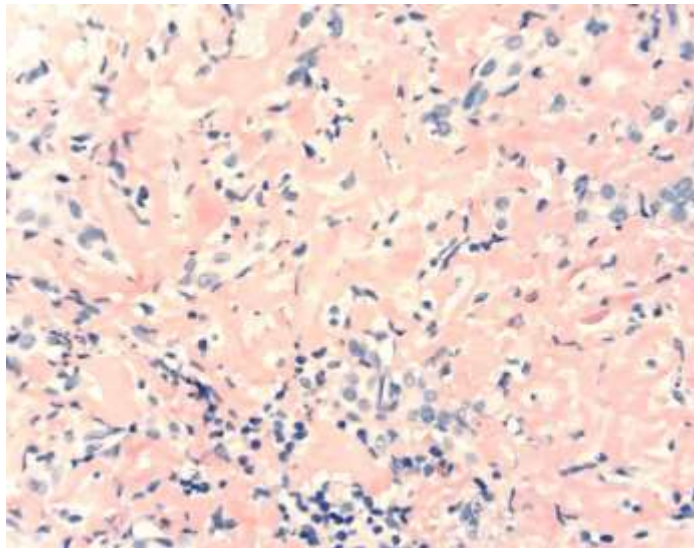
Amyloidosis

Amyloidosis

Köszönöm a figyelmet !

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu>

Sejt és szövetkárosodás,
adaptációs zavarok,
anyagfelhalmozódás

Prof. Dr. Kiss András
igazgató